

Metoder til måling af etnisk diskrimination

Metoder til måling af etnisk diskrimination

© VIVE og forfatterne, 2026

e-ISBN: 978-87-7582-580-6

Projekt: 303235

Finansiering: Udlændinge- og Integrationsministeriet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Diskrimination på grund af etnisk baggrund udfordrer grundlæggende principper om lighed og menneskelig værdighed og kan have betydning for den enkeltes livsmuligheder og den overordnede sammenhængskraft i samfundet. Selvom emnet i de seneste år har fået øget opmærksomhed, er viden om, hvordan etnisk diskrimination kan måles samt omfanget og karakteren heraf, stadig fragmenteret.

Denne rapport er den første del af et samlet VIVE-projekt om racisme og etnisk diskrimination i Danmark. Rapporten kortlægger dansk og international litteratur, der beskriver metodiske tilgange til måling af etnisk diskrimination. Rapporten danner grundlag for projektets videre arbejde med at udvikle et spørgeskema til måling af oplevet diskrimination på grund af etnisk baggrund i Danmark. Samtidig bidrager rapporten med viden, der kan anvendes i andre fremtidige undersøgelser på området.

Følgegruppen til projektet og tre anonyme referees takkes for konstruktive og indsigtsfulde kommentarer. Rapporten er udarbejdet af analytiker Johannes Kroustrup og seniorforsker og projektleder på undersøgelsen Vibeke Jakobsen. Desuden har studentermedhjælper Silje Elleby Larsen og Amalie Højsgaard Hornemann ydet en stor indsats i forhold til at screene litteratur.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Udlændinge- og Integrationsministeriet.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef

for VIVE Sociale forhold og Arbejdsmarked

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5
Afrapportering	12
1 Indledning	13
1.1 Formål	14
1.2 Metode	15
1.3 Begrebsafklaring	15
1.4 Baggrund	17
1.5 Læsevejledning	19
2 Hvordan defineres etnisk diskrimination?	20
2.1 Diskrimination	21
2.2 Etnisk baggrund	33
2.3 Analytisk og metodisk afgrænsning	35
3 Fremgangsmåde	40
3.1 Litteratursøgning	40
3.2 Supplerende kilder	46
3.3 Opsummering af fund	46
4 Hvordan måles etnisk diskrimination?	57
4.1 Analyser af administrative kilder og registerdata	60
4.2 Eksperimenter	66
4.3 Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination	80
4.4 Digitale metoder	120
4.5 Kvalitative metoder	125
Dokumentation	132
Litteratur	133
Bilag 1 Lovtekster	143
Dansk lov	143
Internationale juridiske kilder	145
Bilag 2 Eksempler på søgeord	149

Hovedresultater

Diskrimination udfordrer grundlæggende menneskeretlige principper om lighed og menneskelig værdighed. Hvis bestemte befolkningsgrupper systematisk fravælges, når de fx søger et job, hvis de mødes med uberettigede fordomme i mødet med det offentlige, systematisk modtager ringere serviceydelser end andre eller mødes af vold i det offentlige rum, kan det få både umiddelbare og langsigtede konsekvenser for den, det går ud over.

Forskningen viser, at diskrimination ikke kun påvirker den enkeltes muligheder på hændelsestidspunktet, men også kan have længerevarende konsekvenser. Diskrimination hænger bl.a. sammen med dårligere mental og fysisk sundhed, mindre brug af sundhedstilbud og reduceret deltagelse i civilsamfund. Gentagne oplevelser med diskrimination kan udgøre en vedvarende belastning, der kan påvirke trivsel og oplevelsen af at høre til. Diskrimination kan også have omkostninger på samfundsniveau, fx i form af lavere produktivitet, lavere økonomisk vækst og mindre social sammenhængskraft.

Men hvordan måler man diskrimination? Denne rapport har til formål at samle nyere viden på området og skabe et opdateret og systematisk overblik over, hvordan *diskrimination på grund af etnisk baggrund* måles i national og international litteratur, og at levere et fundament for fremtidige studier af diskrimination på grund af etnisk baggrund. Rapporten bygger videre på en tilsvarende kortlægning fra 2012.

Boks 1 Etnisk baggrund og diskrimination

Etnisk baggrund

I denne rapport omfatter etnisk baggrund en lang række forskellige forhold og markører relateret til ens etniske baggrund. Det kan være faktuelle forhold om eget eller forældres oprindelsesland, men også andre markører som sprog, udseende og hudfarve samt religion og religiøs påklædning forbundet til oprindelseslandet.

Diskrimination

I henhold til dansk lovgivning kan diskrimination bl.a. komme til udtryk som usaglig forskelsbehandling, der foreligger, når en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse behandles ringere end andre i en tilsvarende situation, eller når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse ringere end andre personer.

Fra juridisk begreb til empirisk analyse

I denne rapport tager vi udgangspunkt i et juridisk diskriminationsbegreb, hvor diskrimination forstås som usaglig forskelsbehandling på grund af etnisk baggrund. I den samfundsvidenskabelige forskning oversættes dette udgangspunkt til et empirisk spørgsmål: *Bliver personer behandlet forskelligt på grund af deres etniske baggrund, når de ellers har samme kvalifikationer og karakteristika?*

I mange samfundsvidenskabelige studier af diskrimination er fokus således ikke alene på, om forskelsbehandling er ulovlig, men rettere, om der kan sandsynliggøres en sammenhæng mellem en etnisk markør og en diskriminerende handling, når andre forhold holdes konstante. Det gælder eksempelvis for felteksperimenter, hvor ansøgere er identiske på alle relevante kvalifikationer bortset fra navn eller anden etnisk markør. Formålet er her at identificere de systematiske forskelle i handlinger, som kan tilskrives etnicitet.

Et andet vigtigt perspektiv er sondringen mellem den ulovlige diskrimination i retlig forstand og den oplevede diskrimination. De to perspektiver overlapper ikke nødvendigvis. Der kan forekomme ulovlig diskrimination, uden at den enkelte identificerer den som sådan, og omvendt kan personer opleve diskrimination i situationer, der ikke kan dokumenteres eller ikke falder inden for den retlige definition. Uanset hvad er begge perspektiver relevante i forskningen og dermed for denne rapport.

Diskrimination ændrer sig med samfundet – og kræver løbende målinger

Diskrimination er ikke statisk, men kan påvirkes af samfundsmæssige forhold og ændre form over tid. Forskning viser eksempelvis, at andelen af indvandrere, der opfatter sig selv som en del af en diskrimineret gruppe, hænger sammen med, hvor udbredt ekskluderende holdninger over for indvandrere er i majoritetsbefolkningen.

Påvirkningen af samfundsmæssige ændringer betyder, at det er vigtigt med løbende målinger af etnisk diskrimination for at kunne afdække ændringer over tid og identificere, om der er bestemte grupper, der rammes i særlig høj grad.

De samfundsmæssige forandringer rejser også spørgsmålet om, hvordan man på bedste vis måler diskrimination. Når diskrimination flytter ind i nye arenaer, som sociale medier og digitale fællesskaber, må metoderne følge med. Nye teknologier gør det muligt at analysere store datamængder, som fx kommentarspor på sociale

medier, hvorfor det kan være relevant at genbesøge den måde, man vil gribe en måling an på.

Et styrket felt i fortsat udvikling

Rapporten bygger på en systematisk litteratursøgning, hvorpå vi har udvalgt og gennemgået relevant litteratur (Boks 3).

Litteraturgennemgangen viser et felt, der er blevet bredere siden 2012. Tidligere var forskningen i høj grad koncentreret om enkelte felteksperimenter på arbejdsmarkedet. I dag findes der studier på tværs af flere samfundsområder og med større variation i design og analytisk fokus. Derfor skal måling forstås bredt. Rapporten gennemgår fem overordnede metodiske tilgange (Boks 2).

Boks 2 Metodiske tilgange til måling af diskrimination

- Analyser på baggrund af administrative kilder og registerdata
- Eksperimenter
- Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination
- Digitale metoder
- Kvalitative metoder.

Ingen metode kan alene indfange diskriminationens fulde kompleksitet. Rapportens hovedbidrag er at systematisere studier inden for disse metodiske tilgange og tydeliggøre deres respektive styrker, begrænsninger og anvendelsesområder.

Analyser af administrative kilder og registerdata identificerer mønstre, men ikke årsager

Analyser ved brug af administrative kilder (fx klager, anmeldelser og afgørelser fra domstole og ligebehandlingsorganer) og registerdata kan give et første umiddelbart indblik i etnisk diskrimination.

Afgørelser kan konkretisere, hvad der kan dokumenteres som ulovlig forskelsbehandling, mens klager og anmeldelser i højere grad afspejler oplevede hændelser, der vælges at indgive formelle klager over. De kan dog ikke læses som et direkte mål for omfanget af diskrimination, da antallet og typen af klager ikke kun afhænger af forekomsten, men også af anmeldelsestilbøjelighed og kendskab til klagemuligheder.

Analyser af registerdata kan pege på mønstre af ulighed, men kan typisk ikke afdekke de mekanismer eller motiver, der ligger bag forskellene. De kan derfor ikke i sig selv afgøre, om observerede forskelle skyldes diskrimination eller andre uobserverede forhold.

Studier, der anvender eksperimenter, kan dokumentere forskelsbehandling i konkrete situationer

Eksperimentelle studier er blandt de mest valide metoder til at påvise diskrimination, fordi de søger at isolere effekten af etnicitet på diskriminerende adfærd, mens øvrige relevante karakteristika holdes konstante. Dermed er de særligt velegnede til at belyse kausale sammenhænge.

I rapporten beskriver vi to typer af eksperimentelle designs: 1) felteksperimenter, som måler adfærd i virkelige beslutningssituationer, eksempelvis i rekruttering eller boligudlejning, og 2) survey-eksperimenter, hvor respondenter tager stilling til standardiserede scenarier, og hvor man dermed kan teste vurderinger og tilbøjeligheder i et mere kontrolleret format.

Hvor felteksperimenter udmærker sig ved typisk at have høj økologisk validitet, fordi de måler faktisk adfærd i virkelige kontekster, har forskeren begrænset kontrol over omgivelser og øvrige processer. Survey-eksperimenter har derimod større kontrol med omgivelserne og ud fra en ressourcebetragtning mulighed for systematisk variation af flere faktorer, men måler primært intentioner og vurderinger frem for den faktiske adfærd.

Nyere studier undersøger også, under hvilke andre betingelser diskrimination opstår

En væsentlig metodisk udvikling i feltet er, at nyere studier i højere grad undersøger, hvordan "effekten" af etnicitet forstærkes eller svækkes afhængigt af kontekst og kombination med andre markører, såsom køn, religiøse symboler og beklædning eller opholdstid.

Her har survey-eksperimenter særligt bidraget til denne udvikling ved at teste forskellige mekanismer. Resultaterne peger bl.a. på, at diskrimination ikke kun afhænger af etnicitet, men også af kontekst (som fx tid på arbejdsmarkedet) og samspil med andre markører, som fx køn og religiøs beklædning. Derudover spiller også udøverens egne opfattelser af, hvem der fortjener hvad, tillid til andre og egen etnicitet en rolle.

Dermed har feltet bevæget sig fra at måle, om diskrimination forekommer, til også at analysere, under hvilke andre betingelser (end den pågældendes etniske baggrund) diskrimination kan opstå.

Spørgeskemaundersøgelser kan belyse oplevet diskrimination

Spørgeskemaundersøgelser kan også være en central metode til at indkredse oplevelser med diskrimination. I modsætning til survey-eksperimenter, som har fokus på udøvers holdninger eller adfærd, har spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination fokus på enkeltpersoners egne erfaringer med oplevelser af diskrimination og fortolkning heraf.

Metoden kan bl.a. bruges til at kortlægge, hvor udbredt oplevelser med diskrimination er i forskellige befolkningsgrupper, hvor i samfundet de forekommer, og hvor ofte de optræder. Den kan også bruges til at belyse oplevede konsekvenser, som fx ændret adfærd og fremtoning, ønsker om at flytte ud af landet og generel klageadfærd.

Formålet er ikke at fastslå, om der har fundet ulovlig diskrimination sted, men at indkredse den enkeltes *opfattelse* af at blive behandlet anderledes eller uretfærdigt på baggrund af sin etniske oprindelse, sit udseende, sin religion, sit sprog eller andre tilknyttede markører, der har forbindelse til oprindelseslandet.

Digitale metoder giver adgang til at analysere nye datakilder og arenaer

Digitale metoder er et nyere supplement til de klassiske målemetoder. Litteraturen på området er stadig begrænset, men viser muligheder for at analysere store data-mængder og identificere mønstre af diskrimination online og indlejret i kunstig intelligens.

Digitale metoder er ikke én samlet metode, men en betegnelse for, hvilke værktøjer og fora der behandles, og bygger videre på mere etablerede metoder. De kan give adgang til nye typer af adfærdsdata og kommunikation. Dermed åbner de op for analyser af digitalt liv, hvor diskrimination også kan udspille sig.

Samtidig indebærer brugen af digitale metoder ofte særlige metodiske og etiske udfordringer knyttet til datatilgængelighed, samtykke og forståelse af forskellige typer af kommunikationsformer. Det er samtidig et felt, hvor der også rejses større juridiske og etiske spørgsmål bl.a. om, hvordan vi som samfund indretter vores digitale infrastruktur og rum.

Kvalitative metoder belyser mekanismer og erfaringer i dybden

Kvalitative metoder som eksempelvis interviews, fokusgrupper og caseobservationer kan anvendes til at belyse diskrimination som en social erfaring og praksis samt at komme i dybden med, hvordan diskrimination opleves og udspiller sig i hverdagen.

Kvalitative interviews er velegnede til undersøgelser af oplevet diskrimination, mens observationsstudier giver adgang til at beskrive faktisk adfærd og interaktion i "naturlige" situationer. Observationsstudier kan bl.a. afdække handlinger og talemønstre og indirekte former for diskrimination, der ellers er sværere at dokumentere. Kvalitative studier er særligt velegnede til at belyse mere subtile former for diskrimination (som fx hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner) og institutionelle indlejrede praksisser. Kvalitative metoder er samtidig begrænset i deres generaliserbarhed og kan ikke anvendes til at opgøre omfang i samfundet.

Metode for litteratursøgning og -udvælgelse

Rapporten bygger primært på en litteraturgennemgang inspireret af principper for systematiske reviews.

Litteratur er identificeret gennem databasesøgninger i perioden maj til juli 2025 samt supplerende kilder.

Afgrænsningen omfatter publikationer fra 2012 og frem på dansk, norsk, svensk og engelsk med fokus på Norden, Europa og øvrige vestlige lande.

Udvælgelsen er gennemført som en to-trins-screening (titel/abstract og fuldtekst) med eksplicite in- og eksklusionskriterier og vurdering af metodisk kvalitet og overførbarehed til dansk kontekst.

Det endelige udvalg spænder metodisk bredt og danner grundlag for rapportens litteraturgennemgang af metoder til måling af diskrimination.

> **Afrapportering**

1 Indledning

Forskning viser, at etnisk diskrimination kan forekomme på en række centrale samfundsområder, herunder på arbejdsmarkedet, boligmarkedet, uddannelsessystemet og i mødet med offentlige myndigheder (Dahl & Krog, 2018; Dahl, 2022; Herby & Nielsen, 2015; Olsen et al., 2022; Pedersen et al., 2018; Villadsen & Wulff, 2018). Personer kan blive behandlet forskelligt på baggrund af etnicitet, race, religion og tro eller andre markører, der kan have relation til ens etniske baggrund.¹ Konkret kan diskrimination komme til udtryk i forbindelse med formelle afgørelser, adgang til offentligt tilgængelige steder eller ydelser, som andre ellers har adgang til. Det kan også bestå i at blive nægtet alment gældende rettigheder eller friheder eller i, at personer bliver behandlet eller stilles ringere end andre i en tilsvarende situation.

Diskrimination udfordrer helt grundlæggende menneskeretlige principper om lighed og menneskelig værdighed. Hvis bestemte befolkningsgrupper systematisk fravælges, når de fx søger et job, hvis de mødes med uberettigede fordomme i mødet med det offentlige, eller hvis de systematisk modtager ringere serviceydelser end andre eller mødes af vold i det offentlige rum, kan det få både umiddelbare og langsigtede konsekvenser for den, det går ud over.

Ud over at det kan have umiddelbare konkrete konsekvenser for den enkelte og begrænse den enkeltes livsmuligheder, kan diskrimination også bidrage til oplevelser af mindreværd, fremmedgørelse og række ind i helt centrale og ukrænkelige menneskerettigheder. Det at diskriminere nogen, er at frarøve dem respekten i at blive anerkendt som hele mennesker og kan betyde, at man ikke føler sig som en ligeværdig del af samfundet.

En omfattende international litteratur peger på, at diskrimination kan have negativ indvirkning på mental og fysisk sundhed (Selvarajah et al., 2022). Et dansk studie finder tilsvarende fx, at diskrimination på arbejdsmarkedet hænger sammen med en øget risiko for udvikling af depressive lidelser (Clausen et al., 2022). Forskningen viser desuden, at oplevelser med diskrimination kan have betydning for adfærd, om man opsøger lægehjælp og gør brug af sundhedstilbud (Kalengayi et al., 2024; Wamala et al., 2007), og at diskrimination kan fungere som en barriere for deltagelse i civilsamfundet (Wollscheid et al., 2022).

I forlængelse af denne forskning peger teorien om minoritetsstress på, at gentagne erfaringer med diskrimination og stigmatisering kan udgøre en særlig og

¹ I dansk lovgivning er en lang række karakteristika beskyttet, herunder bl.a. race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse. I denne rapport har vi fokus på de beskyttede karakteristika, der relaterer sig til etnisk baggrund.

vedvarende belastning for minoriteter (Khawaja, 2023; Meyer, 1995, 2003). Der skelnes her mellem ydre og indre belastninger. Ydre belastninger kan tage form af oplevelser med diskrimination, vold og stigmatisering, og indre belastninger kan dække over (selv)stigmatisering, opbyggede negative forventninger og bekymring for at blive udsat for bl.a. diskrimination, samt den psykiske belastning, der kan være forbundet med at skjule eller nedtone dele af sin identitet. Ifølge dette perspektiv kan disse gentagne belastninger over tid overstige den enkeltes kapacitet til at håndtere den medfølgende stress, hvilket kan have negative konsekvenser for den enkeltes mentale helbred og generelle sundhed.

Diskrimination har ikke kun konsekvenser for den enkelte, som bliver udsat for diskrimination, men kan også have omkostninger på samfundsniveau. Diskrimination begrænser den enkeltes økonomiske muligheder, fx ved at begrænse adgang til job og uddannelse. Dette kan betyde, at befolkningens potentialer ikke udnyttes lige så godt som i en situation uden diskrimination, og at diskrimination dermed kan føre til lavere produktivitet og økonomisk vækst (Hardy & Schraepen, 2024). Den negative effekt af diskrimination på psykisk og fysisk helbred betyder også samfundsøkonomiske tab (Hardy & Schraepen, 2024). Endvidere er det blevet fremhævet, at diskrimination kan mindske den enkeltes tillid til samfundet, øge skellene og konflikterne mellem befolkningsgrupper og dermed have en negativ indflydelse på sammenhængskraften i samfundet (Fibbi et al., 2021b).

1.1 Formål

Denne rapport har til formål at kortlægge, hvordan etnisk diskrimination defineres og undersøges empirisk. Rapporten bygger videre på en tilsvarende kortlægning fra 2012 (Jensen et al., 2012). og har til formål at samle nyere viden om emnet og skabe et samlet opdateret og systematisk overblik over de metoder, der kan anvendes til at måle diskrimination på baggrund af etnisk baggrund.

Rapporten kortlægger primært nordisk og i mindre omfang international litteratur på baggrund af en litteratursøgning og leverer dermed et metodisk fundament for fremtidige studier på området. Denne viden kan understøtte lovgivere, forskere og civilsamfund i arbejdet med at forstå og forebygge diskrimination i Danmark.

Denne rapport er den første delrapport fra VIVE-projektet 'Måling af etnisk diskrimination og kortlægning af forskning om racisme og etnisk diskrimination i Danmark'. Projektet har til formål at bidrage til et større vidensgrundlag om racisme og etnisk diskrimination i Danmark. I projektet udarbejdes tre delrapporter, som hver især bidrager til det overordnede formål:

1. En kortlægning af nye metoder til at måle etnisk diskrimination
2. En måling af oplevet etnisk diskrimination i Danmark
3. En systematisk kortlægning af de sidste 10 års forskning om racisme og etnisk diskrimination i Danmark.

1.2 Metode

Denne rapport er baseret på et litteraturstudie, som er inspireret af principper for systematiske reviews. Litteraturen, der gennemgås, er identificeret gennem en systematisk litteratursøgning i perioden maj til juli 2025 og afgrænset til publikationer fra 2012 og frem på dansk, norsk, svensk og engelsk med fokus på Norden, Europa og øvrige vestlige lande.

Udvælgelsen er foretaget gennem en to-trins-screening (først på titel og abstract, herefter på den fulde tekst). Derudover inddrages supplerende kilder, herunder administrative opgørelser og praksisoversigter, som udgør centrale kilder til studiet af diskrimination i en dansk kontekst.

Den nærmere fremgangsmåde for litteratursøgningen er yderligere beskrevet i kapitel 3.

1.3 Begrebsafklaring

Når vi i rapporten taler om at *måle* diskrimination, anvender vi begrebet i en bred metodisk forstand. Måling forstås her ikke udelukkende som kvantificering i form af optælling eller point på en skala. I forskningen viser vi, at diskrimination kan undersøges på mange forskellige måder, bl.a. ved at identificere mønstre, dokumentere forskelle i behandling, analysere beslutningsprocesser eller afdække individuelle oplevelser og erfaringer med forskelsbehandling. Måling kan dermed bestå i at påvise, sandsynliggøre eller belyse systematiske forskelle mellem befolkningsgrupper gennem forskellige typer af data, metoder og analytiske tilgange.

De metoder, der anvendes til at undersøge diskrimination, som vi fremlægger i denne rapport (se kapitel 4), måler derfor ikke nødvendigvis det samme, men omkranser på deres egen vis begrebet diskrimination. Nogle metoder er velegnede til at identificere konkrete tilfælde af forskelsbehandling, mens andre kan belyse oplevelser med diskrimination, afdække mønstre i institutionelle praksisser eller undersøge potentielle årsagssammenhænge. Forskellige metoder bidrager således med

forskellige typer viden om fænomenet, og ingen metode kan i sig selv give et fuldstændigt billede.

Af den grund anvendes der i litteraturen også forskellige begreber til at beskrive, hvad undersøgelserne gør – eksempelvis at måle, identificere, påvise, afdække, dokumentere og analysere diskrimination. I denne rapport anvender vi overordnet betegnelsen *måling* som en fælles betegnelse for disse forskellige tilgange til empirisk at undersøge diskrimination.

Etnisk diskrimination

Begrebet etnisk diskrimination består analytisk af to dele: diskrimination og etnisk baggrund. I dette afsnit præciserer vi kort disse to dele. Begreberne udfoldes mere indgående i kapitel 2, hvor vi også behandler beslægtede begreber.

Diskrimination er handlinger, der direkte eller indirekte sigter mod eller medvirker til usaglig forskelsbehandling af personer på grund af bestemte beskyttede karakteristika. Det kan fx komme til udtryk ved, at en person stilles ringere end andre i en tilsvarende situation eller ved, at en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, stiller en person med eksempelvis en bestemt etnisk oprindelse ringere end andre (Bilag 1).

I dansk lovgivning er en lang række karakteristika beskyttet, herunder bl.a. race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse. I denne rapport har vi fokus på de beskyttede karakteristika, der relaterer sig til etnisk baggrund.

Med *etnisk baggrund* forstås en persons – og en persons families – oprindelsesland, men det kan også inkludere øvrige beskyttede karakteristika og markører som udseende, hudfarve, kultur, sprog, religion og tro, forbundet til oprindelseslandet.

I en diskriminationssammenhæng er det ikke kun afgørende, hvordan den enkelte selv identificerer sig, men hvordan vedkommende kategoriseres af andre. Diskriminerende handlinger og beslutninger rettes mod den gruppe, som personen antages at tilhøre, uanset om denne antagelse stemmer overens med personens egen selvopfattelse. Her er det centralt, at det ikke nødvendigvis kun handler om faktuelle forhold omkring den enkeltes oprindelsesland, men i højere grad, hvordan denne persons formodede etniske baggrund genkendes og aflæses af andre.

Ulovlig og oplevet diskrimination

En central skelnen i rapporten går mellem ulovlig diskrimination og oplevet diskrimination. Ulovlig diskrimination henviser til handlinger, der i juridisk forstand udgør forskelsbehandling i strid med gældende lovgivning. Oplevet diskrimination henviser til situationer, hvor personer selv oplever eller fortolker en hændelse som diskriminerende.

Dette skel er analytisk brugbart, men svært at opretholde empirisk. Der kan forekomme handlinger, som i juridisk forstand udgør ulovlig diskrimination, uden at de nødvendigvis opleves sådan af dem, det går ud over, bl.a. fordi mange ikke kender lovgivningen eller dens fortolkninger i praksis. Omvendt findes der oplevelser med forskelsbehandling, som af den enkelte opfattes som diskrimination, men som enten ikke er blevet klaget over og prøvet retligt, som ikke kan dokumenteres i et omfang, der kan føre til en juridisk afgørelse, eller som kan begrundes. Uanset hvad, så er begge perspektiver relevante i forskningen og dermed i denne rapport.

1.4 Baggrund

Den hidtil mest omfattende metodegennemgang af etnisk diskrimination i Danmark er rapporten 'Måling af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse' (Jensen et al., 2012). Rapporten udgør stadig et centralt bidrag ved at samle den spredte viden på området, definere centrale begreber og pege på mulige metoder til at måle etnisk diskrimination i en dansk kontekst.

Hovedproblemet, som Jensen et al. (2012) fremhævede med hensyn til at måle oplevet diskrimination, var, at de eksisterende undersøgelser var få, og at de ofte manglede en præcis operationalisering. Uklarheder i begrebsanvendelsen gjorde det vanskeligt at afgøre, hvad der faktisk blev målt i spørgeskemaundersøgelser af oplevet diskrimination. For at afhjælpe denne udfordring udviklede forfatterne en spørgeramme, hvor oplevet diskrimination blev operationaliseret gennem indikatorer som nægtet adgang, afslag, dårlig betjening, begrænsninger i rettigheder, chikane, adfærd, hadtale og hadforbrydelser.

Dertil udviklede rapporten et idékatalog til at inspirere fremtidige undersøgelser af "faktisk" diskrimination. Kataloget omfattede en bred vifte af metoder, herunder felteksperimenter, casestudier, spørgeskemaundersøgelser og analyser af klagesager. Idékataloget var tænkt som en inspirationsbank til fremtidige undersøgelser på områder som arbejdsmarked, uddannelse, inden for offentlige institutioner, i det offentlige rum og i kultur- og fritidslivet. Et centralt budskab fra rapporten var, at de forskellige metodiske tilgange til at måle "faktisk" diskrimination kan supplere hinanden og tilsammen give et mere dækkende billede.

Jensen et al. (2012) lagde et vigtigt fundament, som denne rapport bygger videre på og opdaterer i lyset af generel samfundsudvikling i samfundet og med nyeste forskning på området.

Kontekst og diskrimination

Samfundsændringer betyder både, at det er vigtigt at måle diskrimination med jævne mellemrum, men kan også have betydning for, hvordan man skal måle diskrimination, og hvilke samfundsområder der skal være i fokus i målingerne.

Nogle studier argumenterer fx for, at den samfundsmæssige kontekst kan påvirke oplevelser af diskrimination hos etniske minoriteter. For eksempel argumenterer Simonsen (2016) for, at indvandreres følelser af inklusion og eksklusion bl.a. er dannet af de signaler, de opfanger fra den bredere offentlige diskurs. Hun viser med sine empiriske analyser, at europæiske lande, hvor ekskluderende holdninger over for indvandrere er udbredt i majoritetsbefolkningen, er andelen af indvandrere, der opfatter sig selv som en del af en diskrimineret gruppe, betydeligt større, alt andet lige, end i europæiske lande, hvor disse holdninger er mindre udbredte (Simonsen, 2016). De ekskluderende holdninger, som majoritetsbefolkningen kan have over for indvandrere, hænger sammen med en række forskellige faktorer. For eksempel er der studier, som viser, at mere restriktive politikker over for indvandrere hænger sammen med mere negative holdninger til indvandrere hos majoritetsbefolkningen (Green et al., 2020; Schlueter et al., 2013).²

Den samfundsmæssige kontekst ændrer sig hele tiden, fx med hensyn til migrationsstrømme og ændringer i politikker. Sammenhængen mellem den samfundsmæssige kontekst og etnisk diskrimination (fx oplevet diskrimination som beskrevet ovenfor) betyder, at det er vigtigt med løbende målinger af etnisk diskrimination for at kunne afdække ændringer over tid og identificere, om der er bestemte grupper, der rammes i særlig høj grad. Med hensyn til den sidste pointe viser forskningen, at personer, der besidder forskellige karakteristika, fx forskelle med hensyn til oprindelsesland, opholdstid, uddannelse og tilhørsforhold til etnisk minoritetsgruppe, i forskelligt omfang oplever diskrimination (Møller & Togeby, 1999; Schaeffer & Kas, 2024), og at karakteristika og kontekst interagerer, så nogle grupper kan være mere påvirket af samfundsændringer end andre (Simonsen, 2016).

De samfundsmæssige forandringer rejser også spørgsmålet om, hvordan man på bedst vis måler diskrimination. Når diskrimination flytter ind i nye arenaer, som sociale medier og digitale fællesskaber, må metoderne følge med. Nye teknologier gør

² Bemærk, at disse studier ikke empirisk kan vise, hvilken vej kausaliteten går; det vil sige, om det er de mere restriktive politikker, der påvirker holdningerne hos majoriteten eller vice versa.

det muligt at analysere store datamængder, som fx utallige kommentarspor, hvorfor det kan være relevant at genbesøge den måde, man vil gribe en måling an på.

Udvikling i forskningen af oplevet diskrimination

Derudover er der også sket andre udviklinger i forskningen af diskrimination, der giver nye muligheder og indsigter. For eksempel er der et større fokus på brugen af survey-eksperimenter i forskningslitteraturen til måling af diskrimination. Endvidere kan der være nye forståelser af, hvordan diskrimination kan udspille sig, som fx såkaldt hverdagsdiskrimination (Marchiondo et al., 2018). Det lægger op til en diskussion af, hvad der bør måles, og hvordan en måling indrettes, så det er klart, hvad der undersøges, og så det valgte undersøgelsesdesign er relevant for de begreber og den målgruppe, der ønskes undersøgt.

1.5 Læsevejledning

Kapitel 2 redegør for, hvordan etnisk diskrimination afgrænses begrebsligt i rapporten. Kapitlet gennemgår centrale juridiske og samfundsvidenskabelige forståelser af diskrimination (afsnit 2.1), etnisk baggrund (afsnit 2.2) og en opsamling på de væsentligste analytiske valg (afsnit 2.3). Dette kapitel danner dermed det begrebslige fundament for resten af rapporten.

I kapitel 3 beskrives fremgangsmåden i litteratursøgningen. Kapitlet kan læses som dokumentation for rapportens vidensgrundlag og for metodisk transparens.

Kapitel 4 udgør rapportens hoveddel og indeholder en gennemgang af forskellige metoder til at måle diskrimination på baggrund af etnisk baggrund. Kapitlet er opdelt efter metodiske tilgange.

I bilag findes de benævnte lovtekster og eksempler på anvendte søgeord.

2 Hvordan defineres etnisk diskrimination?

Begrebet etnisk diskrimination består analytisk af to dele: etnisk baggrund og diskrimination. I dette kapitel præciserer vi, hvordan disse to begreber defineres og anvendes i rapporten fremadrettet. Formålet er hermed at etablere den begrebsramme, der danner grundlag for rapportens videre litteratursøgning og den efterfølgende litteraturgennemgang.

I forskningslitteraturen såvel som i den offentlige debat anvendes en række forskellige begreber til at beskrive fænomener, der på forskellig vis knytter sig til diskrimination.

Nogle begreber er forankret i lovgivningen, mens andre stammer fra samfundsvidenskabelig forskning. Foruden *diskrimination* bruges såvel de juridiske betegnelser saglig og usaglig forskelsbehandling, hadtale, hadforbrydelser og chikane ofte i flæng og overlapper til dels, men har forskellige betydninger.

Derudover anvendes i forskningslitteraturen en række begreber, som fx strukturel og institutionel diskrimination (Jensen et al., 2012), oplevet diskrimination (Ensher et al., 2001) foruden hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner (Marchiondo et al., 2018). Samtidig kan der være forskel på, hvad der menes, alt efter om man henviser til etnisk baggrund som konkret fødested eller etnisk identitet.

Begrebsfeltet er dermed omfattende og delvist overlappende, og i dette kapitel giver vi et overblik over centrale begreber og præciserer, hvordan de defineres og kan forstås i rapporten. I afsnit 2.1 definerer vi diskrimination. Begreberne defineres ud fra gældende dansk ret³ suppleret med international litteratur. Vi vil gennemgå de juridiske begreber: *diskrimination*, *forskelsbehandling*, *chikane*, *hadforbrydelser* og *hadtale* samt beslægtede begreber fra litteraturen. I afsnit 2.2 beskriver vi nærmere, hvordan *etnisk baggrund* kan forstås. Afslutningsvist foretager vi en analytisk afgrænsning af, hvilke begreber og forståelser der indgår i rapportens videre arbejde.

³ Lov om etnisk ligebehandling, lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv., straffelovens bestemmelser om hadefulde ytringer (§ 266 b) og hadmotiv som skærpende omstændighed (81, nr. 6), Bekendtgørelse om psykisk arbejdsmiljø (BEK nr. 1406 af 26/09/2020) (Bilag 1).

2.1 Diskrimination

Diskrimination kan bestå af usaglig forskelsbehandling, den kan komme til udtryk som chikane, og i yderste konsekvens kan den manifestere sig som hadforbrydelser, herunder hadtale.

I dansk ret findes ikke ét samlet, generelt diskriminationsforbud, der dækker alle samfundsområder. Beskyttelsen mod diskrimination følger i stedet af en række konkrete civil⁴- og strafferetlige⁵ bestemmelser, som tilsammen dækker centrale samfundsområder (Bilag 1).

Den danske regulering bygger på internationale konventioner. Internationalt er Danmark forpligtet til at følge en række FN-konventioner (fx UDHR, ICCPR, CERD, og ØSKR, se Bilag 1), der danner rammen for et minimum af standarder, som på europæisk plan suppleres af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK), der er skrevet ind i dansk lov, samt EU's charter om grundlæggende rettigheder, som er direkte forpligtende for medlemsstaterne på de områder, hvor EU har kompetence (Bilag 1). Derudover findes EU-direktivet om etnisk ligebehandling (Bilag 1), der er gennemført som dansk lovgivning.

Samlet set skaber dette et komplekst retligt landskab. Når vi i det følgende redegør for, hvad diskrimination er i retlig forstand, tager vi udgangspunkt i gældende dansk ret, idet den indebærer den mest håndfaste og direkte anvendelse af retlig beskyttelse i en dansk kontekst.

Den retlige ramme er et centralt afsæt for begrebsafklaringen og fungerer både som et pejlemærke, men også en begrænsning. På den ene side giver disse juridiske kilder anvisninger for, hvad der er ulovlig diskrimination og dermed, hvad der kan påklages og sanktioneres. På den anden side er det vigtigt at understrege, at diskrimination i forskning og menneskers hverdag ofte beskrives og opleves bredere end de retlige kategorier, hvorfor der også redegøres for de øvrige relaterede begreber: ubevidst, strukturel og institutionel diskrimination samt oplevet diskrimination, hverdagsdiskrimination med mere.

Rækkefølgen af begreber afspejler primært den retlige struktur (civilretlige og strafferetlige forbud samt relaterede begreber) og siger ikke i sig selv noget om hverken omfang, udbredelse eller alvorlighed i praksis.

I de følgende underafsnit afklarer vi både diskriminationsbegrebets centrale juridiske definition med udgangspunkt i dansk lov, men også beslægtede analytiske

⁴ Lov om etnisk ligebehandling, lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. (Bilag 1).

⁵ Straffelovens bestemmelser om hadefulde ytringer (§ 266 b) og hadmotiv som skærpende omstændighed (81, nr. 6) (Bilag 1).

begreber, der stammer fra den øvrige litteratur på området. Afsnit 2.1.1 gennemgår direkte og indirekte diskrimination samt chikane i et civilretligt perspektiv. Afsnit 2.1.2 præsenterer centrale analytiske perspektiver på diskrimination. Afsnit 2.1.3 gennemgår de strafferetlige beslægtede kategorier (hadforbrydelser, herunder hadtale). Afsnit 2.1.4 redegør kort for centrale motiver og bevæggrunde, der kan ligge bag diskrimination.

2.1.1 Direkte og indirekte forskelsbehandling samt chikane

Vi tager udgangspunkt i et diskriminationsbegreb i overensstemmelse med den retlige forståelse af usaglig forskelsbehandling.

Det følger den mest forpligtende beskyttelse mod diskrimination, der findes i to danske civilretlige love⁶: Forskelsbehandlingsloven, der dækker arbejdsmarkedet (både offentligt og privat) i alle faser af ansættelsesforholdet, og lov om etnisk ligebehandling, der dækker udvalgte områder uden for arbejdsmarkedet, men ikke rent private forhold.

Begge love beskytter mod direkte og indirekte diskrimination foruden chikane. Ligeledes må det nævnes, at instruktion til diskrimination, eksempelvis når en arbejdsgiver pålægger en ansat at behandle en anden medarbejder ringere på baggrund af deres etniske baggrund, også omfattes af forbuddet.

Derudover findes lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv., som forbyder forskelsbehandling ved bl.a. adgang til steder og betjening på samme vilkår som andre i erhvervsmæssig eller almenyttig virksomhed (det vil sige steder, der er adgang til for offentligheden). De konkrete lovtekster fremgår af Bilag 1.

På tværs af disse lovtekster definerer lovgivningen diskrimination som:

- direkte forskelsbehandling, der foreligger, *når en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro eller etnisk oprindelse behandles ringere end andre i en tilsvarende situation*

og

- indirekte forskelsbehandling, der foreligger, *når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse ringere end andre personer.*

⁶ Lov om etnisk ligebehandling, lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv., lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race (Bilag 1).

Ligebehandlingsnævnets afgørelser 2020-2024

Der kan klages over diskrimination til Ligebehandlingsnævnet. Når der gives medhold i sager om diskrimination på baggrund af race samt etnisk og national oprindelse, drejer det sig typisk om grov, nedværdigende chikane på arbejdspladsen, hvor personer omtales med klart racistiske betegnelser, eller om åbenlys forskelsbehandling i adgang til tjenester og serviceydelser, eksempelvis i form af afvisning ved natklubber begrundet i gæsternes etniske baggrund. I enkelte sager har nævnet desuden taget stilling til praksis, hvor skoleelever blev opdelt efter etnisk oprindelse.

Kilde: Ligebehandlingsnævnet (2021a, 2021b, 2022, 2023, 2024, 2022).

Det ligger således implicit i ovenstående, at der også foreligger diskrimination, hvis man på baggrund af fx ens etniske oprindelse behandles ringere ved eksempelvis at blive fratrækt eller nægtet alment gældende rettigheder og friheder. Eksempler på ulovlig diskrimination kan findes i boksen til højre og i Ligebehandlingsnævnets årsberetninger (Ligebehandlingsnævnet, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025).

Det er samtidigt vigtigt at understrege, at ikke al forskelsbehandling er ulovlig diskrimination. Forskelsbehandling kan være saglig, hvis den er begrundet i et legitimt formål og er nødvendig og proportional i den konkrete situation (Andersen & Justesen, 2017). Den må ikke automatisk give fortrin, men skal bero på en konkret vurdering samt være tids-

begrænset og fleksibel. I visse tilfælde kan der eksempelvis iværksættes ligestillingsfremmende initiativer, der har til formål at fremme reel ligestilling eller afhjælpe dokumenteret underrepræsentation. Sådanne positive særbehandlingstiltag kan indebære, at der i praksis behandles forskelligt for at opnå lige muligheder (se boks).

Chikane som diskrimination

Ud over direkte og indirekte diskrimination samt instruktion om diskrimination, så kan chikane udgøre diskrimination, når *en uønsket optræden har relation til en persons race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse og finder sted med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for den pågældende* (Bilag 1).

Hvordan kan positiv særbehandling se ud?

I praksis kan disse tiltag antage "bløde" og "hårde" former. Bløde tiltag omfatter fx målsætninger og måltal for bredere repræsentation, der kan suppleres af integrations- og oplæringsstillinger og anonymisering af ansøgers etnicitet. Hårdere tiltag kan bestå i mere strukturerede forløb, som fx Integrationsuddannelsen (IGU), som blev indført for at sikre flygtninge og familiesammenførte adgang til arbejde og opkvalificering. Ordningengiver virksomheder en bonus, hvis de ansætter en person, der er kommet til landet som flygtning, i et IGU-forløb.

Chikanens særlige kendetegn er dens krænkende karakter, som kan have væsentlige konsekvenser for trivsel, tryghed og deltagelse i samfundet, særligt hvis enkeltpersoner bliver udsat for chikane over en længere periode. Det er dog vigtigt at understrege, at chikane ikke nødvendigvis forudsætter gentagelse, men at også enkeltstående tilfælde kan udgøre chikane, hvis den er tilstrækkelig alvorlig i sin karakter og virkningen for den, det går ud over.

Med gennemgangen ovenfor er de centrale civilretlige diskriminationsbegreber i dansk ret introduceret.

2.1.2 Analytiske perspektiver på diskrimination

I dette afsnit bevæger vi os videre væk fra de juridiske begreber og ser på en række øvrige begreber fra litteraturen, der ligger i forlængelse heraf, og som anvendes til at nuancere og beskrive andre former for forskelsbehandling og diskrimination: strukturel og institutionel diskrimination, oplevet diskrimination og hverdagsdiskrimination.

Disse begreber er ikke selvstændige juridiske kategorier, men analytiske begreber, der anvendes til at forstå, hvordan diskrimination kan opstå og opleves i praksis.

Efter denne gennemgang vender vi tilbage til den juridiske regulering og behandler de strafferetlige kategorier om hadforbrydelser og herunder hadtale, som udgør den mest alvorlige karakter, som diskrimination kan komme til udtryk på.

Strukturel og institutionel diskrimination

I litteraturen anvendes begreberne strukturel og institutionel diskrimination (Jensen et al., 2012), der kan rumme både direkte og indirekte diskrimination, og som kan overlappe, fordi diskrimination i praksis kan opstå gennem samspil mellem bredere samfundsstrukturer og organisatoriske rutiner.

- **Strukturel diskrimination** anvendes om mere overordnede og historisk forankrede økonomiske, politiske, sociale eller kulturelle samfundsforhold, som over tid skaber og reproducerer ulige muligheder og positioner mellem forskellige befolkningsgrupper. Strukturel diskrimination knytter sig ikke nødvendigvis til en konkret beslutning eller aktør, men til den samlede måde, hvorpå samfundets institutioner og strukturer virker sammen.
- **Institutionel diskrimination** henviser til den forskelsbehandling, der kan være indlejret i regler, politikker eller organisatoriske rutiner/vaner, der systematisk stiller bestemte grupper ringere end andre.

Institutionelle praksisser kan i nogle tilfælde forstås som en konkret og observerbar konsekvens af bredere strukturelle forhold. Det betyder, at strukturelle uligheder kan manifestere sig gennem institutionelle handlemønstre, som i praksis kan undersøges og dokumenteres empirisk, eksempelvis gennem historiske gennemgange af arkivmateriale og analyser af beslutningsmønstre og organisatoriske rutiner, som vi dog ikke bevæger os ind på i denne rapport.

I denne rapport afholder vi os fra mere indgående at arbejde med disse makroorienterede perspektiver på diskrimination (institutionel og strukturel diskrimination). Dels fordi disse begreber ikke er selvstændige juridiske kategorier i dansk ret, men analytiske begreber, der anvendes til at beskrive forskellige mekanismer og strukturer, hvor forskelsbehandling kan opstå. Og dels da vi i denne rapport primært retter fokus på konkrete handlinger og beslutninger samt de erfaringer og oplevelser, som enkeltpersoner kan have i mødet med andre.

Boks 2.1 Institutionel diskrimination

Et aktuelt eksempel på mulig institutionel diskrimination er de bestemmelser i almenboligloven – også ofte omtalt som parallelsamfundslovgivningen – hvor kriterier om beboeres etniske oprindelse indgår i klassificeringen af udsatte boligområder som et parallelsamfund. EU-Domstolen har i den forbindelse fastslået, at anvendelsen af kriteriet om 'ikke-vestlig oprindelse' kan udgøre diskrimination, (men at det i sidste ende er op til de danske domstole at vurdere endeligt, og at det er op til Social- og Boligministeriet at bevise, at lovgivningen udelukkende baserer sig på saglige grunde) (Den Europæiske Unions Domstol, 2025).

Et andet mere historisk eksempel er det tidligere fødestedskriterium i Grønland – hvor danskfødte offentligt ansatte fik højere løn end grønlandskfødte kollegaer i samme stilling (Hansen, 2026) – som illustrerer, hvordan forskelsbehandling kan være indlejret i tildeling af løn på baggrund af fødested, og hvordan dette kan være præget af politisk og historiske strukturer.

Oplevet diskrimination

De gennemgåede retlige definitioner af diskrimination og chikane indfanger ikke nødvendigvis oplevelser med uretfærdig, nedværdigende eller krænkende behandling, som ikke nødvendigvis kvalificeres som ulovlig, men som alligevel kan have betydning for den enkeltes trivsel og samfundsdeltagelse.

At en hændelse ikke er blevet eller ikke kan blive vurderet som ulovlig af et nævn eller en domstol, indebærer ikke, at den er uvæsentlig. Diskrimination udspiller sig i praksis på måder, hvor bevisførelsen kan være vanskelig at løfte, hvor situationens diskriminerende karakter først langt senere erkendes, eller hvor den konkrete adfærd falder uden for de retlige kategorier, men stadig opleves som krænkende eller ekskluderende. Hertil definerer Ensher et al. (2001) oplevet diskrimination ('perceived discrimination') som den enkeltes *opfattelse* af at blive behandlet anderledes eller uretfærdigt på grund af etnisk baggrund.

På den baggrund anlægger vi et dobbelt perspektiv, hvor vi arbejder med ulovlig diskrimination og med oplevet diskrimination. Denne skelnen er central, fordi der ikke altid er overensstemmelse mellem oplevet og ulovlig diskrimination. Der kan fx være situationer, hvor der sker ulovlig forskelsbehandling, men som ikke opleves som diskrimination af de personer, der udsættes for den. Omvendt kan der også være situationer, som opleves som diskrimination, fx afslag på en social ydelse eller et job, men som er begrundet i saglige forhold (Koob et al., 2023; Møller & Togeby, 1999). Uanset hvad, så er den væsentlig at indkredse, bl.a. fordi den ligesom den ulovlige diskrimination kan fremme oplevelsen af eksklusion (Jensen et al., 2012).

For denne undersøgelse er det afgørende at tage med fra dette afsnit, at definitionerne og eksemplerne fra Ligebehandlingsnævnets årsrapporter dækker den juridiske forståelse af diskrimination, hvorimod den oplevede diskrimination udtrykker individers egne erfaringer og forståelser af en given situation. Skellet herimellem er metodisk vigtigt for at sikre en klar og konsistent anvendelse af diskriminationsbegrebet i analysen. I denne forbindelse er det oplagt at se nærmere på mere subtile og forbigående oplevelser med at blive behandlet forskelligt fra andre på baggrund af ens etniske baggrund.

Negative hverdagsoplevelser

Ud over de mere gængse former for diskrimination peger litteraturen på, at forskelsbehandling også kan komme til udtryk gennem mere uformelle og ofte tvetydige handlinger, adfærd, der kan gå ubemærket hen i forhold til lovgivning og formelle politikker, netop fordi den er subtil og kan være vanskelig at præcisere. Her drejer det sig mere om mindre gentagne handlinger, eksklusion og usynliggørelse, som isoleret set kan fremstå ubetydelige, men som samlet set over tid kan få markante konsekvenser for dem, det går ud over.

Marchiondo et al. (2018) beskriver feltet som *moderne diskrimination* gennem begreber som *mellemmenneskelig diskrimination* ('interpersonal discrimination'), *aversiv racisme*, *mikroaggressioner*, *hverdagsdiskrimination* og *selektiv uhøflighed* ('selective incivility'). Det er tale om et felt, der præges af et stor antal overlappende

begreber, der på forskellig vis søger at indfange mindre håndgribelige former for forskelsbehandling.

På tværs af begreberne tilbydes et analytisk apparat til at indfange negative oplevelser, der kan være eller som opfattes relateret til ens etniske baggrund. Disse erfaringer kan bl.a. komme til udtryk gennem fravær af sociale gestusser, som ellers er gængs blandt majoriteten, som eksempelvis ikke at give hånd eller hilse på. Men det kan også være at undgå øjenkontakt eller fysisk kontakt, afvisende mimik eller tonefald, manglende inddragelse i samtaler, tilbageholdelse af information samt mindre adgang til støtte, ressourcer og muligheder. Der kan også være tale om, at personer hurtigere overses eller ekskluderes i sociale eller professionelle sammenhænge.

Det kan være svært at dokumentere disse former for negative erfaringer, og de går ofte ubemærket hen i både arbejdssammenhænge og i behandling af klagesager, men er ikke desto mindre tæt forbundet med oplevelser med eksklusion og marginalisering. Disse begreber gør feltet teoretisk rigt, men også metodisk komplekst, særligt i forbindelse med måling og afgrænsning af fænomenet.

2.1.3 Hadforbrydelser, herunder hadtale

I dette afsnit gennemgår vi hadforbrydelser, herunder hadtale, som en form for diskrimination, der optræder som en mere aggressiv og udadrettet karakter og dermed falder ind under straffeloven. Det adskiller sig fra de civilretlige rammer, som har været i fokus i afsnit 2.1.1, ved at sagerne behandles som straffesager med mulighed for bøde eller fængsel.

I international litteratur bruges *hadforbrydelse* ikke altid ensartet. Begrebet kan anvendes snævert om hadmotiverede forbrydelser (fx vold eller hærværk) eller bredere som en samlebetegnelse, der også omfatter hadtale. Et Cambell-review af Vergani et al. (2024) understreger, at definitioner varierer på tværs af forskningen og i landes lovgivning med hensyn til beskyttede grupper, hvilke handlinger der omfattes, og hvordan motivet identificeres. Denne variation betyder, at grænsen mellem hadforbrydelser, hadtale og andre krænkende handlinger ikke altid er skarp i litteraturen.

I dansk ret skelnes der imidlertid mellem to særskilte bestemmelser: 1) hadmotiv som strafskærpende omstændighed ved strafbare handlinger (§ 81, nr. 6) og 2) et selvstændigt forbud mod hadtale (§ 266b). De to bestemmelser har forskellig juridisk konstruktion, hvor § 81, nr. 6 knytter sig til straffens udmåling i en sag om en selvstændig ulovlig handling, så udgør § 266 b et selvstændigt forbud, der kriminaliserer selve ytringen.

Begge er nært beslægtede med diskrimination, fordi beskyttelsesgrundene overlapper (race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse), men adskiller sig for de civile diskriminationsforbud ved at være strafferetligt reguleret. Det betyder, at de behandles som en straffesag med mulighed for bøde eller fængsel efter lovens bestemmelser, og at sagens forløb følger den strafferetlige kæde: anmeldelse til politiet, efterforskning og sigtelse, tiltale ved anklagemyndigheden og domstols-prøvelse. Hvorimod diskrimination, som reguleret af civilretslige love, påklages ved og afgøres af Ligebehandlingsnævnet med godtgørelse som følge.

Hadforbrydelser

I forbindelse med strafudmålingen af en ellers strafbar handling (fx vold, hærværk, trusler, indbrud, tyveri og brandstiftelse) er det en skærpende omstændighed, hvis det kan bevises, at handlingen helt eller delvist har været motiveret af offerets etniske oprindelse.⁷ Det er hadmotivet, der kvalificerer forholdet som en hadforbrydelse. Den samme handling kan fx være en almindelig voldssag, hvis motivet er et andet eller ikke kan bevises.

Boks 2.2 Hadforbrydelser

I praksisoversigten om hadforbrydelser ses det, at racistisk motiverede hadforbrydelser typisk består af vold eller trusler i kombination med nedladende omtale af en persons hudfarve, etniske oprindelse eller antagne udenlandske fødested.

Hadforbrydelser bliver også rettet mod personer i udsatte positioner eller mod frontmedarbejdere, som fx buschauffører, politi, pædagoger, social- og sundhedspersonale, der mødes af racistiske tilnærmelser i forbindelse med arbejdet.

Kilde: (Anklagemyndigheden, 2025b).

Udvalgte eksempler på racistisk motiverede hadforbrydelser:

Vold

Forurettede sad og talte i telefon på arabisk, hvorefter sigtede sagde: "Hvorfor taler du ikke dansk ... du skal snakke dansk ... sådan nogen som dig ... din fucking sorte ..." og slog forurettede med flad hånd på venstre side af ansigtet samt sparkede forurettede over det venstre ben.

⁷ Straffelovens § 81 nr. 6. Det skal indgå i strafudmålingen som en skærpende omstændighed, hvis en forbrydelse, som fx trusler, vold eller hærværk, helt eller delvist har baggrund i andres etniske oprindelse (Straffeloven).

Hærværk

Der var blevet kastet en sten gennem et vindue i stuen og skrevet teksten: "Vi vil ikke have polakker her" med maling på husmuren. Husets ejer var oprindeligt fra Polen.

Et andet eksempel beskriver, hvordan der på bygningsfacader var påført graffiti med sort spraymaling. Der var malet fire hagekors og bl.a. teksten "skrid hjem, perker".

Kilde: (Rigspolitiet, 2023b).

Hadtale

Hadtale⁸ er en særskilt kategori af hadforbrydelser, der dækker over offentlige ytringer, der truer, forhåner eller nedværdiger en gruppe på grund af race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse eller tro. Her er det centralt, at ytringen adresserer 'en gruppe af personer', hvilket betyder, at udsagn, der omtaler enkeltpersoner, ikke som udgangspunkt er dækket af lovgivningen. Det afgørende er, at udsagn skal vedrøre en beskyttet gruppe eller egenskaber, der knytter sig til gruppen.

Derudover er offentlighedskravet afgørende (foruden grovhedskravet og betingelserne om at true, forhåne og nedværdige). Ytringen skal være fremsat offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds. Her kan åbne onlinefora, som fx et offentligt kommentarspor på Facebook, være omfattet af offentlighedskravet. Hvorimod isolerede tilråb, som kun den adresserede hører, eller private beskeder typisk falder uden for rammen. Private beskeder kan dog, afhængigt af deres indhold være strafbare som trusler, og ærekrænkende udsagn kan være injurier efter de almindelige regler herom. I Boks 2.2 fremgår eksempler på, hvilke typer udsagn der tidligere er blevet dømt som hadtale.

⁸ Straffeloven § 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

I praksis kan hadtale komme til udtryk som grove skældsord og historisk belastende og nedladende betegnelser om personer med mørk hudfarve eller anden minoritetsetnisk baggrund, opfordringer til, at bestemte grupper skal "rejse hjem", ledsaget af generaliserede beskrivelser af bestemte befolkningsgrupper som voldelige, kriminelle eller uønskede, foruden sammenligninger med dyr eller skadedyr.

Hadtale kan også bestå i trusler eller opfordringer til vold, herunder udsagn om, at bestemte befolkningsgrupper "ikke fortjener at leve" eller bør "udryddes", og forekommer både som mundtlige tilråb i offentlige rum og som skriftlige eller visuelle budskaber i publiceret materiale, herunder bl.a. plakater, symboler, avisindlæg og opslag på internettet.

Kilde: Anklagemyndigheden, 2025a.

Ytringer kan være dybt krænkende, selvom de ikke falder inden for beskyttelsen i straffeloven. En samling af kommentarer fra Facebook viser fx, at en stor del af det hadefulde sprog, der kan dukke op online, der er målrettet etniske minoriteter, kommer til udtryk igennem generaliseringer og stigmatisering uden nødvendigvis at opfylde strafferetlige betingelser (Ørtoft et al., 2025). Det gælder fx ytringer, der fremstiller bestemte grupper som ikke-danske eller uønskede, eller som betvivler deres legitime tilhørsforhold til Danmark. Det gælder også ytringer, der knytter grupper til negative stereotyper som kriminalitet, dovenskab eller manglende moral, eller som fremstiller dem som en belastning for velfærdssamfundet gennem fortælling om "velfærdsturisme" og "samfundsnasseri". Sådanne ytringer forekommer i mange sammenhænge og kan blusse op i forbindelse med bestemte sager og politiske konflikter, hvor enkeltpersoner bliver ramt med generaliseringer om den gruppe, de tilhører.

I litteraturstudiet vil vi omtale ytringer, der kan være grove og have negative virkninger, men som falder uden for beskyttelsen mod hadtale som krænkende udsagn eller oplevet diskrimination.

2.1.4 Teoretiske forklaringer på diskrimination

I de foregående afsnit har vi fokuseret på, hvordan diskrimination kan komme til udtryk gennem forskellige former for diskrimination, chikane og hadforbrydelser. Selvom denne rapport ikke har til formål at se på årsager til diskrimination, er det for afgrænsningens skyld relevant kort at berøre de mest centrale motivationer og forestillinger, der kan ligge bag. En sådan præcisering er med til at skabe klarhed om, hvad vi i litteratursøgningen fortsætter med at se på (og hvad vi ikke ser på), og understøtter, at gennemgangen i kapitel 4 fastholder undersøgelsens fokus på: metoder til at identificere og måle etnisk diskrimination snarere end forklaringer på, hvorfor den opstår.

Racisme

Det racistiske motiv, der i straffesager kan være en del af at kvalificere en lovovertrædelse som hadforbrydelse, hvis gerningen helt eller delvist har baggrund i andres etniske baggrund, peger samtidig på et bredere spørgsmål om, hvilke forestillinger og strukturer der driver forskelsbehandling.

Hvor diskrimination, chikane og hadforbrydelser betegner konkrete handlinger eller praksisser, henviser racisme til de forestillinger, ideologier eller strukturer, der kan ligge til grund for forskelsbehandlingen.

Begrebet racisme er omdiskuteret i forskningslitteraturen, men kan i henhold til definitionen i FN's CERD-konvention for racediskrimination forstås som enhver forskel, udelukkelse, begrænsning eller fortrinsstilling på baggrund af race, hudfarve, afstamning eller national/etnisk oprindelse, når formålet eller virkningen er at fjerne eller svække muligheden for ligelig anerkendelse, nydelse eller udøvelse af rettigheder (Bilag 1).

Racisme kan også omfatte en hierarkisk forståelse af forskellige gruppers værdi, hvor bestemte grupper forstås som mere værdifulde, civiliserede eller berettigede end andre (Bhopal, 2004; Devakumar et al., 2022). Denne hierarkiske logik kan både være eksplicit, som biologisk racisme (eugenik), hvor 'racer' bliver rangeret, og mere implicit/strukturel i kulturel racisme, hvor etniske eller religiøse grupper fremstilles som mindre i stand til at påtage sig det pågældende samfunds normer og værdier. På den måde konstituerer denne forståelse af racisme en magtrelation, hvor en dominerende befolkningsgruppe (typisk majoriteten i et samfund) fastholder en privilegeret position, mens minoritetsgrupper systematisk marginaliseres.

Dermed overlapper begrebet racisme med, men adskiller sig også fra diskrimination. Hvor diskrimination betegner den konkrete forskelsbehandling, som er ulovlig i retlig forstand, når den er usaglig, så henviser racisme til de underliggende

forestillinger, strukturer og samfundsmæssige forhold, der kan motivere diskrimination. Med andre ord, så kan racisme udgøre en ideologisk og strukturel ramme for diskrimination og kan være drivkraften bag handlinger og mønstre, der i praksis kan udmønte sig som diskrimination.

I denne rapport har vi som sigte at undersøge, hvordan man måler diskrimination på baggrund af etnisk baggrund, både nationalt og internationalt, hvilke metoder der egner sig til at belyse fænomenet empirisk, og mindre med årsager bag og konsekvenserne af.

Præference og statistisk diskrimination

Diskriminationslitteraturen spænder bredt over flere forskellige fagdiscipliner. I dette kapitel har vi hidtil beskæftiget os med juridiske forståelser og bredere samfundsvidenskabelige begreber. I den økonomiske litteratur anskues motivationer og mekanismerne bag diskrimination derimod igennem klassisk økonomisk teori, hvor sociale interaktioner behandles som transaktioner, og hvor aktører må forventes at træffe de mest rationelle valg på baggrund af deres tilgængelige informationer, erfaringer og præferencer.

En central sondring går mellem præferencebaseret ('taste-based') og statistisk diskrimination (Guryan & Charles, 2013). I modeller for præferencebaseret diskrimination er forskelsbehandlingen resultat af en modvilje mod medlemmer af bestemte befolkningsgrupper. Den, der diskriminerer, er således villig til at bære den omkostning, der kan være forbundet med at undgå at interagere med medlemmer af bestemte befolkningsgrupper, også selvom der kunne være en økonomisk fordel ved det, fx i form af adgang til det bedste tilbud eller mest kvalificerede medarbejdere.

I modeller for statistisk diskrimination tager forskelsbehandlingen ikke udgangspunkt i direkte modvilje, men i usikkerhed og begrænset information. Et klassisk eksempel er en arbejdsgiver, der skal vurdere en jobansøgers produktivitet, men arbejdsgiverens oplysninger herom er mangelfulde. Derfor vurderer arbejdsgiveren også ansøgeren på baggrund af de egenskaber, der tilskrives den befolkningsgruppe, som ansøgeren tilhører eller antages at tilhøre. De egenskaber, som arbejdsgiveren tillægger befolkningsgruppen, kan være et resultat af herskende stereotyper eller afgrænsede erfaringer. Beslutningstagerne bruger med andre ord deres informationer om befolkningsgrupper som en kognitiv genvej, når de mangler afgørende viden om en enkeltperson. I en situation, hvor man skal vælge mellem to umiddelbart lige gode kandidater, kan enkeltstående erfaringer eller antagelser om den bestemte befolkningsgruppe derfor blive udslagsgivende for, hvilken kandidat der i deres øjne fremstår som den bedste/sikreste "investering". Dermed kan statistisk diskrimination både bygge på fejlagtige stereotyper og på korrekt, men

problematiske brug af afgrænsede erfaringer om befolkningsgrupper anvendt på det enkelte individ.

I begge tilfælde forstås diskrimination som et resultat af den enkeltes beslutning, hvor etnisk baggrund bruges som kriterium – enten fordi beslutningstageren har en negativ præference over for bestemte befolkningsgrupper (som resultat af negative oplevelser eller fordomme), eller fordi gruppetilhørsforhold inkluderes i den enkeltes model for, hvad der sandsynligvis giver det bedste udfald, i stedet for at vurdere individer på andre præmisser.

2.2 Etnisk baggrund

I analyser af diskrimination anvendes begrebet *etnisk baggrund* ofte som en tilsyneladende entydig og objektiv kategori, men i praksis rummer det både statistiske, juridiske og sociale dimensioner, som ikke uden videre kan sidestilles. Afgrænsningen af diskriminationsbegrebet forudsætter derfor en tilsvarende præcisering af, hvad vi forstår ved etnisk baggrund.

Når vi i denne rapport taler om etnisk baggrund, så kan det omfatte en lang række forskellige forhold og markører. Det kan være faktuelle forhold om eget eller forældres fødested (oprindelsesland), men også andre markører, som udseende og hudfarve samt påklædning, religion og sprog, forbundet til oprindelseslandet.

Det afgørende i en diskriminationssammenhæng er ikke kun, hvordan personen selv identificerer sig, men særligt hvordan vedkommende genkendes og aflæses af andre. I det følgende præciserer vi derfor, hvordan vi gør brug af begreberne etnisk oprindelse, minoritets- og majoritetsetnisk samt etnisk identitet, og hvorfor disse sondringer er nødvendige for at vurdere og sammenligne forskning med forskellige operationaliseringer.

Etnisk oprindelse

Af lov om etnisk ligebehandling fremgår det, at "begreberne race og etnisk oprindelse ikke er defineret i loven, men skal forstås i overensstemmelse med sædvanlig terminologi i national og international ret. Ved race forstås generelt tilhørsforhold til en gruppe personer, som er defineret på grundlag af fysiske kriterier, herunder særligt hudfarve. Ved etnisk oprindelse forstås generelt tilhørsforhold til en gruppe personer, som er defineret på grundlag af fælles historie, traditioner, kultur eller kulturel baggrund, sprog, geografisk oprindelse mv."

I supplement hertil så opdeler Danmarks Statistik eksempelvis befolkningen i tre hovedkategorier på baggrund af etnisk oprindelse: personer af dansk oprindelse⁹, indvandrere og efterkommere. I nogle sammenhænge bruges også brede opdelinger som 'vestlig/ikke-vestlig'. Denne tilgang giver mulighed for at identificere befolkningsgrupper og sikre repræsentativitet i kvantitative analyser. Omvendt kan det i nogle tilfælde være for grovkornet i forhold til at bruge oprindelsesland som indikator for etnicitet, fordi et oprindelsesland kan rumme mange forskellige etniske grupper.

Gruppen af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i Danmark er sammensat af personer med meget forskellig baggrund, der fx varierer betydeligt i forhold til deres indvandringsårsag og opholdstid i Danmark foruden oprindelsesland. Gruppen omfatter bl.a. flygtninge og familiesammenførte til flygtninge, men også fx arbejdskraftindvandrere, familiesammenførte til majoritetsetniske og studerende fra udlandet. Faktorer som migrationskontekst, sprogkunderskaber og markører som hudfarve og religiøs praksis kan spille en væsentlig rolle for, hvordan diskrimination opleves og udspiller sig.

Etnisk minoritet og majoritet

I denne rapport anvendes ligeledes begreberne minoritets- og majoritetsetnisk. Disse bruges ikke udelukkende i numerisk forstand. En gruppe kan være stor, men samtidig have en underordnet position i forhold til politisk, økonomisk eller kulturel kapital. Omvendt kan en numerisk mindre gruppe besidde betydelig institutionel indflydelse. Skellet mellem majoritet og minoritet må derfor forstås både i relation til antal og til magt og position i samfundet.

Diskrimination kan finde sted mellem etniske minoritets- og majoritetsgrupper, men også i relationer mellem minoritetsgrupper. Derudover kan etniske majoritetsgrupper i princippet også opleve diskrimination. Lovgivningen forbyder diskrimination, uanset hvem den rammer, men bygger på idealer om minoritetsbeskyttelse. Derudover kan diskrimination få forskellige betydninger og konsekvenser afhængigt af relationen mellem grupperne. Når en minoritetsgruppe oplever diskrimination, sker det ofte i en kontekst præget af magtulighed, hvilket kan forstærke både omfanget og konsekvenserne.

I den akademiske litteratur diskuteres dette bl.a. som et spørgsmål om, hvorvidt diskrimination skal forstås symmetrisk – som noget alle i princippet kan udøve mod alle – eller asymmetrisk, hvor diskriminering kun er muligt mod marginaliserede grupper. Et empirisk studie, der tester denne forståelse i den amerikanske befolkning, peger på, at de fleste anerkender, at diskrimination i princippet kan gå begge

⁹ Dækker over personer, der enten er født i Danmark eller i udlandet med mindst en forælder, der både er født i Danmark og har dansk statsborgerskab.

veje. Respondenterne i studiet udviser samtidig en bevidsthed om de magtstrukturer, som spørgsmålet taler ind i, og angiver minoritetsgrupper som dem, der oftest udsættes for diskrimination i praksis (Degn, 2025).

På den baggrund retter denne rapport sit fokus på diskrimination rettet mod etniske minoritetsgrupper.

Etnisk identitet

Etnisk identitet angår den enkeltes tilhørsforhold og selvforståelse. Identiteten formes i sociale interaktioner og kan ændre sig over tid. At være født (eller have forældre, der er født) uden for Danmark indebærer ikke nødvendigvis, at man selv opfatter sig selv som etnisk minoritet. Omvendt kan personer født i (eller adopteret til) Danmark), der i praksis ikke har haft forbindelse til eget eller forældres oprindelsesland, alligevel aflæses som etnisk minoritet af omgivelser og dermed have erfaringer, der ligner andre minoriteters.

Dette eksemplificeres særligt for internationalt adopterede, som i juridisk og familiemæssig forstand kan have fuld tilknytning til majoritetsbefolkningen, men som i praksis kan opleve at blive mødt som etnisk minoritet på baggrund af ens udseende. Adopterede kan således i særlig grad illustrere, hvordan etnicitet i diskriminations-sammenhænge ikke alene handler om ens eget tilhørsforhold og selvforståelse, men om, hvordan man bliver aflæst.

I en diskriminationssammenhæng er det derfor afgørende ikke kun, hvordan den enkelte selv identificerer sig, men hvordan vedkommende kategoriseres af andre. Diskriminerende handlinger og beslutninger rettes mod den gruppe, som personen antages at tilhøre, uanset om denne antagelse stemmer overens med personens egen selvopfattelse.

Alt efter hvad der ønskes undersøgt, er det således nødvendigt at være tydelig, om der tages udgangspunkt i objektive kriterier (etnisk oprindelse) eller subjektive forståelser af minoritetsetnisk position (etnisk identitet).

2.3 Analytisk og metodisk afgrænsning

Kapitlet har indtil nu søgt at etablere den begrebsramme og forståelse af etnisk diskrimination, som danner grundlaget for rapportens videre arbejde. Vi har redegjort for den retlige regulering af diskrimination på grund af etnisk baggrund og præsenteret en række beslægtede begreber fra litteraturen. Formålet har været at skabe et

klart analytisk udgangspunkt for litteratursøgningen og for de dertilhørende metodiske valg, som vi i dette afsnit vil samle op på.

I kapitlet har vi arbejdet med både juridiske og øvrige samfundsvidenskabelige begreber, der tilsammen bidrager til forståelsen af diskrimination. De juridiske begreber fastlægger, hvornår forskelsbehandling og hadforbrydelser kan udgøre diskrimination i retlig forstand, mens de samfundsvidenskabelige begreber bidrager til at forstå, hvordan diskrimination kan komme til udtryk og opleves i praksis. De to perspektiver supplerer således hinanden. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at begreberne ikke nødvendigvis anvendes på samme måde i juridisk og empirisk forskning, og at deres analytiske funktion derfor kan variere.

Juridisk definition

Afsættet for kapitlet og den efterfølgende litteratursøgning ligger i den civilretlige regulering, hvor diskrimination er defineret som:

- Direkte forskelsbehandling, der foreligger, når en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse behandles ringere end andre i en tilsvarende situation
- Indirekte forskelsbehandling, der foreligger, når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro eller national eller etnisk oprindelse ringere end andre personer.

Denne retlige forankrede definition er valgt, fordi den giver et genkendeligt og relativt klart udgangspunkt, som kan anvendes til identificere, måle og systematisk sammenligne diskrimination empirisk. Denne retlige ramme fungerer både som et pejlemærke for, hvad der er relevant at inddrage af litteratur, og som en afgrænsning af, hvad der falder uden for rapportens formål. Den udgør et nødvendigt og autoritativt udgangspunkt, men den er ikke i sig selv tilstrækkelig til at indfange alle relevante aspekter af diskrimination i samfundsvidenskabelig forskning.

I kapitlet har vi også berørt chikane som en juridisk kategori. Chikane kan i retlig forstand udgøre en form for diskrimination, når krænkende adfærd har relation til en persons etniske oprindelse m.m. I rapportens videre arbejde behandles chikane dog ikke som et selvstændigt analytisk fokus. Tilsvarende afholder vi os fra en systematisk behandling af hadforbrydelser og hadtale.¹⁰ Afgrænsningen betyder dog ikke, at chikane og hadforbrydelser, herunder hadtale, er uvæsentligt, men at

¹⁰ Selvom hadforbrydelser og herunder hadtale ikke behandles systematisk i rapporten, indgår disse i begrebs- set omfang i enkelte afsnit i litteraturgennemgangen (kapitel 4), hvor der omtales administrative opgørelser over anmeldte og dømte hadforbrydelser (afsnit 4.1), oplevede hadforbrydelser (afsnit 4.3) og hadtale online (afsnit 4.4).

rapportens fokus ligger på den type diskrimination, der kommer til udtryk som usaglig forskelsbehandling.

Fra juridisk begreb til empirisk analyse

I samfundsvidenskabelige studier er fokus ikke alene på, om forskelsbehandling er usaglig i juridisk forstand og dermed udgør ulovlig diskrimination, men mere om der kan sandsynliggøres en sammenhæng mellem en etnisk markør og en diskriminerende handling. I samfundsvidenskabelig forskning omsættes dette udgangspunkt ofte til et empirisk spørgsmål: Bliver personer behandlet forskelligt på grund af deres etniske baggrund, når de ellers har samme kvalifikationer og karakteristika?

Mange studier søger at besvare dette spørgsmål ved at isolere betydningen af etnicitet gennem en alt-andet-lige-betragtning (*ceteris paribus*). Det er netop denne kausale kobling, der søges identificeret i mange empiriske designs, eksempelvis i felteksperimenter, hvor ansøgere er identiske på alle relevante kvalifikationer bortset fra navn eller anden etnisk markør. I denne sammenhæng er formålet ikke at bevise ulovlig forskelsbehandling, men at identificere de systematiske forskelle i behandlingen, som sandsynligvis kan tilskrives etnicitet.

Et andet vigtigt perspektiv er, at det for den enkelte kan være vanskeligt at vide, om en negativ behandling faktisk skyldes ens etniske baggrund. I hverdagen foreligger der sjældent en sammenlignelig kontrolsituation, hvor ens egen situation kan sammenholdes direkte med en andens, der ligner en, på nær hvad angår etnicitet. Oplevelser af diskrimination vil derfor ofte bero på en fortolkning, der kan påvirkes af en lang række omstændigheder, fx tidligere erfaringer, tillid til institutioner og forventninger til ens medborgere – som kan føre til, at oplevet diskrimination enten over- eller underrapporteres.

Det er samtidig med til at forklare, hvorfor juridisk og oplevet diskrimination ikke nødvendigvis falder sammen. Der kan forekomme ulovlig diskrimination, uden at den enkelte identificerer den som sådan, og omvendt kan personer opleve diskrimination i situationer, der ikke kan dokumenteres eller ikke falder inden for den retlige definition. Uanset hvad, så er begge perspektiver relevante i forskningen og dermed i denne rapport.

Afgrænsninger

Rapportens formål er at kortlægge metoder til empirisk at måle diskrimination på grund af etnisk baggrund.

Formålet er ikke en teoretisk, normativ eller politologisk udforskning af diskriminationens bredere kulturelle eller strukturelle udtryksformer eller forklaringer heraf. Af hensyn til rapportens omfang og fokus på målemetoder afgrænser vi os derfor fra en række perspektiver, som ellers indgår i forskningen på diskriminationsområdet.

For det første afgrænser vi os fra makroorienterede perspektiver på diskrimination, som typisk søger at forklare generelle konsekvenser ved og bagvedliggende årsager til diskrimination gennem bredere samfundsmæssige strukturer, historiske udviklinger eller ideologiske forestillinger. Det gælder bl.a. begreber som strukturel diskrimination, institutionel diskrimination og racisme. I litteraturen anvendes disse begreber ofte til at beskrive, hvordan ulighed kan opstå og reproduceres gennem samfundets institutioner, politiske beslutninger eller kulturelle forestillinger om hierarkier mellem befolkningsgrupper. Sådanne perspektiver retter sig i høj grad mod de bagvedliggende mekanismer og forklaringer på diskrimination og dermed mod dens årsager og samfundsmæssige konsekvenser, som ikke behandles i denne rapport. Selvom disse forklaringer kan sætte forståelsen af diskrimination i et bredere samfundsperspektiv, ligger disse uden for rapportens primære fokus. I denne rapport retter vi i stedet opmærksomheden mod konkrete handlinger, beslutninger og situationer, hvor diskrimination kan identificeres empirisk.

For det andet afgrænser vi os fra en række mikroorienterede perspektiver, som beskriver mere subtile og ofte tvetydige former for forskelsbehandling i hverdagssituationer, som fx mikroaggressioner, aversiv racisme, selektiv uhøflighed og hverdagsdiskrimination. Disse begreber bidrager til forståelsen af, hvordan eksklusion og forskelsbehandling kan komme til udtryk gennem små ofte gentagne handlinger i sociale relationer. Samtidig anvendes de forskelligt på tværs af studier, dækker delvist overlappende handlinger og operationaliseres med varierende indikatorer. Det begrænser mulighederne for systematisk at identificere og sammenligne disse metoder på tværs af undersøgelser. Afgrænsningen skal derfor ikke forstås som en afvisning af disse perspektiver, men som et metodisk valg. Rapportens hovedfokus er på de former for diskrimination, der i et vist omfang kan undersøges gennem relativt klare og afgrænsede indikatorer, der kan kobles til retslige standarder. Dette gælder både analyser af observerbar forskelsbehandling, men også i målinger af oplevet diskrimination, hvor sidstnævnte netop bevæger sig ind på bredere og mere fortolkningsbaserede erfaringer – der også kan gribe ind i elementer af, hvad der i litteraturen beskrives som hverdagsdiskrimination. Selvom disse perspektiver ikke behandles selvstændigt, indgår de i begrænset omfang i litteraturgennemgangen (kapitel 4), særligt i afsnit 4.3 om spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination, hvor de bidrager til at belyse disse mere subtile oplevelser med negative erfaringer i hverdagen.

En afsluttende hovedpointe fra kapitlet vedrører, hvordan etnisk baggrund forstås og bringes i spil i forskningen. Etnisk baggrund er ikke en entydig og stabil kategori,

men kan operationaliseres på flere måder. Enten med udgangspunkt i statistiske eller juridiske kategorier som opholdsgrundlag, oprindelsesland eller brede landegrupper, som fx vestlig og ikke-vestlig. Andre lægger vægt på sociale markører som hudfarve, navn, sprog, religion eller påklædning forbundet til oprindelsesland. Endelig kan man fokusere på, hvordan personer selv identificerer sig. Samtidig er det vigtigt i en diskriminationssammenhæng at fastholde, at diskrimination i praksis ofte retter sig mod den gruppe, en person antages at tilhøre, uanset personens egen selvforståelse

For den videre litteraturgennemgang betyder det, at vi ikke kan forudsætte, at studier undersøger det samme, blot fordi de alle handler om diskrimination på grund af etnisk baggrund. Et centralt opmærksomhedspunkt i rapportens videre gennemgang er typen af diskrimination, og hvordan der arbejdes med etnisk baggrund i de respektive studier.

3 Fremgangsmåde

Hvor kapitel 2 afgrænsede de centrale begreber, retter vi nu blikket mod at gøre rede for den praktiske og metodiske proces, der er fulgt for at finde, vurdere og udvælge relevant forskning på området. I dette kapitel beskriver vi vores fremgangsmåde bag fremskaffelsen af den litteratur, der ligger til grund for den efterfølgende gennemgang af metoderne til måling af diskrimination i kapitel 4.

Rapportens vidensgrundlag bygger primært på en systematisk litteratursøgning i en række nationale og internationale databaser. Fremgangsmåden er inspireret af forskningsbaserede principper for systematiske litteraturreviews, men har karakter af en såkaldt *rapid evidence assessment (REA)*, hvor der tilstræbes en balanceret tilgang mellem systematik og relevans under hensyn til rapportens tidsmæssige og ressourcemæssige rammer. Formålet med denne tilgang er at skabe transparens og mulighed for en gentagelse af søgningen (Varker et al., 2015) uden at gennemføre et fuldt udtømmende review efter eksempelvis Campbell-standarder.

Ud over den systematiske litteratursøgning inddrager rapporten også en række supplerende kilder. Det drejer sig bl.a. om administrative opgørelser, praksisoversigter og rapporter fra nævn, som ikke nødvendigvis optræder i de akademiske database-søgninger, men som også udgør centrale datakilder i studiet af diskrimination i en dansk kontekst.

Kapitlet er struktureret som følger: Først beskrives den systematiske litteratursøgning, herunder operationalisering af søgeord, søgekriterier og den praktiske gennemførelse af søgningen og efterfølgende screening af resultater (afsnit 3.1). Dernæst redegøres der kort for de supplerende kilder, der indgår i rapportens vidensgrundlag (afsnit 3.2). Kapitlet afsluttes med en kort opsummering og en tabel, der præsenterer det samlede litteraturgrundlag for gennemgangen af metoder til måling af diskrimination i kapitel 4.

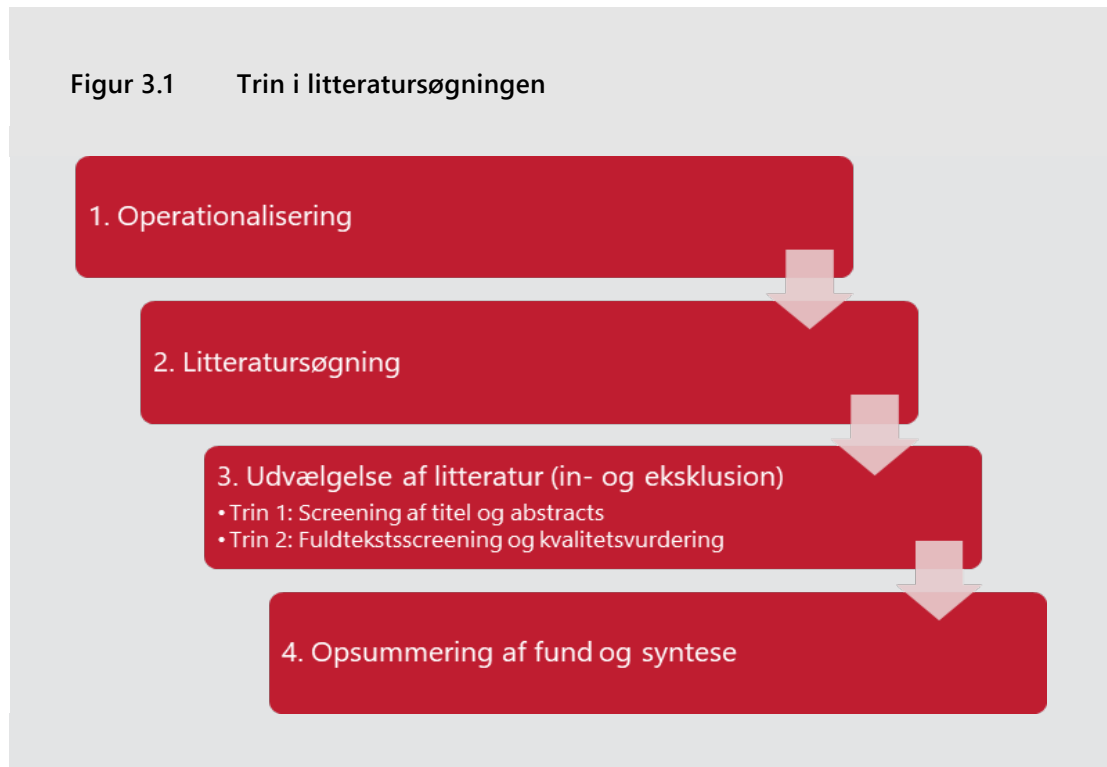
3.1 Litteratursøgning

Størstedelen af den litteratur, vi behandler i vores gennemgang, er fremskaffet igennem en systematisk litteratursøgning, der følger det forløb, som er opstillet i Figur 3.1.

Først *operationaliseres* den begrebslige forståelse af diskrimination på grund af etnisk baggrund fra kapitel 2 til konkrete søgeord og kriterier for inklusion og eksklusion (operationalisering). Dernæst gennemføres selve *litteratursøgningen* i udvalgte databaser og supplerende kilder. Herefter følger en systematisk *udvælgelse af*

litteratur gennem først læsning af abstrakts (grovscreening), herefter fuldtekstlæsning, hvor både relevans og videnskabelig kvalitet vurderes. Vi afslutter processen med *opsummering af fund og syntese*, der danner grundlaget for gennemgangen af studierne i kapitel 4.

I det følgende uddyber vi de enkelte trin: operationalisering af søgeord og kriterier (afsnit 3.1.1), gennemførelse af søgningen (afsnit 3.1.2), udvælgelsesprocessen (afsnit 3.1.3).

Kilde: VIVE.

3.1.1 Operationalisering

For at kunne finde og udvælge relevant litteratur måtte afgrænsningen af diskrimination på grund af etnisk baggrund fra kapitel 2 oversættes til relevante søgeord. Vi har udarbejdet tre blokke af søgeord:

1. Målgruppen
2. Diskrimination og beslægtede fænomener
3. Metoder til empirisk måling.

Søgestrengene er opbygget efter et princip, hvor der søges med synonymer inden for hver blok, og hvor blokke kombineres, så søgeresultaterne omfatter studier, der

både 1) vedrører målgruppen, 2) omhandler diskrimination og beslægtede fænomener og 3) har et metode- eller målefokus (se eksempler på søgeord i Bilag 2).

Søgekriterier

For at sikre systematik og transparens i udvælgelsen af litteratur blev der fastlagt et sæt overordnede søgekriterier, som afgrænser den litteratur, der kan indgå i den videre screening (Tabel 3.1). Kriterierne vedrører sprog, periode, geografi og publikationstype.

De geografiske afgrænsninger afspejler, at institutionelle og historiske forhold varierer betydeligt mellem lande. Der er derfor lagt vægt på Norden og øvrige Europa samt andre vestlige lande, hvor migrationsmønstre, velfærdsinstitutioner og retlige rammer i højere grad er sammenlignelige med den danske kontekst. Studier fra USA og andre ikke-europæiske kontekster kan indgå, men vurderes med særlig opmærksomhed på deres overførbarehed.

Tidsafgrænsningen er fastsat til litteratur fra og med 2012, da Jensen et al. (2012) udgør et central afsæt og en relevant skæringsdato for at fremsøge nyere metodisk udvikling på området. I selve søgningen er der dog anvendt en pragmatisk tilgang til tidsafgrænsning for at reducere risikoen for at overse relevante studier på grund af forskelle i indeksering eller publikationsforsinkelser.

Tabel 3.1 Overordnede søgekriterier

Søgekriterium	Inklusionskriterie
Sprog	Dansk, svensk, norsk og engelsk
Periode	Fra og med 2012
Geografisk område	Norden og Europa samt andre vestlige lande
Type	Videnskabelige artikler, grå litteratur (fx rapporter, notater), bøger

3.1.2 Litteratursøgning

Selve litteratursøgningen er foretaget i perioden 26. maj til og med 4. juli 2025. Søgningen blev udført i udvalgte danske, nordiske og internationale databaser (se Boks 3.1) samt med enkelte målrettede kilder for at være dækkende. Der blev søgt på dansk, norsk, svensk og engelsk i overensstemmelse med de opstillede søgekriterier.

Søgningen blev gennemført ved brug af de søgestrengene, der blev opbygget til formålet, jf. afsnit 3.1. Undervejs i søgningen blev søgestrengene afprøvet og justeret, efterhånden som nye søgeord dukkede op, for at håndtere variationer i terminologi og indeksering på tværs af databaser og fagfelter.

For at reducere risikoen for at overse centrale bidrag blev databasesøgningen suppleret med citationssøgning på udvalgte nøglestudier. Alle søgeresultater blev samlet i en database, hvor dubletter blev fjernet. Som et ekstra spor er der desuden blevet foretaget en manuel gennemgang af racismeforskning.dk for at identificere eventuelle oversete danske bidrag. Denne gennemgang gav primært dubletter og fungerede derfor som et robusthedstjek af den indledende litteratursøgnings dækningsgrad.

Litteratursøgningen resulterede i op imod 1.000 referencer på tværs af de anvendte databaser og supplerende kilder. Trin 2 afsluttedes dermed med en samlet pulje af referencer, som dannede udgangspunkt for trin 3, hvor litteraturen udvælges gennem screening på titel og abstract med efterfølgende fuldtekstscrening med relevans- og kvalitetsvurdering.

Boks 3.1 Afsøgte databaser og hjemmesider

- NetPunkt/bibliotek.dk
- NORA.dk
- ORIA/Bibsys
- Libris – nationella bibliotekssystem
- SwePub
- SocIndex (Ebsco)
- Academic Search Premier (Ebsco)
- PsycInfo (Ebsco)
- Web of Science Core Collection
- Bufdir
- Dansk racismeforskning
- Institut for Menneskerettigheder
- Nordens Velfærdscenter/Nordic Council of Ministers
- Campbell Collaboration
- European Union Agency for Fundamental Rights
- IMISCOE (International Migration Research Network).

3.1.3 Udvalgelse af litteratur

In- og eksklusionskriterier

Udvælgelsen af litteratur fra de indledende søgeresultater er baseret på et eksplicit sæt af in- og eksklusionskriterier, som fremgår af Tabel 3.2.

Som inklusionskriterium indgår studier, der omhandler diskrimination eller forskelsbehandling på baggrund af etnisk oprindelse, national baggrund, race og hudfarve, samt religion og tro, når disse er forbundet til oprindelseslandet. Studier, der primært behandler diskrimination på baggrund af andre beskyttelsesgrunde, ekskluderes.

Beslægtede fænomener som hadforbrydelser, hadtale og chikane inkluderes, når de analyseres som former for diskrimination eller forskelsbehandling. Studier, der primært omhandler teoretiske eller etiske diskussioner af racisme og kolonialisme uden et eksplicit metodisk fokus på måling af diskrimination, ekskluderes. Dette afspejler rapportens opdrag med fokus på empiriske målinger og adskiller måling af diskrimination fra bredere teoretiske analyser.

Et centralt inklusionskriterium er, at studierne måler og beskriver de anvendte metoder til måling af diskrimination. Studier, der primært beskæftiger sig med årsager, motiver eller konsekvenser af diskrimination ekskluderes, da de ikke bidrager direkte til opdraget for rapporten. Metodisk prioriteres empirisk funderede studier, herunder fx kvantitative studier, metastudier og litteraturgennemgange, metodologiske studier samt observationsstudier og eksperimentelle design.

Derudover indgår også de overordnede søgekriterier om sprog, tidsperiode, geografi og type (Tabel 3.2) i in- og eksklusionskriterierne.

Tabel 3.2 In- og eksklusionskriterier

Inklusionskriterie		Eksklusionskriterie
Overordnet emne	Ulovlig diskrimination/oplevet forskelsbehandling på baggrund af: etnisk oprindelse, national baggrund, race og hudfarve, samt religion og tro, der er forbundet til oprindelsesland	Diskrimination på baggrund af andre beskyttelsesgrunde (fx køn, handicap, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika, social oprindelse, politisk overbevisning, formue, social oprindelse, alder, vægt)
Relaterende fænomener	Hadforbrydelser, hadtale, chikane som diskrimination/forskelsbehandling	Racisme, kolonialisme
Indhold	Studier, der primært beskæftiger sig med, om der forekommer diskrimination, herunder fx på hvilke samfundsområder, og hvem der bliver udsat for det	Studier, der primært beskæftiger sig med årsager, motiver og konsekvenser, eller som behandler moralske og etiske spørgsmål ved diskrimination

Inklusionskriterie		Eksklusionskriterie
Metoder	Empirisk funderede studier (fx kvantitative eksperimenter, spørgeskemaundersøgelser af oplevet diskrimination, observationsstudier), metastudier, litteraturgennemgange, metodologiske studier	Ikke-empiriske studier
Kilder	Fagfællebedømte artikler fra akademiske tidsskrifter, faglitteratur (bøger), grå litteratur fra norden og større internationale kilder	Grå litteratur fra mindre ikke-nordiske kilder eller uden klare metodebeskrivelser, specialer/bacheloropgaver
Lande	Norden, øvrige Europa og andre vestlige lande (fx USA, Canada, UK, Australien, NZ)	Alle øvrige lande
Sprog	Dansk, norsk, svensk og engelsk	Alle øvrige sprog
Årstal	Fra 2012 og efter	Fra 2011 og før

Screeningsproces

På baggrund af nettopuljen af søgeresultater blev udvælgelsen af litteratur gennemført som en trinvis proces, der bestod af to faser:

1. Grovscreening på titel og abstract
2. Fuldtekstscrening med vurdering af relevans og metodisk kvalitet.

I første fase blev referencerne screenet på baggrund af titel og abstract med henblik på at vurdere, om studierne overordnet opfyldte de opstillede in- og eksklusionskriterier (Tabel 3.2). I denne fase blev åbenlyst irrelevante studier frasortet. Hvor der var tvivl om et studies relevans, blev det inkluderet til næste fase for at undgå for tidlig eksklusion.

I anden fase blev de udvalgte studier læst i fuldtekst. Her blev litteraturen vurderet mere indgående i forhold til både relevans for litteraturgennemgangens formål og studiernes videnskabelige kvalitet. Vurderingen omfattede bl.a., om studiet havde et design, der var egnet til at belyse diskrimination på grund af etnisk baggrund, om operationaliseringer var klart definerede, og om metoden og datagrundlaget var tilstrækkeligt transparent rapporteret til, at resultaternes validitet og anvendelighed kunne vurderes. I denne fase blev enkelte studier frasortet på grund af utilstrækkelig metodisk kvalitet eller manglende relevans for opdraget.

Ud over de formelle in- og eksklusionskriterier (Tabel 3.2) blev der i fuldtekstscreningen lagt vægt på tre overordnede vurderingsdimensioner. For det første intern validitet, herunder om studiets design og målemetode i rimelig grad kunne indfange etnisk diskrimination frem for andre beslægtede, men analytisk distinkte fænomener. For det andet ekstern validitet, forstået som i hvilken grad studiets resultater kan generaliseres eller overføres til andre kontekster, herunder særligt en dansk sammenhæng for at være relevant for denne gennemgang. For de kvantita-

tive studier, så handlede dette primært om stikprøvens karakter, mens der for kvalitative studier blev lagt vægt på refleksioner om variation og kontekstafhængighed. For det tredje blev der lagt vægt på relevans i forhold til litteraturgennemgangens opdrag, herunder om studiet bidrog med metodisk variation, nye operationaliseringer eller centrale designovervejelser.

I den endelige udvælgelse blev der desuden foretaget en prioritering mellem studier, der metodisk lignede hinanden. Hvor flere studier undersøgte samme samfundsområde og anvendte tilsvarende målemetoder, blev der lagt vægt på at bevare en vis variation frem for at have alle lignende studier med. Det betyder, at ikke alle identificerede studier inden for samme metodiske spor nødvendigvis er repræsenteret i gennemgangen, hvis de ikke bidrog med yderligere analytisk eller metodisk indsigt.

Der er generelt prioriteret fagfællebedømte studier samt centrale rapporter og bøger fra danske og nordiske kontekster. Denne prioritering afspejler hensynet til overførbare og relevans for en dansk sammenhæng, både i selve udvælgelsen og i den efterfølgende gennemgang af litteraturen.

3.2 Supplerende kilder

Ud over den systematiske litteratursøgning inddrager rapporten også en række supplerende kilder. Disse omfatter bl.a. offentlige opgørelser over anmeldte hadforbrydelser, praksisoversigter fra domstolene samt Ligebehandlingsnævnets årsberetninger, som ikke optræder af søgningerne i de traditionelle akademiske databasesøgninger, men som også udgør centrale datakilder i studiet af diskrimination. Det gælder fx Rigspolitiets årsrapporter om hadforbrydelser, Ligebehandlingsnævnets årsberetninger samt Anklagemyndighedens praksisoversigter. Disse kilder indeholder systematiske opgørelser og sammenfatninger af konkrete sager og bidrager med vigtig viden om, hvordan diskrimination og hadforbrydelser, herunder hadtale, registreres, opgøres og kommer til udtryk i praksis. Derudover indgår også enkelte øvrige relevante rapporter og analyser, som er identificeret gennem forfatterens forhåndskendskab til feltet eller gennem gennemgangen af litteraturen. Disse kilder anvendes i supplement til den systematiske litteratursøgning og bidrager til at sikre, at centrale datakilder og viden indgår i rapportens samlede grundlag.

3.3 Opsummering af fund

Det endelige udvalg af studier, der er udvalgt gennem den systematiske litteratursøgning og de supplerende kilder, spænder metodisk bredt. Det omfatter

kontrollerede survey- og felteksperimenter, spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination, registerbaserede og administrative opgørelser, digitale metoder samt enkelte kvalitative studier. Tilsammen afspejler litteraturen et mangfoldigt felt af empiriske tilgange til måling af diskrimination på grund af etnisk baggrund.

Fælles for de inkluderede studier er, at de på forskellig vis søger at operationalisere og måle diskrimination, mens de adskiller sig markant i både begrebsafgrænsning, valg af indikatorer for diskrimination, samfundsområder, tidshorisont og type af datagrundlag. Disse forskelle har betydning for, hvilke former for diskrimination der indfanges, og hvordan resultaterne kan fortolkes og sammenlignes på tværs af studier og kontekster.

I det følgende kapitel organiseres og præsenteres de inkluderede studier i analytiske klynger efter metodetype. Her vurderes studierne styrker og svagheder med særligt fokus på deres relevans for en dansk kontekst, ligesom det diskuteres, hvordan de forskellige metodiske valg påvirker, hvad der empirisk indfanges som diskrimination på grund af etnisk baggrund.

Tabel 3.3 giver et overblik over, hvilke studier der er endt med at blive inkluderet i litteraturgennemgangen i kapitel 5. Tabellen giver et kort overblik over centrale karakteristika ved studierne, herunder målgruppe, begrebsligt fokus, samfundsområde, tidshorisont, metode og datagrundlag.

Tabel 3.3 Resultat af finscreening

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
Afsnit 4.1: Administrative opgørelser/registerdata							
Administrative opgørelser							
Ankestyrelsen (2021, 2022, 2023, 2024, 2025)	Ligebehandlingsnævnets årsberetning	Ankestyrelsen	Borgere, der klager i Danmark	Diskrimination	Alle	2020-2024	Sagsdokumenter
Rigspolitiet (2015-2024) Rigspolitiet (2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2023a, 2023b, 2024, 2025)	Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser	Nationalt Forebyggelsescenter, Rigspolitiet	Borgere, der anmelder	Hadforbrydelser	Alle	2015-2024	Anmeldelser
Anklagemyndigheden (2025b)	Hadforbrydelser (strafskærpselsen i straffelovens § 81, nr. 6) – praksisoversigt	Anklagemyndigheden	Domme i Danmark	Hadforbrydelser	Alle	2020-2025	Domme
Anklagemyndigheden (2025a)	Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt	Anklagemyndigheden	Domme i Danmark	Hadtale	Alle	2000-2025	Domme
Registerdatastudier							
Villadsen & Wulff (2018)	Is the public sector a fairer employer? Ethnic employment discrimination in the public and private sectors.	Academy of Management Discoveries	Virksomheder i Danmark	Forskelle i andele af indvandrere og løngab på tværs af sektorer	Arbejdsmarkedet	2010	Mixed methods, både felteksperiment og registerdata

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
Rangvild (2015)	Systematic differences across evaluation schemes and educational choice	Economics of Education Review	9.-klasseselever i Danmark	Forskelle i karaktergivning	Skole	2005-2011	Registerdata
Zarrepávar & Nour (2011)	Etnisk profilering i Danmark – dansk retsbeskyttelse inden for politiets arbejdsområde	Institut for Menneskerettigheder.	Borgere i Danmark	Politistop	Politi	2008-2010	Registerdata
4.2 Eksperimenter							
Felteksperimenter							
Dinesen et al. (2021)	When are legislators responsive to ethnic minorities? Testing the role of electoral incentives and candidate selection for mitigating ethnocentric responsiveness	American Political Science Review	Politiske kandidater i Danmark	Tilbage melding med information om valgsted	Demokratisk deltagelse	Op til kommunalvalget i 2017	Felteksperiment og data fra kandidat-test
Hedegaard & Tyran (2018)	The Price of Prejudice	American Economic Journal: Applied Economics	Unge (skoleelever) i København, Danmark	Præferencebaseret/statistisk diskrimination	Arbejdsmarkedet	Før udgivelse i 2018	Felteksperiment
Nobis et al. (2022)	(not) being granted the right to belong—Amateur football clubs in Germany	International Review for the Sociology of Sport	Amatørfodboldklubber i Tyskland	Forskelsbehandling i adgang til prøvetræning	Fritid og sport	Før udgivelse i 2022	Felteksperiment
Herby & Nielsen (2015)	Omfanget af forskelsbehandling af nydanskere: Et	Ankestyrelsen	Private boligudlejere i Danmark	Forskelsbehandling i tilbud om fremvisning eller leje	Boligmarkedet	Efteråret 2014	Felteksperiment

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
	felteksperiment på le- jeboligmarkedet						
Olsen et al. (2022)	The Unequal Distribu- tion of Opportunity: A National Audit Study of Bureaucratic Dis- crimination in Primary School Access	American Jour- nal of Political Science	Folkeskoler i Dan- mark	Forskelsbehandling i optag af barn	Uddannelse	2016	Felteksperiment
Felteksperimenter om jobsøgninger							
Quillian et al. (2019)	Do Some Countries Discriminate More than Others? Evidence from 97 Field Experi- ments of Racial Dis- crimination in Hiring.	Sociological Sci- ence	Arbejdsgivere i 9 lande (bl.a. Frank- rig, Sverige, USA, Norge og Tyskland)	Diskrimination i an- sættelsessituatio- ner	Arbejdsmarkedet	Frem til 2016	Meta-analyse af 97 felteksperimenter
Dahl & Krog (2018)	Experimental Evi- dence of Discrimina- tion in the Labour Market: Intersections be-tween Ethnicity, Gender, and Socio- Economic Status.	European Socio- logical Review	Arbejdsgivere i Danmark	Samspil mellem et- nicitet, køn og so- cioøkonomisk sta- tus	Arbejdsmarkedet	September 2015 til juni 2016	Felteksperiment
Villadsen & Wulff (2018)	Is the public sector a fairer employer? Eth- nic employment dis- crimination in the public and private sectors.	Academy of Management Discoveries	Offentlige og pri- vate arbejdsgivere i Danmark	Sektorforskelle i diskrimination og betydningen af or- ganisationsstør- relse og geografi	Arbejdsmarkedet	2015	Mixed methods, både felteksperi- ment og register- data
Dahl (2022)	Alike but Different: How Cultural Distinc- tiveness Shapes Im- migrant-Origin	Journal of Inter- national Migra- tion and Integra- tion	Arbejdsgivere i Danmark	Kulturel forskellig- hed i form af at bære tørklæde	Arbejdsmarkedet	Februar 2017 til september 2017	Faktorielt feltek- speriment

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
	Minorities' Access to the Labour Market						
Survey-eksperimenter							
Esmark & Lien-gaard (2022)	Does Ethnicity Affect Allocation of Unemployment-Related Benefits to Job Center Clients? A Survey-Experimental Study of Representative Bureaucracy in Denmark	Journal of Social Policy	Sagsbehandlere i danske jobcentre	Betydning af egen etnisk baggrund for sanktionering	Offentlig administration/beskæftigelsesområdet	Før publicering i 2022	Survey-eksperiment
Terum et al. (2018)	Discrimination Against Ethnic Minorities in Activation Programme? Evidence from a Vignette Experiment	Journal of Social Policy	Sagsbehandlere i norske jobcentre	Sanktionering i aktiveringsprogrammer	Beskæftigelsesområdet	2017	Survey-eksperiment
Larsen & Schaeffer (2020)	Healthcare chauvinism during the COVID-19 pandemic	Journal of Ethnic and Migration Studies	Repræsentativt ud-snit af den danske befolkning	Prioritering i sundhedsvæsenet	Sundhedsvæsenet	2020	Survey-eksperiment
Nødtvedt et al. (2021)	Racial bias in the sharing economy and the role of trust and self-congruence	Journal of Experimental Psychology: Applied	Repræsentativt ud-snit af den norske befolkning	Betydningen af etnicitet i valget af en AirBnB-bolig	Korttidsudlejning på platform	2018	Survey-eksperiment
Pedersen & Nielsen (2024)	Understanding discrimination: Outcome-relevant information does not mitigate discrimination	Social Problems	Repræsentativ stik-prøve af den danske befolkning	Statistisk/præferencebaseret discrimination	Sundhed, børnepasning og rengøring	2019	Survey-eksperiment

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
Laustsen & Gothreau (2023)	Diskriminerer danske vælgere kvindelige og etniske minoritetskandidater? Resultater fra et survey-eksperiment	Politica	Repræsentativ stikprøve af den danske befolkning	Politisk bias, køn, etnicitet og Social Dominance Orientation (SDO)	Politik og valg	2021-2022	Survey-eksperiment
Pedersen et al. (2018)	Punishment on the Frontlines of Public Service Delivery: Client Ethnicity and Case-worker Sanctioning Decisions in a Scandinavian Welfare State	Journal of Public Administration Research and Theory	Sagsbehandlere i det danske beskæftigessystem	Forskelsbehandling i sanktionering	Beskæftigelse	2016	Spørgeskemadata
4.3 Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination							
Møller & Togeby (1999)	Oplevet diskrimination – En undersøgelse blandt etniske minoriteter	Nævnet for Etnisk Ligestilling	Voksne fra Tyrkiet, Libanon, Somalia og Bosnien, med både dansk og udenlandsk statsborgerskab, der har permanent opholdstilladelse og har boet i Danmark i mindst 3 år	Oplevet diskrimination	Flere		Spørgeskemadata
Jensen et al. (2012)	Måling af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse	SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd		Oplevet diskrimination	Flere		Blandet litteratur
Udlændinge- og Integrationsministeriet (2011, 2013, 2014, 2016, 2017,	Medborgerundersøgelserne	Udlændinge- og Integrationsministeriet	Indvandrere og efterkommere i Danmark	Oplevet diskrimination	Flere	2013-2024	Spørgeskemadata

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024)							
European Union Agency for Fundamental Rights (2010, 2020)	EU-MIDIS I & II	Det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA)	Selvidentifierede minoritetsetniske personer	Oplevet diskrimination	Flere	2011, 2017	Spørgeskemadata
Koob et al. (2023)	Oplevet etnisk diskrimination i Danmark	Institut for Menneskerettigheder (IMR)	Minoritetsetniske personer med opvækst i Danmark	Oplevet diskrimination	Flere	2023	Spørgeskemadata
Williams et al. (1997)	Perceived Discrimination Scale (PDS)	Journal of Health Psychology		Oplevet diskrimination	Flere		Skala
Brondolo et al. (2005)	Brief Perceived Ethnic Discrimination Questionnaire – Community Version (Brief PEDQ-CV)	Journal of Applied Social Psychology		Oplevet diskrimination	Flere		Skala
Landrine et al. (2006)	General Ethnic Discrimination Scale (GEDS)	Springer		Oplevet diskrimination	Flere		Skala
Krieger et al. (2005)	Experience of Discrimination (EOD).	Elsevier		Oplevet diskrimination	Flere		Skala
Nadal (2011)	The Racial and Ethnic Microaggressions Scale (REMS)	Journal of Counseling Psychology		Oplevet diskrimination	Flere		Skala
Richter & Menold (2025)	Everyday Discrimination Scale (EDS)	GESIS		Oplevet diskrimination	Flere		Skala

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
Dalen et al. (2024)	Hverdagsliv og integrering Deltakelse, til- lit, tilhørighet og dis- kriminering blant per- soner med innvan- drerbakgrunn	FAFO	Norge	Oplevet diskrimina- tion	Flere	2023	Spørgeskemadata
Schaeffer & Kas (2024)	The integration para- dox: a review and meta-analysis of the complex relationship between integration and reports of dis- crimination.	International Mi- gration Review	Primært Europa og Nordamerika	Sammenhængen mellem integration og oplevet diskri- mination		1973-2020	Litteraturgennem- gang og meta-ana- lyse
Schaeffer & Kas (2025)	The integration para- dox: Does awareness of the extent of ethno-racial discrimi- nation increase re- ports of discrimina- tion?	Political Psy- chology	Tyskland	Sammenhængen mellem integration og oplevet diskri- mination		2021	Survey-eksperi- ment
Simonsen (2016)	Ripple effects: An ex- clusive host national context produces more perceived dis- crimination among immigrants	European Jour- nal of Political Research	Vesteuropa	Sammenhængen mellem opfattet in- klusion og oplevet diskrimination		2002-2012	Spørgeskemadata
4.4 Digitale metoder							
Desiere & Struyven (2021)	Using Artificial Intelli- gence to classify Jobseekers: The Accu- racy-Equity Trade-off.	Journal of Social Policy	Jobsøgende I Flan- dern, Belgien	Bias i algoritmer	Beskæftigelse	2016-2018	Administrative af- gørelser og data fra AI-modeller

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
Lippens (2024)	Computer says 'no': Exploring systemic bias in ChatGPT using an audit approach	Computers in Human Behavior: Artificial Humans	AI-modeller (Chat-GPT)	Etnisk og kønsdiskrimination	Rekruttering og teknologi	2023	Feltekspériment med AI-som modtager
Kasahara et al. (2022)	Kartlegging av omfanget av hatefulde ytringer og diskriminerende ytringer mot muslimer	OsloMet – storbyuniversitetet.	Norske brugere af sociale medier (Facebook og Twitter)	Hadefulde ytringer, islamofobi	Offentlig debat og sociale medier	2010-2021	Big data analyse og kvalitative tekstanalyser
Mannøe et al. (2021)	Angreb i den offentlige debat på Facebook	Analyse & Tal	Facebook-brugere, i Danmark	Sproglige angreb, anstødeligt sprog og hadtale	Online	2019-2021	Opslag, kommentarer fra det sociale medie Facebook
Ørtoft et al. (2025)	Angreb & had i den offentlige debat på Facebook	Analyse & Tal	Facebook-brugere, i Danmark	Sproglige angreb, anstødeligt sprog og hadtale	Online	2021-2024	Opslag, kommentarer fra det sociale medie Facebook
Törngren et al. (2024)	"We choose this CV because we choose diversity" - What do eye movements say about the choices recruiters make?	Frontiers in Sociology	Rekrutteringsansvarlige i store svenske virksomheder	Diskrimination i rekruttering og ansættelse	Arbejdsmarkedet	2022-2023	Mixed methods: vignette-studie, opmærksomhedstracking og kvalitative interviews
Galos (2024)	Social media and hiring: A survey experiment on discrimination based on online social class cues	European Sociological Review	Rekrutteringsmedarbejdere fra USA	Betydningen af detaljer på ens profil på sociale medier for rekruttering	Arbejdsmarkedet	2020	Survey-eksperiment
Jacobsen et al. (2013)	Analysis of Danish Media setting and framing of Muslims, Islam and racism	SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd	Danske nyhedsmedier og den danske offentlighed	Mediers rammesætning af muslimer, islam og racisme	Medier og offentlig debat	2011	Indholds- og diskursanalyse af landsdækkende aviser

Forfatter (årstal) – Reference	Titel	Udgiver	Målgruppe og land	Begreb/emne	Samfundsområde	Tidsperiode	Datatype
4.5 Kvalitative metoder							
Haller et al. (2020)	Experiencing police violence and insults: Narratives from ethnic minority men in Denmark	Nordic Journal of Criminology	Unge mænd (og få kvinder) med minoritetsetnisk baggrund fra et udsat boligområde i Danmark	Politiets brug af magt, fysisk og 'moralisk' vold, ydmygelser og fornærmelser	Politi og retssystem	2016-2017	Kvalitative interviews
Moe & Døving (2022)	Diskriminerings erfaringer blandt muslimer i Norge	HL-senteret – Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	Muslimer i Norge	Oplevet diskriminering, ekskludering, fordomme, samt religiøs identitet og synlighed	Går på tværs af flere samfundsområder	2022 (perspektiv til 2017)	Mixed methods: kvalitative interviews og kvantitative spørgeskema-data
Stenum (2017)	Afro-danskeres oplevelse af diskrimination i Danmark	Institut for Menneskerettigheder	Afro-danskere i Danmark	Diskrimination	Går på tværs af flere samfundsområder	2017	Interview

4 Hvordan måles etnisk diskrimination?

Undersøgelser af og forskningen i etnisk diskrimination er gennem de seneste årtier vokset og har udviklet sig metodisk og i empirisk genstandsfelt i takt med en øget mangfoldighed og et stigende politisk og samfundsmæssigt fokus på ligebehandling.

En central bestræbelse i denne litteratur er på forskellig vis at skabe et solidt grundlag for at vise og sandsynliggøre om – og i hvilken grad – der kan ses tegn på, at visse befolkningsgrupper bliver diskrimineret inden for forskellige samfundsområder.

Denne litteratur spiller en vigtig rolle for, hvordan diskrimination kan synliggøres og gives politisk og offentlig opmærksomhed. Samtidig understreger den metodiske litteratur, at måling af diskrimination er forbundet med betydelige metodiske udfordringer, uanset hvilken metode man anvender (Fibbi et al., 2021). Ingen enkelt metode er i stand til at indfange diskriminationens fulde kompleksitet, hvorfor forskellige metoder må tages i brug og betragtes som supplerende i stedet for konkurrerende (Fibbi et al., 2021).

I en dansk kontekst udgør SFI-rapporten 'Måling af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse', som nævnt i indledningen, et centralt metodisk referencepunkt (Jensen et al., 2012). Rapporten skelner, ligesom denne, mellem "faktisk" (ulovlig) og oplevet diskrimination, og udviklede både et valideret spørgebatteri til måling af oplevet diskrimination (gennemgås i afsnit 4.3) og et idékatalog til måling af "faktisk" diskrimination på tværs af forskellige samfundsområder (Jensen et al., 2012). Idékataloget fremhævede fem overordnede metodetyper: eksperimentelle metoder (felt-/korrespondancestudier og vignette-/survey-eksperimenter), registerbaserede analyser, kvalitative casestudier, dokument- og sagsanalyser samt triangulering/mixed methods, og hvordan disse kunne anvendes på arbejdsmarkedet, uddannelsessystemet, offentlige institutioner, i det offentlige rum og i kultur- og fritidslivet. Samtidig pegede rapporten på, at dansk forskning i højere grad havde belyst oplevet diskrimination end "faktisk" diskrimination, og at studier af "faktisk" diskrimination i vidt omfang var koncentreret om arbejdsmarkedet (Jensen et al., 2012).

I forlængelse af Jensen, så peger Veenman desuden på, at litteraturen ikke kun kan inddeles efter metode eller samfundsområde, men også efter, hvad der undersøges, snarere end hvor og hvordan. Her foreslår Veenman (2010) en opdeling efter, hvilken dimension af diskrimination der søges belyst. Veenman identificerer fire centrale analytiske spor:

1. Deskriptive analyser af observerbare forskelle
2. Adfærdsbaserede studier
3. Holdningsundersøgelser
4. Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination.

Disse analytiske tilgange skal ikke forstås som selvstændige metoder, men udgør et supplerende perspektiv, der kan hjælpe med at placere studier i forhold til, hvilken dimension af diskrimination de undersøger. I dette kapitel anvendes Veenmans (2010) sondring som orientering her i indledningen, der i vid udstrækning overlapper med de metodiske inddelinger, som kapitlet er struktureret efter. Samtidig indtages der studier, der anvender digitale og kvalitative metoder, som ikke entydigt lader sig placere inden for en af de ovenstående dimensioner, men som i praksis anvender analytiske tilgange, der går på tværs, alt efter undersøgelsens formål. Sondringen kan dermed bruges som en analytisk ramme til at orientere sig i kapitlet, mens den efterfølgende gennemgang er struktureret efter metodiske tilgange.

Kapitlet indledes med **analyser af administrative kilder og registerdata** (afsnit 4.1), som kan anvendes til deskriptive analyser af observerbare forskelle mellem befolkningsgrupper, herunder analyser af klager, anmeldelser og afgørelser fra domstole og ligebehandlingsorganer samt statistiske analyser af registerdata. Disse analyser kan give indsigt i, hvilke former for diskrimination der når de formelle klagesystemer, men repræsenterer sandsynligvis kun en mindre og selekteret del af de faktiske hændelser, da det må forventes, ud fra viden om anmeldelsestilbøjelighed blandt voldsofre (Hansen & Pedersen, 2022), at det ikke er alle oplevelser med diskrimination, der anmeldes. Analyser af registerdata kan bruges til at identificere forskelle mellem befolkningsgrupper (fx i løn, beskæftigelse eller andre udfald), også efter at der kontrolleres for øvrige relevante baggrundsforhold. Registerdatabase-rede analyser kan påvise strukturelle uligheder og pege på, hvor der sandsynligvis kan være udfordringer med diskrimination, men kan ikke entydigt fastslå, i hvilken grad en forskel, der ikke kan forklares af øvrige baggrundskaraktistika, kan tilskrives diskrimination over andre øvrige observerbare faktorer.

Herefter ser vi på den litteratur, der arbejder med **eksperimentelle metoder** (afsnit 4.2), herunder felteksperimenter og survey-eksperimenter, som hører til blandt de adfærdsbaserede studier. Eksempelvis bliver studier, hvor fiktive ansøgere med systematisk varierede markører for etnicitet konkurrerer om job, bolig eller andre serviceydelser, ofte kronet som den mest oplagte metode til at dokumentere diskrimination (Fibbi et al., 2021). Samtidig er disse studier begrænset til specifikke situationer og samfundsområder, som de undersøger, og kan ikke uden videre generaliseres til øvrige kontekster eller samfundsområder samt giver kun i begrænset omfang indsigt i de bagvedliggende mekanismer eller konsekvenser for den, det går ud over.

En anden vigtig del af litteraturen fokuserer på **spørgeskemaundersøgelser om oplevelser af diskrimination** (afsnit 4.3), hvor respondenter bliver spurgt, om de selv har oplevet diskrimination i bestemte situationer eller samfundsområder. Denne tilgang giver indblik i diskriminationens hverdagslige og ofte mere skjulte former, men står samtidigt til skue over for påvirkning af selektionsproblemer, forskelle i fortolkning af de anvendte spørgsmål samt udfordringer med at huske bestemte situationer, og at det praktisk ikke er muligt for den, det går ud over, at kende til udøvers motiver.

En beslægtet, men analytisk adskilt tilgang, er holdningsundersøgelser, der kortlægger den generelle befolkning eller udvalgte aktørers holdning til bestemte etniske minoriteter. Disse studier kan dokumentere variationer på tværs af land og grupper, men kan ikke i sig selv sige noget om, hvordan eller i hvilket omfang diskrimination faktisk udøves i praksis (Fibbi et al., 2021). Flere studier har dog vist, at holdninger og adfærd er adskilte fænomener, men forbundne. Det er muligt at have negative holdninger over for en gruppe, men Carlsson & Eriksson (2017) finder eksempelvis en systematisk sammenhæng mellem regionale forskelle i befolkningens rapporterede holdninger til etniske minoriteter og graden af diskrimination målt gennem felteksperimenter på arbejdsmarkedet. I regioner med mere udbredt negative holdninger fandt de også færre indkaldelser til jobsamtaler og vice versa. Sammenhængen er imidlertid ikke perfekt, hvilket understreger en tydelig begrænsning ved at anvende holdningsmål som udtryk for faktisk diskriminerende adfærd, hvorfor denne type analyser ikke behandles nærmere i denne rapport.

Digitale metoder (afsnit 4.4) udgør et relativt nyere supplement til de klassiske målemetoder og udfoldes ikke selvstændigt i Jensen et al. (2012). Her er der identificeret en mindre litteratur, der beskæftiger sig med at bearbejde store datamængder og identificere mønstre af den diskrimination, der kan udspille sig online og indlejret i kunstig intelligens (AI). Det er således en betegnelse for, hvilke værktøjer og fora der behandles, og er koblet op på og låner fra mere etablerede metoder, og som i praksis trækker tråde til flere af de analytiske spor – både deskriptive analyser af, hvem der udsættes for krænkende udsagn, men også eksperimentelle undersøgelser af, hvordan AI agerer i udvælgelsessituationer. Det er samtidig et felt, hvor der også rejses større juridiske og etiske spørgsmål, om hvordan vi som samfund indretter vores digitale infrastruktur og rum.

Pointen med at inddrage online fora og nye digitale metoder er, at digitale datakilder kan give adgang til nye typer af adfærdsdata og kommunikation, som enten supplerer traditionelle datakilder eller muliggør analyser af arenaer, hvor diskrimination kan udspille sig, uden at det bliver fanget af registerdata eller surveys. Samtidig indebærer digitale metoder ofte særlige metodiske og etiske udfordringer knyttet til datatilgængelighed, samtykke og fortolkning af tekst og adfærd.

Afslutningsvist kommer vi ind på **kvalitative metoder** (afsnit 4.5), herunder interviews, fokusgrupper og caseobservationer, der kan anvendes til at belyse diskrimination som en social erfaring og praksis og komme i dybden med at forstå enkeltes oplevelser med diskrimination. Det er en metode, der er velegnet til at undersøge kontekst, fortolkning, mening og konsekvenser på en måde, som kvantitative designs ofte ikke kan indfange i samme grad. Der er også få kvalitative studier, der observerer faktisk adfærd, fx et studie af jobsamtaler. Kvalitative studier kan også anvendes til at belyse mere subtile former for diskrimination, negative hverdagsoplevelser og institutionelle indlejrede praksisser, men er samtidig begrænset i deres generaliserbarhed og kan ikke anvendes til at opgøre omfang i samfundet.

Den samlede gennemgang af metode og oversigtslitteratur, der følger i dette kapitel, bekræfter i vid udstrækning det billede, som Jensen et al. tegnede, men peger også på videreudviklinger. Som det fremgår af dette kapitel, er der siden 2012 sket en markant udvikling i litteraturen, særligt i form af en større litteratur af eksperimentelle designs, en videreudvikling af spørgeskemaer om oplevet diskrimination samt nye studier inden for andre metodiske tilgange.

4.1 Analyser af administrative kilder og registerdata

I dette afsnit gennemgås først administrative opgørelser som en kilde til at belyse, hvad der klages over, og hvad der retsligt bliver afgjort som diskrimination. Klager, anmeldelser og afgørelser kan vise, hvilke typer hændelser der bringes op i de formelle systemer, og hvilke handlinger der i retslig forstand udgør diskrimination.

Dernæst behandles studier, der anvender registerbaserede analyser. Analyser på registerdata om fx beskæftigelse, indkomst og politistop kan ikke bruges direkte til at afdække diskrimination, men kan bruges til at identificere systematiske forskelle mellem personer med dansk oprindelse og personer med anden etnisk baggrund i stor skala og over tid. Det vil sige, at det er en metode, der kan anvendes til at identificere systematiske forskelle og sandsynliggøre diskrimination i forskellige områder af samfundet, der kan undersøges nærmere med andre metoder.

4.1.1 Administrative opgørelser

Ud over de offentlige myndigheders og domstoles opgørelser findes der en række civilsamfundsorganisationer, der modtager henvendelser om oplevet diskrimination og i varierende omfang udarbejder interne eller offentliggjorte opgørelser. Disse kan bidrage med vigtig viden om oplevelser og typer af forskelsbehandling, men de varierer i dokumentationspraksis og er ikke nødvendigvis systematiske eller løbende

offentligt tilgængelige. I det følgende fokuseres derfor på de administrative og retlige opgørelser, som er offentlige tilgængelige og forankret i myndigheders sagsbehandling og retspraksis.

Ligebehandlingsnævnets årsberetninger og sagsdatabase

Ligebehandlingsnævnet behandler klager over diskrimination på baggrund af en række af beskyttede karakteristika, herunder sager om diskrimination på baggrund af race samt etnisk og national oprindelse. I perioden 2018-2024 er der afgjort mellem 32 og 94 sager årligt om diskrimination på baggrund af race samt etnisk og national oprindelse (Ligebehandlingsnævnet, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025). Ud af de 63 sager afgjort i 2024 faldt 6 af disse ud til fordel for klager. Langt de fleste sager bliver altså enten afvist grundet manglende bevisførelse eller falder ud uden medhold til klager. Et eksempel på en sag, hvor nævnet finder, at klager blev diskrimineret på baggrund af race og/eller etnisk oprindelse, er klager nægtet adgang til en natklub med henvisning til, at der havde været "tendenser til uro med udlændinge" og "uroligheder med mørke". Andre nyere sager, hvor klager har fået medhold, dækker over sager med afvisning på anmodning om optagelse på venteliste til bolig¹¹, afgørelse om offentlige ydelser¹² og nægtelse af adgang til campingplads¹³ (Ligebehandlingsnævnet, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025).

Ligebehandlingsnævnet offentliggør årligt en samlet oversigt over nævnets praksis i form af årsberetninger, ligesom nævnet har en søgbar database med alle afgørelser tilgængelig på deres hjemmeside. Tilsammen udgør disse kilder en central administrativ datakilde til belysning af etnisk diskrimination i Danmark, men de adskiller sig metodisk fra samfundsvidenskabelige målinger ved at være forankret i en juridisk-administrativ kontekst med fokus på bevisførelse i retlig forstand.

Nævnets afgørelser bygger på ligebehandlingslovgivningen og følger et princip om delt bevisbyrde. Rent processuelt betyder dette, at klager først skal påvise *faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der er sket forskelsbehandling*. Når en sådan formodning er etableret, overgår bevisbyrden til den indklagede part, som herefter skal dokumentere, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket, eller at der foreligger saglige hensyn herfor.

Årsberetningerne viser, at nævnet eksplicit anerkender brugen af statistiske oplysninger som led i denne vurdering, særligt i sager om indirekte diskrimination. Statistisk dokumentation kan således indgå som grundlag for at påvise, at en tilsyneladende neutral bestemmelse, kriterie eller praksis fx stiller personer med bestemt etnisk oprindelse særligt ufordelagtigt. I sådanne tilfælde skal den indklagede part

¹¹ J.nr. 21-42810.

¹² J.nr. 21-30929.

¹³ J.nr. 21-36959.

godtgøre, at praksissen er sagligt begrundet i et legitimt formål og er proportionel. Statistik fungerer her ikke som et selvstændigt bevis for diskrimination, men som et redskab til at etablere en juridisk formodning.

Rigspolitiets opgørelser over hadforbrydelser

Ud over klage- og afgørelsesdata fra Ligebehandlingsnævnet udgør Rigspolitiets årlige opgørelser over hadforbrydelser en central administrativ kilde til belysning af alvorlige og ofte mere udadrettede former for diskrimination på baggrund af etnisk baggrund. Opgørelserne bygger på anmeldelser og registreringer i politiets sagsstyringssystem (POLSAS) og omfatter strafbare handlinger, hvor der er identificeret et hadmotiv knyttet til offerets race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, religion eller andre beskyttede karakteristika.

I opgørelserne defineres hadforbrydelser som handlinger med et diskriminerende udvælgelselement, og diskrimination indgår dermed som et centralt element i begrebsafgrænsningen. De racistisk motiverede hadforbrydelser udgør gennem hele perioden 2015-2024 den største enkeltkategori og står typisk for omkring halvdelen eller mere af alle registrerede hadforbrydelser (Rigspolitiet, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2023a, 2023b, 2024, 2025).

Konkret for 2023 kategoriserede politiet for eksempel 744 sager som hadforbrydelser, heraf 328 med et racistisk motiv, svarende til 44 % (Rigspolitiet, 2024). En stor del af de hadforbrydelser, som politiet registrerer, har således et racistisk motiv, og var i opgørelsen fra 2023 den mest udbredte type.

Politiets hadforbrydelsesstatistikker kan således bidrage med viden om antallet af hadforbrydelsessager, og hvor mange af dem der rejses tiltale i, men også kriminalitetstyper og motiver, samt hvordan udviklingen ser ud over tid. Samtidig deler disse opgørelser flere af de grundlæggende begrænsninger, der kendetegner disse typer af opgørelser. De afspejler alene hændelser, der anmeldes til politiet eller på anden vis registreres i systemer, og der må derfor forventes et betydeligt mørketal. Tallene kan ikke uden videre tolkes som et udtryk for det samlede omfang af diskrimination, men kan derimod forstås som et minimumsantal og et billede af de mest alvorlige hændelser, der kommer til syne i sagsbehandling.

Derudover er sammenligneligheden over tid begrænset af ændringer i registrerings- og monitoreringspraksis. Siden 2015, hvor den første opgørelse er fra, er der løbende sket justeringer, herunder udvidelse af søgeord, ændringer i klassifikationsprincipper, fra 2022, en praksis, hvor alle hadmotiver knyttet til en sag registreres frem for kun det dominerende motiv. I de seneste år er der desuden iværksat målrettede indsatser, som kan forventes at påvirke registreringsomfanget. Disse forhold betyder, at udvikling i antallet af registrerede hadforbrydelser ikke entydigt kan tolkes som ændringer i

forekomsten af diskrimination, men også kan afspejle en øget opmærksomhed, ændring i praksis hos politiet og en variation i anmeldelsestilbøjelighed.

Rigsadvokatens praksisoversigt

Rigsadvokaten offentliggør praksisoversigter, der systematisk samler retspraksis om hadforbrydelser, herunder sager om hadefulde ytringer efter straffelovens § 266 b (Anklagemyndigheden, 2025a) og sager, hvor straffen er skærpet efter § 81, nr. 6, som følge af et hadmotiv (Anklagemyndigheden, 2025b). Oversigterne giver samlede overblik over, hvordan domstolene anvender loven i sager, hvor der indgår et racistisk motiv i en hadforbrydelsessag.

Praksisoversigten om § 266 b omfatter et større antal by- og landsretsdomme samt bødeforlæg fra perioden 2000-2025 og dokumenterer, hvilke ytringer og former for kommunikation der i dansk ret er blevet anset som strafbare hadefulde udtryk rettet mod etniske grupper. Materialet spænder fra mundtlige ytringer i det offentlige rum til skriftlige ytringer på sociale medier. Oversigten illustrerer samtidig, hvordan domstolene afvejer forbuddet mod hadtale over for andre hensyn, herunder hensynet til ytringsfriheden, og hvad der ellers stilles af krav til ytringernes grovhed, kontekst og udbredelse med mere.

Praksisoversigten om § 81, nr. 6 fokuserer derimod på sager, hvor et hadmotiv, herunder racistisk eller etnisk motiveret, har medført en strafskærpelse i udmøntningen af straf i forbindelse med en anden type kriminalitet, der typisk kan være vold, trusler eller hærværk. Oversigten er først begyndt fra 2020 og frem, og den viser bl.a., hvornår retten lægger vægt på racistisk eller etnisk motivation som en strafskærpende omstændighed, og hvordan dette påvirker strafudmålingen. Her indgår ofte konkrete udtalelser eller handlinger rettet mod offerets etniske oprindelse som dokumentation for motivet. Det er væsentligt at have for øje, at opgørelsen over § 81, nr. 6 baserer sig på en manuel registrering i de enkelte politikredse af afgørelser, hvor domstolene har skærpet straffen. Opgørelsen kan dermed afhænge af lokale registreringer og prioriteringer i kvalitetssikring.

Praksisoversigterne kan bidrage med viden om ulovlig diskrimination i strafferetlig forstand, forstået som handlinger og ytringer, der er vurderet strafbare eller strafskærpende af domstolene. De kan bruges til at konkretisere, hvilke former for etnisk motiveret forskelsbehandling og had der når retsvæsenet, og til at identificeret mønstre i typer af sager, sprogbrug, kontekster og sanktioner. Samtidigt afspejler oversigterne alene de mest alvorlige hændelser, som både anmeldes efterforskes og fører til domfældelse, og kan derfor ikke anvendes som indikator for generelt omfang af diskrimination i samfundet. Ligesom omfanget kan påvirkes af anmeldelsestilbøjelighed, prioriteringer i politiet, beviskrav, foruden ændringer i lovfortolkninger og praksis, der kan påvirke sammenligneligheden over tid.

4.1.2 Registerbaserede analyser

Registerbaserede analyser gør det muligt at se på systematiske forskelle mellem befolkningsgrupper for hele befolkningen og over længere tid. Det kan fx være forskelle i forhold til beskæftigelse, løn, uddannelse eller politivisitationer.

Denne type analyser kan pege på mønstre af ulighed, men kan typisk ikke afdække de mekanismer eller motiver, der ligger bag forskellene, og kan derfor ikke i sig selv afgøre, om observerede forskelle skyldes diskrimination eller andre uobserverede forhold (Jensen et al., 2012, p. 69). Når der ses systematiske forskelle på tværs af befolkningsgrupper, og når disse ikke umiddelbart kan forklares af andre observerbare forhold, kan registeranalyserne fungere som et empirisk afsæt for mere målrettede undersøgelser, der kan undersøge specifikke mekanismer, herunder fx eksperimentelle studier eller kvalitative analyser.

I det følgende beskriver vi tre eksempler på registeranalyser, som viser systematiske forskelle mellem befolkningsgrupper.

Registerbaseret studie, som supplerer felteksperiment med nuancer om geografi, sektor og organisationsstørrelse

En række nyere studier illustrerer både potentialet og begrænsningerne ved registerbaserede tilgange. Villadsen & Wulff (2018) supplerer et felteksperiment¹⁴, der undersøger tilbagemeldinger på jobansøgninger, der kun varierer på etnicitet, med registerbaserede analyser. Disse anvendes til at besvare spørgsmål om geografi, sektor og organisationsstørrelse, som stikprøvestørrelsen i felteksperimentet ikke gjorde muligt at analysere.

Deres registerbaserede studie bruger den integrerede database for arbejdsmarkedsforskning (IDA) til at se på 1) andelen af indvandrere på tværs af sektorer og stillingsbetegnelser og 2) løngab mellem indvandrere og personer af dansk oprindelse.

De noterer sig, at løngab før er blevet brugt i litteraturen som indikation på diskrimination, men anerkender også, at denne tilgang ikke kan etablere kausalitet, som det i højere grad er muligt med eksperimenter.

Det, som det registerbaserede studie bidrager med, er at se på, om de mønstre for diskrimination, som de fandt i deres felteksperiment, er kontekstafhængige. Registerdataene peger netop på sektorforskelle, mere specifikt, at andelen af indvandrere stiger med organisationsstørrelse i den offentlige sektor, men ikke i den

¹⁴ Felteksperimenter beskrives i næste afsnit (afsnit 4.2).

private sektor, og at løngabet er mindre, der hvor indvandrere også udgør en større andel af den samlede arbejdskraft.

På den måde demonstrerer Villadsen & Wulffs registerbaserede studie styrker i forhold til deres felteksperiment, særligt i kraft af stikprøvestørrelse, generaliserbarhed og nuancerne ved at kunne foretage flere analytiske snit. Omvendt mangler den registerbaserede del den interne validitet, som felteksperimentet omvendt kan bidrage med. Dermed supplerer de to metoder hinanden.

Systematiske forskelle mellem standpunkts- og prøvekarakter på tværs af etnisk baggrund

På uddannelsesområdet illustrerer Rangvid (2015), hvordan registerdata kan anvendes til at dokumentere systematiske forskelle i karaktergivning ved at sammenligne standpunktskarakterer (givet af lærere, der kender eleven) med den karakter, de opnår ved afgangsprøven (givet af eksaminatorer, der ikke kender eleven). Analysen viser på baggrund af omfattende registerdata (omkring 400.000 9.-klasseselever), at forskellen mellem standpunkts- og prøvekarakter ikke er tilfældigt fordelt, men varierer systematisk mellem grupper, herunder på tværs af etnisk baggrund. Med andre ord vil det sige, at elever med minoritetsbaggrund i gennemsnit vurderes lavere af deres lærere i standpunkt end ekstern censor. Studiet viser dermed, hvordan registre kan identificere systematiske skævheder og til at estimere deres potentielle konsekvenser for videre uddannelsesvalg, uden at forfatteren påstår at kunne fastslå, om forskellene skyldes diskrimination eller andre mekanismer.

Forskel i etnisk baggrund på personer, der bliver stoppet af politiet, og som ellers bor i området

Endelig peger Zarreparvar & Nour (2011) på, at omkring halvdelen af visitationer udført af Københavns Politi var af personer med etnisk minoritetsbaggrund. Til sammenligning havde kun ca. 20 % af befolkningen i disse zoner en sådan baggrund. Dette er et eksempel på, hvordan en overrepræsentation af etniske minoriteter i politiets opgørelser over visitationer kan fungere som et signal om mulig forskelsbehandling, men kan ikke alene sige noget om, hvorvidt mønsteret skyldes diskrimination og/eller socioøkonomiske forhold, der hænger sammen med risiko for kriminalitet, geografisk koncentration og politiets prioriteringer eller faktisk begrundet mistanke eller andre bagvedliggende forhold.

Samlet set illustrerer disse undersøgelser, at registerbaserede analyser er et centralt redskab til at identificere systematiske uligheder og områder, der kan være præget af særlige problemer relateret til ulighed på tværs af etnisk baggrund. De kan således bidrage med bredde og kontekst, men skal suppleres af andre metoder for at kunne belyse årsager og mekanismer.

Det er her, eksperimentelle metoder bliver relevante. Hvor registerbaserede analyser typisk kan dokumentere forskelle i udfald, undersøger felteksperimenter og surveyeksperimenter, om disse forskelle kan hægtes op på etnicitet. Ved at lade etnicitet variere og holde øvrige forhold konstant, kan disse eksperimenter bruges til at sige, om den endelige beslutning med al sandsynlighed kan tilskrives forskelle i etnicitet. Næste afsnit behandler eksperimentelle tilgange som en metode til at teste, om diskrimination finder sted i bestemte situationer mere direkte.

4.1.3 Opsamling

I dette afsnit har vi beskrevet analyser med udgangspunkt i eksisterende datakilder: administrative opgørelser og registerdata.

De administrative opgørelser er blevet udvidet og forbedret i de sidste 10 år, fx med indførelse af opgørelser over hadforbrydelse og Rigsadvokatens praksisoversigt. Samlet set giver administrative opgørelser over omfanget af klager over diskrimination og hadforbrydelser i Danmark en indikation på et minimum af, hvad der finder sted. Det må dog antages at være langt fra alle oplevelser med diskrimination, der faktisk anmeldes eller klages over. Derfor kan det omfang, der måles igennem disse kilder, ikke sige noget om det generelle omfang af diskrimination i samfundet, men rettere noget om tendenser i klageadfærd.

I et målingsperspektiv kan opgørelserne anvendes på to måder. For det første som en indikator på, hvilke typer af diskrimination der klages over, og hvilke samfundsområder og praksisser der fører til sager og eventuelle påbud. For det andet kan disse kilder tilsammen anvendes til at identificere, hvilke former for diskrimination der finder sted, og til at pege på områder, hvor der kan være behov for yderligere undersøgelser med andre metoder.

Registerdata muliggør analyser af systematiske forskelle mellem befolkningsgrupper i større skala og kan anvendes til at identificere mønstre og potentielle problemfelter, som ikke nødvendigvis giver anledning til klager, anmeldelser eller straffesager, men som kan indikere strukturelle former for forskelsbehandling. De senere år er registeranalyse også blevet anvendt til fx at underbygge resultater fra andre typer af analyser, fx felteksperimenter.

4.2 Eksperimenter

Hvor administrative opgørelser og registerdata kun indirekte kan pege på mønstre, der kan være forenelige med diskrimination, søger eksperimentelle metoder at

identificere diskrimination mere direkte ved at observere adfærd i faktiske eller konstruerede situationer, der kan indeholde et element af diskrimination.

Udgangspunktet for eksperimentel diskriminationsforskning er, at man gennem kontrollerede variationer kan isolere effekten af etnicitet, mens øvrige relevante karakteristika holdes konstante. Dermed adskiller eksperimenter sig metodisk ved at være eksPLICIT designet til at belyse kausale sammenhænge.

Jensen et al. (2012) peger på eksperimentelle designs som den metodiske tilgang med højest intern validitet til måling af "faktisk" diskrimination, fordi den gør det muligt at isolere effekten af etnicitet ved at variere en enkelt markør med henvisning til etnicitet, mens alt andet holdes konstant (Jensen et al., 2012, s. 61-64). Særligt audit- og felteksperimenter fremhæves som velegnede, fordi de måler adfærd i virkelige beslutningssituationer, eksempelvis i rekruttering eller boligudlejning (Jensen et al., 2012, s. 61-64). Rapporten omtaler også vignette- eller survey-eksperimenter som et supplement, hvor respondenter tager stilling til standardiserede scenarier, og hvor man dermed kan teste vurderinger og tilbøjeligheder i et mere kontrolleret format (Jensen et al., 2012, s. 65).

Nyere metodisk litteratur præciserer imidlertid, at eksperimenter i diskriminationsforskning kan have forskellige analytiske formål. Barrera et al. (2024) viser, at eksperimenter enten kan anvendes til at dokumentere, om diskrimination forekommer under bestemte betingelser eller til at undersøge de mekanismer, der producerer diskrimination. I begge tilfælde fungerer eksperimenter som interventionsstudier, hvor etnicitet behandles som den variable, der manipuleres med, mens andre forhold kontrolleres gennem tilfældig tildeling.

Samtidigt understreger Barrera et al. (2024), at felt- og survey-eksperimenter indebærer forskellige kompromisser. Hvor felteksperimenter udmærker sig ved typisk at have høj økologisk validitet, (fordi de måler faktisk adfærd i virkelige kontekster og dermed i højere grad afspejler, hvordan beslutninger træffes i praksis), så har forskeren begrænset kontrol over omgivelser og øvrige processer. Her giver survey-eksperimenter derimod større kontrol med omgivelserne og mulighed for ud fra en resourcebetragtning systematisk variation af flere faktorer, men måler primært intentioner og vurderinger frem for den faktiske adfærd. Valget mellem disse to designs indebærer derfor en afvejning af hensynet til kontrol med de omgivelser, eksperimentet udspiller sig i og graden af generaliserbarhed.

I dette afsnit gennemgås først de studier og designs fremlagt i idékataloget i Jensen et al. (2012), hvortil der suppleres med fremgangsmåder i de studier, der anvender felt- og survey-eksperimenter, som vi har identificeret i vores litteratursøgning. Her vil fokus være på, hvordan de har båret sig ad, og hvordan de adskiller sig fra de

studier og designidéer, som Jensen et al. (2012) fremhævede i den tidligere metodegennemgang fra 2012.

4.2.1 Felteksperimenter

Internationalt fremhæver Jensen et al. (2012) især felteksperimenter som den mest anvendte metode til måling af "faktisk" diskrimination, særligt i jobsøgningsprocessen. Det centrale ved disse studier er en række af parallelle ansøgninger, hvor fiktive kandidater med identiske kvalifikationer, men forskellig etnisk baggrund (eksempelvis operationaliseret gennem typiske navne for forskellige befolkningsgrupper), der søger de samme stillinger. Som centrale eksempler nævnes Bertand & Mullainathan (2004) og Pager et al. (2009), der begge dokumenterer systematiske forskelle i arbejdsgiveres tilbagemeldinger på jobansøgningerne.

I en dansk kontekst konstaterer Jensen et al., at der før 2012 kun findes få og spredte eksperimentelle studier. De nævner bl.a. Hjarnø & Jensen (1997), der analyserer diskrimination i jobsøgningsprocessen, samt Hedegaard & Tyrann (2011), der gennem et eksperiment undersøger betydningen af etnisk baggrund for, hvem gymnasieelever vælger at samarbejde med. Samlet peger rapporten på et begrænset nationalt erfaringsgrundlag, både hvad angår antallet af studier og variationen i de undersøgte samfundsområder.

På denne baggrund lægger Jensen et al. (2012) i deres idékatalog betydelig vægt på felteksperimentet som centralt redskab til at måle diskrimination i en dansk kontekst. De præsenterer seks eksperimentelle designidéer, der illustrerer, hvordan felteksperimenter kan anvendes til at måle diskrimination på tværs af forskellige samfundsområder. Fælles for disse design er, at de bygger på systematisk variation af etniske markører, mens øvrige relevante karakteristika holdes konstante, hvilke muliggør måling af forskelsbehandling i konkrete beslutninger.

Det første eksempel baserer sig på skriftlige jobansøgninger, hvor CV'er for personer med forskellig etnisk baggrund bliver udsendt sideløbende for at se på, om der er forskel i, hvem der bliver indkaldt til samtale. Denne metode kan således bruges til at måle diskrimination i ansættelsesprocessens screeningsfase. Denne tilgang suppleres af en designidé, der baserer sig på personlig kontakt, hvor matchede testpersoner bruges til at afdække diskrimination til selve jobsamtalen eller ved konkrete henvendelser. Derudover præsenteres designs rettet mod uddannelsessystemet, offentlige myndigheder, boligmarkedet og nattelivet.

Siden 2012 er antallet af og variation i felteksperimentelle studier af etnisk diskrimination steget betydeligt, både i Danmark og internationalt. Nyere forskning viser både en markant udvidelse i antallet af studier og en bredere anvendelse af felteks-

perimenter på tværs af samfundsområder. Hvor fokus tidligere især var på arbejdsmarkedet, anvendes felteksperimenter i dag også til at undersøge diskrimination i mødet med offentlige myndigheder, politiske kandidater, uddannelsesinstitutioner, boligmarkedet og foreningsliv.

I det følgende opdeles gennemgang af felteksperimenter i to hovedafsnit: felteksperimenter på samfundsområder uden for arbejdsmarkedet og felteksperimenter inden for arbejdsmarkedet. Survey-eksperimentelle tilgange behandles særskilt i et efterfølgende afsnit.

Felteksperimenter uden for arbejdsmarkedet

En voksende litteratur anvender felteksperimenter til at måle etnisk diskrimination på samfundsområder uden for arbejdsmarkedet, hvor borgere fx søger adgang til informationer (Dinesen et al., 2021), bolig (Herby & Nielsen, 2015), prøvetræning i en idrætsforening (Nobis et al., 2022) eller afsøger mulighed for at få flyttet deres barn til en anden skole (Olsen et al., 2022). Disse studier adskiller sig fra arbejdsmarkedsstudier ved, at beslutningerne træffes af politikere, udlejere, frivillige eller offentligt ansatte, og at udfaldene ikke vedrører ansættelse, men eksempelvis valgdeltagelse, adgang til lejeboligmarkedet, foreningsliv eller offentlig service.

Overordnet bygger studierne overvejende på det, man kalder korrespondancetest (audit-studier), hvor standardiserede og virkelighedsnære henvendelser udsendes, og hvor etnicitet operationaliseres igennem navne, mens indhold, timing og øvrige karakteristika eller kvalifikationer holdes konstante.

Politikeres respons på minoritetsetniske vælgers henvendelser

Et centralt dansk eksempel er Dinesen et al. (2021), som gennemførte et landsdækkende felteksperiment i forbindelse med kommunalvalget i 2017. Her modtog alle danske kommunalpolitikere en e-mail fra en fiktiv borger med det samme budskab om hjælp til information om stemmested. Afsenderens navn varierede systematisk mellem et danskklingende og et mellemøstligt klingende navn, ligesom køn og intention om at stemme på vedkommende blev randomiseret. Diskrimination måles i denne forbindelse som forskelle i, om henvendelsen bliver besvaret.

Studiet viser et mønster af, at etniske majoritetspolitikere markant sjældnere svarer på henvendelser fra vælgere med navne, der signalerer etnisk minoritetsposition, end på henvendelser fra personer med navne, der signalerer, at de tilhører majoriteten. Et central metodisk bidrag fra dette studie er, at der også testes mekanismer, som i litteraturen ellers antages at reducere diskrimination. Eksempelvis findes det, at politikerne generelt er mere tilbøjelige til at svare, når borgeren udviser intention

om at stemme på dem, men at det ikke reducerer forskellen i respons mellem majoritets- og minoritetsafsendere.

Derimod finder studiet, ikke overraskende, at politikernes partipolitiske tilknytning, og især deres positioner på immigration- og integrationsspørgsmål har betydning for, om de svarer. Majoritetspolitikere med inkluderende holdninger er mere tilbøjelige til at besvare henvendelser fra minoritetsborgere.

Studiet har en høj grad af økologisk validitet, idet det måler faktisk adfærd i en politisk kontekst tæt på et valg og er et stærkt bidrag til feltet ved at kombinere et klassisk korrespondancestudie med detaljerede oplysninger om dem, der undersøges, i dette tilfælde politikernes, karakteristika med hensyn til politisk parti og udtrykte holdninger på området.

Adgang til boligmarkedet

På boligmarkedet dokumenterer Herby & Nielsen (2015) etnisk diskrimination gennem et omfattende felteksperiment på det private lejeboligmarked i Danmark. Studiet anvender et klassisk korrespondancestudiedesign, hvor fiktive, men virkelighedstro, ansøgninger sendes ud til udlejere via online boligportaler. Ansøgningerne varierer på navn som markør for etnisk baggrund (danskklængende mod mellemøstligt klængende) samt på køn, alder og personlig beskrivelse om uddannelse, beskæftigelsessituation og tobaksforbrug. Dermed forsøges der at isolere effekten af etnicitet, mens øvrige forhold holdes konstante.

Diskrimination måles i denne undersøgelse som forskelle i sandsynligheden for at modtage positive svar, herunder invitation til fremvisning eller yderligere kontakt. Resultaterne viser, at ansøgere med mellemøstligt klængende navne modtager signifikant færre positive svar end ansøgere med danskklængende navne, uanset køn, alder og den personlige beskrivelse. Dog lægger de vægt på i deres konklusioner, at forskellen mellem ansøgere med danskklængende navne og mellemøstligt klængende navne ikke er statistisk signifikant, når deres ansøgning medfølges af en "positiv" personlig beskrivelse af dem som højt uddannede, i arbejde og ikke-ryger. Hvilket de peger på tyder på udlejerens lavere forventninger til ansøgere med et mellemøstligt klængende navn.

Studiet bidrager også rent formidlingsmæssigt med en opgørelse i konklusionen om den absolutte forskel i svarrate og som et relativt mål, der angiver, hvor mange ekstra ansøgninger etniske minoriteter må udsende for at opnå samme sandsynlighed for positiv respons som majoritetsansøgere.

Adgang til civilsamfund og fritidsaktiviteter

Ud over boligmarkedet er etnisk diskrimination også dokumenteret i civilsamfund og fritidsliv. Nobis et al. (2022) undersøger adgang til organiserede idrætsaktiviteter gennem et felteksperiment blandt tyske amatør fodboldklubber. I studiet udsendes standardiserede e-mails med forespørgsler om mulighed for prøvetræning, hvor indhold og timing er ens, men hvor afsenderens navn varierer på, om det signalerer enten tysk eller udenlandsk oprindelse.

Diskrimination måles i dette studie som forskelle i sandsynligheden for at modtage en positiv respons i form af invitation til prøvetræning. Resultater viser, at e-mails underskrevet med tyskklingende navne i signifikant højere grad modtager positive svar end e-mails med udenlandskklingende navne.

Studiet viser, at etnisk diskrimination ikke alene kan forekomme i kontakt med opstillede politiske kandidater eller i en markedssituation i forbindelse med leje af bolig, men også i frivillige fællesskaber, hvor der forventes en uformel og inkluderende omgang. Dermed udvides anvendelsesområdet med dette studie for felteksperimenter uden for arbejdsmarkedet til også at omfatte sociale arenaer, hvor forskelsbehandling kan have betydning for netværk og social integration.

Mulighed for at flytte dit barn til en anden skole

Olsen et al. (2022) undersøger, om der finder etnisk diskrimination sted i mødet med offentlige institutioner igennem et nationalt felteksperiment i den danske folkeskole. Studiet ser på, hvordan folkeskoler reagerer på forespørgsel om overflytning af et barn fra en anden folkeskole, og dermed, hvordan adgang til offentlige uddannelsesinstitutioner fordeles i praksis på grund af etnisk baggrund.

Studiet er designet sådan, at alle skoler modtager en af fire versioner af en e-mail med samme anmodning: at få overflyttet en dreng i 3. klasse til skolen. Afsenderens etnicitet varieres systematisk gennem både forskelle i e-mailadresse og underskrift, hvor navnet enten signalerer dansk majoritetsbaggrund ('Peter Nielsen') eller muslimsk minoritetsbaggrund ('Mohammad Osman'). Derudover varieres der på oplysninger om barnets faglige præstationer, hvilket muliggør analyser af, om etnicitet interagerer med information om barnets faglige præstationer.

I modsætning til mange korrespondancestudier, der alene fokuserer på svar, operationaliserer Olsen et al. diskrimination (eller omkostninger) gennem flere mulige udfald. Ud over hvorvidt skolen giver en klar positiv, klar negativ eller uklar respons, analyseres også graden af opfølgende spørgsmål, og hvordan man bliver adresseret i et svar (Hej, kære, med navn, uden navn, igen hej). Dermed måles ikke blot adgang til muligheden for overflytning, men om man bliver mødt af forskellige administrative byrder eller grader af høflighed alt efter ens signalerede etnicitet.

Felteksp eksperimenter inden for arbejdsmarkedet

De felteksp eksperimenter uden for arbejdsmarkedet, der er gennemgået ovenfor, viser samlet set, hvordan etnisk diskrimination kan komme til udtryk på en række centrale samfundsområder, hvor borgere søger om information, bolig, medlemskab eller overflytning til ny skole.

Samtidig adskiller disse studier i deres samfundsområde sig fra den mere klassiske diskriminations litteratur ved ikke at handle om stadier i en ansættelsesproces. Netop arbejdsmarkedet udgør det samfundsområde, hvor felteksp eksperimenter er allermest udbredt, og hvor metoden i videst omfang er blevet udviklet og forfinet. Her har forskningen i særlig grad fokus på rekrutteringsprocessens tidlige faser og på, hvordan etnicitet påvirker arbejdsgiveres tilbøjelighed til at indkalde ansøgere til samtale.

I det følgende afsnit rettes fokus mod felteksp eksperimenter inden for arbejdsmarkedet. Disse studier anvender ofte korrespondancetest i form af fiktive jobansøgninger, hvor ansøgers etniske baggrund signaleres igennem navne, billeder eller andre markører, mens kvalifikationer og erfaring holdes konstant. Ved at sammenligne arbejdsgiverens respons på disse ansøgninger kan studierne sandsynliggøre, om og i hvilken grad etnicitet spiller en selvstændig rolle i ansættelsesprocessen.

Det første eksempel på et studie, der anvender et felteksp eksperiment på arbejdsmarkedet, er Villadsen & Wulff (2018), der gennemfører et omfattende korrespondancestudie på tværs af den offentlige og private sektor. Studiet baserer sig på 888 fiktive jobansøgninger sendt til stillingsopslag inden for fire forskellige fagområder. Ansøgningerne er ens på kvalifikationer, erfaring og formulering, men varierer systematisk på ansøgerens navn, som signalerer enten dansk eller mellemøstlig oprindelse.

Diskrimination måles her som forskellige indkaldelser til samtale. Studiet finder, at ansøgere med mellemøstligt klingende navne har lavere sandsynlighed for at blive inviteret til samtale, men at forskellen ikke entydigt varierer mellem sektor. Studiet suppleres dog af registerbaserede analyser, der bruges til at undersøge, om der er organisatoriske forhold, som bl.a. organisationsstørrelse og lokal befolkningssammensætning af arbejdsstyrken, der kan hænge sammen med de mønstre, der observeres i eksperimentet.

Dahl & Krog (2018) udvider denne tilgang ved eksplicit at undersøge, hvordan etnicitet interagerer med køn og socioøkonomisk status. I deres felteksp eksperiment udsendes 800 ansøgninger til 400 jobopslag, hvor hver arbejdsgiver modtager to ansøgninger, enten to mandlige eller to kvindelige ansøgere, der varierer på navn, der enten signalerer dansk eller mellemøstlig baggrund. For de majoritetsetniske ansøgere varieres der også på navne, der er forbundet med høj og lav socioøkonomisk status. Diskrimination måles igen som andel, der bliver indkaldt til samtale. Studiet finder,

at etnisk diskrimination er tydeligt til stede, men at den også rammer ulige på tværs af køn. Her finder de, at mænd med mellemøstlige klingende navne har markant lavere sandsynlighed for at blive indkaldt til samtale end både kvinder med mellemøstligt klingende navne og majoritetsansøgere. De finder ikke nogen forskelle, hvad angår socioøkonomisk status. Dermed bidrager dette studie til litteraturen ved at vise, at diskrimination på arbejdsmarkedet ikke alene er knyttet til etnicitet isoleret set, men også til krydsningen mellem etnicitet og køn.

I et nyere studie videreudvikler Dahl (2022) felteksperimentets design ved at indtage mere synligt eksplicite etnicitetsmarkører, nemlig tørklædet. Ud over variation i navn inkluderer studiet også fotografier, hvor ansøgeren enten bærer eller ikke bærer tørklæde, samt information om integration, liberale værdier og engagement i civilsamfund. Ansøgningerne sendes til jobopslag på tværs af flere brancher i både den offentlige og private sektor. Resultaterne viser, at ansøgere med mellemøstligt klingende navne generelt møder lavere sandsynlighed for at blive indkaldt til samtale, og at denne forskel forstærkes, når ansøgeren bærer tørklæde. Studiet peger dermed på betydningen af synlige religiøse symboler og viser, hvordan diskrimination kan forstærkes, når etnicitet kombineres med markører for religiøs forskellighed.

Disse danske studier kan sættes ind i en bredere international sammenhæng gennem et litteraturstudie af Quillian et al. (2019), som præsenterer en meta-analyse af 97 felteksperimenter fra ni lande i Europa og Nordamerika, som samlet set baserer sig på mere end 200.000 jobansøgninger. De sammenfatter resultater på tværs af studier og dokumenterer, at etnisk og racemæssig diskrimination i ansættelsesprocesser er et gennemgående fænomen på tværs af flere forskellige nationale kontekster. Analysen viser, at minoritetsansøgere systematisk skal udsende flere ansøgninger end majoritetsansøgere for at opnå samme sandsynlighed for kontakt fra arbejdsgivere. Samtidig peger studiet på variation mellem lande og over tid, men uden tegn på, at diskriminationen helt er forsvundet i de nyere inkluderede studier.

Økonomiske incitamenter i felteksperiment

Hedegaard & Tyran (2018) adskiller sig metodisk fra hovedparten af de ovenstående studier med felteksperimenter på arbejdsmarkedet ved at anvende et felteksperiment i en faktisk arbejds kontekst frem for korrespondancetest. Studiet blev gennemført blandt unge i København og undersøger etnisk diskrimination i valget af samarbejdspartnere i en jobsituation, hvor begge partnere aflønnes efter deres samlede produktivitet.

Eksperimentet er opbygget i to runder. I første runde arbejder deltagerne individuelt med en simpel opgave, hvilket gør det muligt at måle deres faktiske produktivitet. I anden runde skal deltagerne vælge en samarbejdspartner, hvor deres individuelle indtjening afhænger af både deres egen, men også deres partners indsats. Der

varieres på deltagernes navne i forhold til at signalere majoritet eller minoritet samt variation i informationsniveauet om potentielle samarbejdspartneres produktivitet.

I dette studie operationaliseres diskrimination således ikke som forskelle i adgang eller respons, men som den økonomiske omkostning ved at diskriminere på baggrund af etnicitet, heraf titlen 'The price of prejudice'.

Resultaterne vider, at de tilfældigt udvalgte beslutningstagere har en systematisk tilbøjelighed til at vælge samarbejdspartnere, der tilhører den samme etniske gruppe som dem selv, også i situationer, hvor dette valg er forbundet med en direkte økonomisk omkostning for dem selv.

Studiet viser samtidig, at denne præference er følsom over for størrelsen på den økonomiske omkostning. Når omkostningen ved at vælge en samarbejdspartner fra egen gruppe stiger, fordi den alternative samarbejdspartner med en anden etnicitet end selv er mere produktiv, så falder sandsynligheden for, at beslutningstageren vælger partneren fra den samme etniske gruppe. Med andre ord, så falder omfanget af diskrimination gradvist, i takt med at prisen for at udøve den stiger.

Styrker og begrænsninger ved felteksperimenter

Samlet set, så står felteksperimenter stærkt, hvad angår den økologiske og interne validitet, når målet er at identificere diskriminerende adfærd i konkrete beslutningssituationer. Ved at observere faktisk adfærd i naturlige situationer reduceres problemer med, at respondenter bliver optaget af at svare "det rigtige" ('social desirability-bias') (Krumpal, 2013), som ofte præger selvrapporterede holdningsmål eller hypotetisk adfærd.

Når etnicitet er den eneste markør, der systematisk varieres på, mens informationer, kvalifikationer og timing holdes konstante, giver felteksperimenterne et solidt grundlag for at sandsynliggøre kausale effekter af etnicitet på forskellige typer af udfald.

Samtidig giver metoden adgang til at måle diskrimination på en lang række forskellige samfundsområder – fra boligmarkedet til civilsamfund og arbejdsmarkedet – ved at operationalisere diskrimination som konkret adfærd frem for holdninger eller intention om handling. Felteksperimenterne er imidlertid også forbundet med klare begrænsninger. Anvendelsen af fiktive henvendelser indebærer et etisk dilemma, idet personer og organisationer gøres til genstand for forskning uden forudgående samtykke og idet, at deres tid bevidst anvendes til at give falske forhåbninger. Dette håndteres typisk ved at afbryde kontakten tidligt, men denne praksis begrænser samtidig mulighederne for at analysere længerevarende interaktioner og senere beslutninger eller mulighed for kvalitative opfølgninger om deres refleksioner over deres beslutningsprocesser.

Det vil sige, at mange felteksperimenter altså primært indfanger en indledende kontakt. De kan derfor sjældent belyse, om og hvordan diskrimination udfolder sig videre i længere processer, som eksempelvis i tilfælde af leje af en bolig i form af ringere kontraktvilkår, højere husleje eller utidige opsigelser.

Disse styrker og begrænsninger peger dog alligevel samlet set på, at felteksperimentet er særligt velegnet til at dokumentere og analysere diskrimination som konkret adfærd i afgrænsede beslutningssituationer, selvom der kan være udfordringer med, hvorvidt resultaterne kan overføres til andre situationer. Derudover kan metoden med fordel suppleres af andre tilgange til at komme med indsigter om længelevende processer og bagvedliggende mekanismer.

I det følgende afsnit gennemgår vi survey-eksperimenter, der på mange måder låner logikker fra felteksperimentet, men i mere kontrollerede rammer og med et eksplicit etisk samtykke, men som indgår flere kompromisser i forhold til felteksperimentet, særligt med hensyn til den økologiske validitet.

4.2.2 Survey-eksperimenter

Survey-eksperimenter udgør et beslægtet, men metodisk særskilt, eksperimentelt design, der i stigende grad anvendes i forskningen af etnisk diskrimination. I modsætningen til felteksperimenter foregår survey-eksperimenter i en eksplicit forskningskontekst, hvor deltagerne er informerede om, at de indgår i en undersøgelse. På den måde imødegår survey-eksperimentet nogle af de etiske udfordringer, der er i felteksperimentet forbundet med at udgive sig for at være reelle henvendelser i korrespondancestudierne.

Metodisk bygger survey-eksperimenter på vignetter og faktorielle designs i en spørgeskemakontekst, hvor respondenterne præsenteres for standardiserede beskrivelser af personer eller situationer, der varierer systematisk på udvalgte karakteristika, herunder etnicitet. Ved at gøre disse variationer tilfældige kan forskeren, ligesom i felteksperimentet, isolere effekten af etnicitet og analysere forskelligheder i vurdering, sanktioner, tildeling af ressourcer eller graden af tillid som et udtryk for forskelsbehandling eller diskrimination.

Denne tilgang indebærer imidlertid også metodiske kompromisser. Når respondenter er bevidste om, at de deltager i en undersøgelse, så kan det påvirke deres svar, hvor de enten tilpasser deres svar til det, de tror, der forventes af dem eller er mest socialt acceptabelt ('social desirability-bias') (Krumpal, 2013), eller at de opfører sig på en bestemt måde, fordi de ved, at de deltager i en undersøgelse ('Hawthorne-effekt') (Adair, 1984). Derudover foregår beslutningssituationerne i hypotetiske

scenarier, hvilket kan have en betydning for, hvor realistiske de fremstår sammenlignet med beslutninger truffet under faktiske omstændigheder.

Survey-eksperimentet tilbyder således et eksperimentelt design, der kan sandsynliggøre, at udfaldet hænger sammen med etnicitet, under hensyn til etik, men på kompromis med økologisk validitet. Udfordringen for disse design er at sikre den etiske forsvarlighed uden samtidig at gøre variationerne så åbenlyse, at det er for let for respondenterne at gennemskue, hvad der testes på. I det følgende gennemgås en række survey-eksperimentelle studier, som illustrerer, hvordan dette kan håndteres i praksis, og hvordan de kan supplere felteksperimenter i målingen af etnisk diskrimination.

Survey-eksperimenter målrettet offentlig forvaltning

En del af de survey-eksperimenter, som vi er stødt på i litteratursøgningen, anvender survey-eksperimenter til at undersøge diskrimination blandt frontlinjemedarbejdere, hvor embedsværkets skøn og vurderinger har direkte konsekvenser for borgernes adgang til ydelser, og om de bliver sanktioneret.

Eksempelvis gennemfører Terum et al. (2018) et vignette-eksperiment blandt norske frontlinjemedarbejdere i velfærdssystemet for at undersøge, om tilbøjelighed til sanktionering ved regelbrud varierer med borgerens etniske baggrund. Respondenterne præsenteres for næsten identiske sagsbeskrivelser, hvor kun borgerens navn (norsk versus nordafrikansk) og køn varierer. Studiet finder systematiske forskelle i tilbøjeligheden til at anbefale sanktioner, hvilket det peger på som etnisk betinget forskelsbehandling i administrative vurderinger, selv når sagens indhold er ens. Dog finder de, at for mere erfarne sagsbehandlere, med kendskab til den specifikke indsats, så er det omvendt – altså at personer med et norsk klingende navn, i højere grad end personer med et nordafrikansk navn, bliver sanktioneret.

Et lignende, men metodisk mere omfattende, dansk bidrag er Pedersen et al. (2018). Studiet kombinerer administrative registerdata med et survey-eksperiment blandt sagsbehandlere i danske jobcentre. De bruger først registerdata til at sige noget om, hvorvidt jobcentre der er placeret i områder med højere andele af kontanthjælpsmodtagere med ikke-vestlig baggrund også anvender sanktioner i højere grad end i områder med lavere andele.

For herefter at køre et survey-eksperiment, hvor respondenterne præsenteres for en vignette om en kontanthjælpsmodtager, der har overtrådt reglerne for aktivering. Her varieres der på borgerens etnicitet gennem navne (dansk versus mellemøstligt), mens sagens øvrige indhold holdes konstant. Respondenterne skal herefter angive deres tilbøjelighed til at sanktionere borgere på en skala. Resultaterne viser, at sagsbehandlere i gennemsnit er mere tilbøjelige til at anbefale sanktioner over for

borgere med et mellemøstligt klingende navn end over for borgere med danskklingende navne, der ellers ligner hinanden, men at sagsbehandlers arbejds erfaring modererer effekten – altså at sagsbehandlere med mere erfaring er mindre tilbøjelige til at forskelsbehandle end dem med kort erfaring.

Studiet er metodisk centralt, fordi det demonstrerer, hvordan survey-eksperimenter kan anvendes til at identificere intention om diskrimination på individniveau, samtidig med at resultaterne kan sættes i relation til observerede mønstre i administrative data.

Et tilsvarende design anvendes af Esmark & Liengaard (2022) i en dansk kontekst, hvor 1.546 medarbejdere i jobcentre præsenteres for en vignette om tildeling af rehabiliteringsydelser. Her sammenlignes vurderinger af en majoritetsborger ('Jesper') og en minoritetsborger ('Ahmed'). Et centralt bidrag ved dette studie er, at det også inddrager sagsbehandlerens egen etniske baggrund for at teste, om det kan have indvirkning på sagsbehandlerens afgørelser. Resultaterne viser, at både borgerens og sagsbehandlerens etniske baggrund har betydning for vurderingerne, hvilket understreger, at diskrimination i administrative beslutninger ikke alene er et spørgsmål om den pågældende borgers karakteristika, men også sagsbehandlers.

Inden for sundhedsområdet anvender Larsen & Schaeffer (2020) et survey-eksperiment til at undersøge etnisk forskelsbehandling i prioriteringen af hospitalsindlæggelser under covid-19-pandemien. Respondenterne præsenteres for et scenarie, hvor kapaciteten på hospitalerne er begrænset, og hvor indlæggelse af en patient indebærer, at en anden ikke kan modtage behandling. Profilen på de patienter, som respondenterne bliver bedt om at prioritere, varierer systematisk på tre faktorer, navn som markør for etnicitet (nordisk versus muslimsk), alder og opholdstid i Danmark. Studiet viser, at patienter med muslimskklingende navne vurderes som mindre berettigede til behandling end patienter med nordiskklingende navne, særligt når de samtidig er nytilkomne. Metodisk bidrager studiet ved at demonstrere, hvordan survey-eksperimenter kan bruges til at analysere dilemmaer med prioritering i sundhedsvæsenet, hvor diskrimination ikke nødvendigvis kommer til udtryk som et direkte afslag, men som en lavere "deservingness".

På korttidsudlejningsområdet undersøger Nødtvedt et al. (2021) diskrimination i forbindelse med udlejning af ferieboliger på Airbnb gennem et survey-eksperiment. Deltagerne bliver præsenteret for en identisk lejlighed, hvor værten varierer på nationalitet, navn og billede. Studiet ser på respondenternes villighed til at leje boligen, afhængigt af udlejers etnicitet, og om denne manglende villighed reduceres, når der tilføjes majoritetskulturelle markører. Resultaterne viser, at der er systematiske forskelle alt efter udlejers etnicitet, men også, at den modereres af deltagerens politiske orientering og syn på immigration. Studiet bidrager metodisk ved at kombinere klassiske vignette survey-eksperimenter med mere holdningsbaserede mål, hvilket

gør det muligt at foretage en mere nuanceret analyse af, under hvilke betingelser diskrimination udløses.

Pedersen & Nielsen (2024) udvider survey-eksperimentlitteraturen ved at fokusere på tillid og valg af serviceudbydere på tværs af forskellige servicekontekster, herunder sundhedsydelser, børnepasning og rengøring. I deres eksperiment manipuleres både køn og etnicitet hos serviceudbyderen samt information om arbejdspræstation. Resultaterne viser, at deltagerne i høj grad fortsat baserer deres valg og grad af tillid til serviceudbyderen på køn og etnicitet, selv når der gives klare informationer om performance. Fundene peger dermed på, at diskrimination i disse sammenhænge i højere grad kan forklares ved stereotype præferencebaserede ('taste-based') mekanismer end ved statistisk diskrimination, hvor manglende information ellers antages at spille en central rolle. Studiet bidrager metodisk ved eksplicit at teste konkurrerende diskriminationsteorier inden for et survey-eksperimentelt design.

Endelig undersøger Laustsen & Gothreau (2023), hvordan ideologiske positioner påvirker, hvordan man vurderer politiske kandidater med forskellig etnisk og køns-mæssig baggrund. Gennem et survey-eksperiment blandt et repræsentativt udsnit af den danske befolkning varieres kandidaters navn (som markør for etnicitet) og køn, mens partipræference holdes konstant ved at matche kandidaten til respondentens foretrukne parti for at have et fokus på personkarakteristika og ikke politiske forskelligheder. Overordnet finder studiet ikke gennemsnitlige forskelle i vurderingen af kandidater med dansk og etnisk minoritetsbaggrund. Til gengæld viser analyserne, at effekten af etnicitet varierer markant med respondenternes ideologiske orientering, særligt 'Social Dominance Orientation' (SDO) og autoritære holdninger. Studiet illustrerer dermed, hvordan survey-eksperimenter kan anvendes til at identificere heterogenitet i diskrimination og flytte fokus fra gennemsnitseffekter til betingede effekter blandt bestemte grupper af beslutningstagere.

Metodiske bidrag på tværs af de gennemgåede survey-eksperimenter

På tværs af disse survey-eksperimenter ses der nogle metodiske forskelle i, hvad de bidrager med, og hvilke aspekter af diskrimination de er i stand til at belyse. Hvor de deler den grundlæggende logik, med randomiseret variation af etnicitet i standardiserede vignetter, så adskiller de sig i deres analytiske formål, valg af outcome og måden, hvorpå de arbejder med sammenhængen mellem etniske markører og negative beslutninger.

En første forskel vedrører typen af beslutninger eller vurderinger, som studierne undersøger. Nogle studier fokuserer på relativt konkrete beslutninger, såsom tilbøjelighed til at sanktionere (Pedersen et al., 2018; Terum et al., 2018) eller sandsynligheden for at blive tildelt en bestemt ydelse (Esmark & Liengaard, 2022). Andre udvider analysen til bredere normative vurderinger, eksempelvis om, hvem der opfattes

som mest fortjent til sundhedsydelse, når der er begrænsninger i kapacitet, og der skal prioriteres (Larsen & Schaeffer, 2020), eller hvordan kandidater bliver valgt (eller fravalgt) på baggrund af deres etnicitet (Laustsen & Gothreau, 2023). Denne variation betyder, at survey-eksperimenter ikke alene kan dokumentere forskelsbehandling i konkrete administrative beslutningssituationer, men også kan bruges til at afdekke mere generelle fordelingsprincipper og vurderingskriterier, der kan danne grundlag for diskriminerende praksis.

En anden central forskel angår, hvilke mekanismer, som studierne tester. Hvor nogle undersøgelser primært undersøger, om etnicitet har en selvstændig betydning for beslutninger, går andre videre ved at arbejde med flere dimensioner. Larsen & Schaeffer (2020) ser eksempelvis på, hvilken betydning det har for tildeling af sundhedsydelser, at man lige er kommet til landet eller er født her. På den måde undersøges der nærmere, om etniske forskelle drives frem af forestillinger om bidrag til velfærdssamfundet over fremmedfjendskhed i en snæver forstand. Tilsvarende tilbyder Pedersen & Nielsen (2024) i deres eksperiment information om en serviceudbyders 'rating'/'task performance' til at teste, om statistisk diskrimination reduceres, når usikkerhed omkring kvalitet mindskes – og dermed, hvorvidt der er tale om statistisk eller præferencebaseret diskrimination.

Et tredje metodisk bidrag ved flere af studierne er, at de inddrager beslutningstageres egne karakteristika eller holdninger som analytisk variabel. Esmark & Liengaard (2022) inddrager etnicitet på sagsbehandler, mens Laustsen & Gothreau (2023) viser, hvordan analyser af ideologiske positioner afslører en effekt af etniske markører for personer med bestemte ideologiske ståsteder. Disse studier flytter analysen fra spørgsmålet om, hvorvidt diskrimination finder sted, til hvem der diskriminerer, og under hvilke betingelser.

Samlet set viser dette udsnit af survey-eksperimentlitteraturen på diskriminationsområdet, at metoden ikke blot kan imødegå nogle af de etiske udfordringer, der kan opstå ved felteksperimenter, men også er et selvstændigt analytisk redskab med egne styrker. Survey-eksperimenterne gør det muligt at køre systematiske variationer af flere dimensioner på en gang, og der kan også testes flere forskellige vignetter ved den samme respondent. Derudover kan der testes mere abstrakte, teoretiske hypotetiske scenarier af mere politisk filosofisk karakter, detaljerede analyser af beslutningslogikker, eksplicite test af teoretiske mekanismer, som ofte ligger uden for rækkevidde i felteksperimenter.

4.2.3 Opsamling

Udgangspunktet for eksperimentel diskriminationsforskning er, at man gennem kontrollerede variationer kan isolere effekten af etnicitet, mens øvrige relevante

karakteristika holdes konstante. Dermed adskiller eksperimenter sig metodisk ved at være eksPLICIT designet til at belyse kausale sammenhænge.

I denne rapport er to typer af eksperimentelle design beskrevet:

- Felteksperimenter, som måler adfærd i virkelige beslutningssituationer, eksempelvis i rekruttering eller boligudlejning
- Survey-eksperimenter, hvor respondenter tager stilling til standardiserede scenarier, og hvor man dermed kan teste vurderinger og tilbøjeligheder i et mere kontrolleret format.

Siden litteraturgennemgangen fra 2012 (Jensen et al., 2012) har der både været en forholdsvis stor stigning i antallet af studier, der bygger på de to typer af eksperimentelle design, og en bredere anvendelse på tværs af samfundsområder af de to design. I dag er de eksperimentelle design centrale metoder til måling af diskrimination.

De to typer af studier har forskellige styrker og begrænsninger. Hvor felteksperimenter udmærker sig ved typisk at have høj økologisk validitet, fordi de måler faktisk adfærd i virkelige kontekster, så har forskeren begrænset kontrol over omgivelser og øvrige processer. Survey-eksperimenter har derimod større kontrol med omgivelserne og ud fra en ressourcebetragtning mulighed for systematisk variation af flere faktorer, men måler primært intentioner og vurderinger frem for den faktiske adfærd.

En anden forskel er at mange felteksperimenter primært indfanger en indledende kontakt. For eksempel kan de indfange diskriminationen i ansøgningsprocessen til bolig, men kan sjældent belyse, om og hvordan diskrimination udfolder sig videre i længere processer, som eksempelvis i tilfælde af leje af en bolig, i form af ringere kontraktvilkår, højere husleje eller utidige opsigelser. Survey-eksperimenterne gør det i højere grad muligt at variere flere dimensioner på en gang, og der kan også testes flere forskellige vignetter ved den samme respondent. Derudover kan der i survey-eksperimenterne testes mere abstrakte, teoretiske hypotetiske scenarier af mere politisk filosofisk karakter, detaljerede analyser af beslutningslogikker, eksplícitte test af teoretiske mekanismer, som ofte ligger uden for rækkevidde i felteksperimenter.

4.3 Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination

Spørgeskemaundersøgelser er en central metode til systematisk at indkredse oplevelser med diskrimination. I modsætning til survey-eksperimenter, der også anvender spørgeskemaer, og som har fokus på udøvers holdninger eller adfærd, har

spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination fokus på enkeltpersoners egne erfaringer med oplevelser af diskrimination og fortolkning heraf.

Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination kan bl.a. bruges til at kortlægge, hvor udbredt oplevelser med diskrimination er i forskellige befolkningsgrupper, og i hvilke dele af samfundet og hvor ofte den enkelte oplever diskrimination. Derudover kan metoden også anvendes til at belyse oplevede konsekvenser, herunder hvordan man vælger at handle på baggrund af oplevelser med diskrimination, som fx ændret adfærd og udtryk, ønsker om at flytte ud af landet og generel klageadfærd.

Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination har ikke til formål at fastslå, om der har fundet ulovlig diskrimination sted, men at indkredse oplevet diskrimination, forstået som den enkeltes *opfattelse* af at blive behandlet anderledes eller uretfærdigt på baggrund af sin etniske oprindelse, sit udseende, sin religion, sit sprog eller andre tilknyttede markører, der har forbindelse til oprindelseslandet.

I det følgende er der først fokus på udvikling af spørgsmål til spørgeskemaet. Afsnit 4.3.1 beskriver centrale måder at spørge til oplevelser af diskrimination, mens afsnit 4.3.2 beskriver, hvordan man kan få konteksten med i spørgsmålene om oplevet diskrimination, fx samfundsområde, tidshorisont og hvem der udøver diskrimination. Afsnit 4.3.3. beskriver spørgsmål, der belyser, hvordan respondenter reagerer på oplevelser af diskrimination, og hvilke adfærdsmæssige og sociale konsekvenser det har for pågældende. Endelig beskriver afsnit 4.3.4 andre centrale designvalg, som man skal tage i forbindelse med en spørgeskemaundersøgelse.

4.3.1 Spørgsmål om diskrimination

Der har været en række spørgeskemaundersøgelser gennem tiden, der har berørt oplevelser med diskrimination.

Den første større danske undersøgelse af oplevet diskrimination på baggrund af etnisk baggrund anvendte relativt enkle, situationsspecifikke spørgsmål om negative erfaringer i hverdagen (Møller & Togeby, 1999). I Møller & Togeby's undersøgelse fra slutningen af 1990'erne spørges der ind til konkrete episoder, som omhandler, hvorvidt man ikke har fået tilbudt ansættelse eller forfremmelse, er blevet opsagt, har fået afslag på boligansøgning, er blevet nægtet adgang til diskotek, er blevet behandlet ringe i butikker, chikaneret i bus og tog eller er blevet udsat for vold og hærværk (Tabel 4.1). Det vil sige, at fokus i Møller & Togeby (1999) er på et bredt udsnit af hændelser. En svaghed ved undersøgelsen er, at diskriminationsbegrebet kun i begrænset grad er ekspliciteret, og at det er ikke tydeligt konsekvent, hvorvidt alle spørgsmål, der handler om konkrete episoder med forskelsbehandling, er møntet på respondentens etniske oprindelse (se Jensen et al. (2012)).

Tabel 4.1 Møller & Tøgebys centrale spørgsmål om oplevet diskrimination

Overspørgsmål	Under-spørgsmål 1	Under-spørgsmål 2	Under-spørgsmål 3	Under-spørgsmål 4	Under-spørgsmål 5	Under-spørgsmål 6
Har du inden for <i>de sene-ste 5 år</i> , alene fordi du <i>tilhører en etnisk mi-noritet</i> , oplevet ...	... ikke at få et job, som du havde tilstrækkelige kvalifikatio-ner til	... ikke at kunne avan-cere på dit arbejde	... at blive sagt op på dit arbejde	... ikke at kunne få en praktikplads i forbindelse med din ud-dannelse	... at få af-slag på at leje eller købe et hus eller en lej-lighed	
Har du inden for <i>det sene-ste år</i> , fordi du <i>tilhører en etnisk mi-noritet</i> , oplevet ...	... at blive drillet eller chikaneret på din ar-bejdsplads	... at blive nægtet ad-gang til et diskotek	... at blive nægtet at leje noget eller at købe noget på kredit	... på anden måde at blive dårligt behandlet, når du hand-lede i en for-retning	... at blive chikaneret af personalet, når du bru-ger offent-lige trans-portmidler	... at blive drillet eller chikaneret i forbindelse med sport eller andre fritidsaktivi-teter
Har du inden for <i>det sene-ste år</i> oplevet ...	... at dan-skere har råbt efter dig på gaden	... at dan-skere har spyttet efter dig	... at dan-skere har skubbet til dig	... at dan-skere har overfaldet dig (fysisk)	... at du har været udsat for hærværk fra dansker-nes side	

Kilde: Møller & Tøgeby (1999).

I Jensen et al. (2012) metodegennemgang videreudvikles på Møller & Tøgebys tilgang ved at forankre deres spørgeramme i en klarere begrebsafgrænsning af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse. De skelner eksplicit mellem ulovlig og oplevet diskrimination i deres begrebsgennemgang og definerer oplevet diskrimination som individets subjektive erfaring med usaglig forskelsbehandling på baggrund af etnisk oprindelse. I den forbindelse peger de også på vigtigheden af en kort introduktionstekst i spørgeskemaet, der tydeliggør, hvad der i undersøgelsen forstås ved (etnisk) diskrimination, så respondenterne svarer ud fra en fælles forståelsesramme af begrebet.

På den baggrund opstiller de tre centrale dimensioner, som de mener et spørgeskema om oplevet diskrimination bør indfange: 1) ringere behandling, 2) nægtelse eller begrænsning af rettigheder og adgang og 3) chikane (Tabel 4.2). Til disse dimensioner udvikles konkrete spørgsmål om nægtet adgang, afslag på ansøgninger, dårligere betjening og service, at blive holdt udenfor, skældsord, nedværdigende vittigheder, trusler og vold (Tabel 4.2). Derudover foreslår Jensen et al., at man i tillæg stiller opfølgende spørgsmål om, hvor det skete, hvad respondent mener hændelsen havde af relation til synlige markører, intention bag og hvilken etnicitet udøver havde.

Tabel 4.2 Jensen et al., centrale spørgsmål om oplevet diskrimination

Dimension	Overspørgsmål	Underspørgsmål 1	Underspørgsmål 2	Underspørgsmål 3	Underspørgsmål 4
1) Ringere eller dårlig behandling	Har du inden for det sidste år oplevet, at du på grund af din etniske baggrund er ...	... blevet nægtet adgang til fx transportmidler eller steder, der var tilgængelige for andre borgere? Det kan fx være, at du er blevet nægtet adgang til en bus, en taxa, et diskotek eller en svømmehal. ^{1,2,3,4}	... har fået afslag på en ansøgning om fx job, banklån, bolig eller mobilabonnement? ^{1,2,3,4}	... er blevet holdt udenfor? Det kan fx være på job, i skole og uddannelse eller i sportsklubber og andre foreninger? ^{1,4}	... har fået dårlig service eller betjening? Det kan fx være i transportmidler, butikker, på caféer eller i mødet med sundhedssystemet, kommunen eller politiet? ^{1,2,3,4}
2) Ulige rettigheder	Har du inden for det sidste år oplevet modstand på grund af din etniske baggrund ...	... i forbindelse med at forsamles ved demonstrationer, stormøder m.m. eller med at danne foreninger fx omkring sport, kultur eller religion? ¹	... i forbindelse med, at du har båret beklædning eller symboler, der er forbundet med din kultur eller religion, fx tørklæde, kors eller nationale klæder? Det kan fx være i job, skole og uddannelse, i foreninger eller transportmidler? ¹	... når du ville praktisere din religion? Det kan fx være, at du har oplevet modstand i forbindelse med bøn eller overholdelse af religiøse spisevaner på job, skole og uddannelse, eller i sportsklubber og andre foreninger? ¹	
3) Chikane	Har du inden for det sidste år oplevet ...	... at du er blevet kaldt skældsord (fornærmende ord) eller har været udsat for nedværdigende vittigheder, der var forbundet med din etniske baggrund? ^{1,2,3,4}	... at du er blevet spyttet på, skubbet til eller slået på grund af din etniske baggrund? ^{1,2}		

Anm.: Centrale spørgsmål, der også anvendes af flere andre undersøgelser, er markeret med fed.

Note: ¹Anvendes i Medborgerundersøgelserne 2013, 2014, 2016.

²Anvendes i Medborgerundersøgelserne 2018, 2020, 2022, 2024.

³Anvendes af Jakobsen & Larsen (2014).

⁴Anvendes af Koob et al. (2023), Institut for Menneskerettigheder.

Kilde: Jensen et al. (2012).

Udlændinge- og Integrationsministeriets Medborgerundersøgelser

I forlængelse af Jensen et al. (2012) er de centrale spørgsmål om oplevet diskrimination blevet indarbejdet i Udlændinge- og Integrationsministeriets (UIM) Medborger-skabsundersøgelser og anvendt i forskelligt omfang over tid.

I 2013 og 2014 anvendtes Jensen et al. (2012) spørgsmål relativt direkte med opfølgende spørgsmål om, hvor oplevelserne fandt sted, og hvor ofte de forekom. Siden 2014 har undersøgelsen i de lige år indeholdt et fast batteri af spørgsmål om oplevet diskrimination baseret på Jensen et al. (2012), hvilket giver mulighed for sammenligning over tid (Thuesen, 2022). I de ulige år har undersøgelsen i stedet haft karakter af temaundersøgelser, hvor der fokuseres på udvalgte emner relateret til integration og oplevelser i mødet med forskellige institutioner. Det bør samtidig bemærkes, at Medborgerskabsundersøgelserne i nogle af de lige år alene har omfattet spørgsmål, der indgår i opdateringen af Integrationsbarometerets mål om ligebehandling. I andre lige år – herunder 2024 – har undersøgelsen haft et bredere indhold og indeholdt yderligere spørgsmål om oplevet diskrimination ud over barometerets faste indikatorer.

I 2016 bruges de samme hovedspørgsmål, mens opfølgningen ændredes, så der i stedet spørges til udøverens etniske baggrund. I 2018 og 2020 fastholdes kernen af spørgsmål, men spørgsmålene om 'at blive holdt udenfor' og spørgsmålene om modstand mod at udøve ens rettigheder til at forsamles og udøve sin religion udgik, hvilket gjorde batteriet kortere og mere snævert. I 2022 indgår igen fem centrale spørgsmål om oplevet diskrimination på grund af etnisk baggrund. I 2024 vender undersøgelsen igen tilbage til de fem centrale spørgsmål, der omhandler diskrimination og hadforbrydelser, nu suppleret med opfølgende spørgsmål om udøverens etniske baggrund på udvalgte spørgsmål.

Justitsministeriets Offerundersøgelser

I Danmark findes der også andre spørgeskemaundersøgelser, som ikke beskæftiger sig direkte med diskrimination, men som undersøger befolkningens generelle udsathed for vold og andre former for kriminalitet (herunder hadforbrydelser) samt anmeldelsestilbøjelighed. Justitsministeriet gennemfører årligt de landsdækkende offerundersøgelser (Balvig, 2025), hvor et repræsentativt udsnit af befolkningen spørges ind til, om de inden for en afgrænset periode har været udsat for forskellige former for kriminalitet eller overgreb, så som vold, trusler, tyveri, internetkriminalitet og hadforbrydelser. Respondenterne, der har været udsat for en hændelse, bliver desuden spurgt ind til omstændighederne omkring episoden, herunder hvor den fandt sted, relationen til gerningspersonen, og om hændelsen blev anmeldt til politiet.

Det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA)

Det Europæiske Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) har ad flere omgange (2011 og 2017) gennemført omfattende spørgeskemaundersøgelser af oplevet diskrimination blandt etniske minoriteter på tværs af EU-landene (EU-MIDIS I & II). Her anvendes en relativt enkel og konsekvent opbygning af deres spørgsmål, der handler om diskrimination. Respondenterne bliver på forskellige samfundsområder

spurgt ind til, om de i en given periode er blevet *discriminated against because of your immigrant/minority background* – fx i forbindelse med jobsøgning, på arbejde, boligsøgning, kontakt med sundhedsvæsenet og offentlige myndigheder, skolegang, indkøb, udeliv og brug af offentlig transport.

I de senere runder af undersøgelserne følges der op på udvalgte samfundsområder med sektorspecifikke moduler med spørgsmål om, hvorvidt respondenter har oplevet en række konkrete hændelser. På arbejdsmarkedet omfatter det fx spørgsmål om at få opgaver under ens kvalifikationsniveau, at blive nægtet forfremmelse eller medlemskab af en fagforening, at blive forhindret i at udøve religiøs praksis eller at blive afskediget på grund af sin etniske eller indvandrerbaggrund. Tilsvarende opfølgende spørgsmål findes for uddannelse, bolig, sundhed og i forbindelse med oplevelser med chikane og vold. Dermed kombinerer EU-MIDIS en overordnet, eksPLICIT spørgeramme om diskrimination med mere finkornede sektorspecifikke spørgsmål for dem, der har oplevet diskrimination.

Sammenlignet med de danske undersøgelser lægger EU-MIDIS således ud med et eksplicit diskriminationsbegreb i de indledende spørgsmål på hvert samfundsområde, hvorefter de følger op med spørgsmål om konkrete hændelser inden for det område. Hvorimod de danske undersøgelser oftere tager udgangspunkt i de mere konkrete typer af oplevelser (afslag, ringere behandling, nægtet adgang, skældsord mv.), som først efterfølgende kobles til et sted.

Valget mellem de to tilgange indebærer en praktisk afvejning mellem hensyn til analytisk detaljerigdom over for projektets ressourcer og spørgeskemaets længde. EU-MIDIS' todelte opbygning med et overordnet filtreringsspørgsmål efterfulgt af sektorspecifikke moduler kan give en bred kortlægning på tværs af samfundsområder og samtidig dybde på udvalgte områder, men kræver et langt spørgeskema og kan dermed øge risikoen for udtrætning af respondenter med frafald til følge, hvilket kan gå ud over svarprocenten. Mens en mere hændelsesbaseret tilgang med et begrænset og klart operationaliseret kernebatteri kan være lettere at gennemføre i et kortere spørgeskema og dermed potentiale for, at flere gennemfører, over for en mere overfladisk afdækning af forskellige samfundsområder og færre sektorspecifikke nuancer.

Undersøgelser fra Institut for Menneskerettigheder

En undersøgelse af ligebehandling af grønlændere i Danmark af Jakobsen & Larsen (2014) anvender ligeledes spørgerammen fra Jensen et al. (2012) og bruger 3 ud af de 4 spørgsmål om ringere behandling og service samt et spørgsmål fra chikanedelen. Ved at genbruge disse formuleringer bygger Jakobsen & Larsen (2014) videre på den standard, som Jensen et al. (2012) etablerede, og som senere også er taget op i Medborgerskabsundersøgelserne.

Senest i en dansk kontekst er oplevet diskrimination blevet undersøgt af Institut for Menneskerettigheder i deres undersøgelse fra 2023, som viderefører logikken fra Jensen et al. (2012) med opfølgende spørgsmål om, hvor hændelsen fandt sted. Med henblik på at kunne sammenholde resultater på tværs af undersøgelser kan det derfor være metodisk fordelagtigt at genanvende alle eller nogle af disse spørgsmål som en fælles kerne i danske målinger af oplevet diskrimination.

Institut for Menneskerettigheder inddrager desuden et enkelt andet spørgsmål i deres 9 centrale spørgsmål, der handler om at blive stoppet af politiet. Her spørger de om, hvorvidt respondenter er blevet stoppet af politiet uden umiddelbar grund på grund af sin etniske baggrund. Dette kan ses som beslægtet med EU-MIDIS-undersøgelsens spørgsmål om at blive stoppet af politiet, hvor respondenter bliver spurgt, om det sidste eller tidligere stop skete *because of your immigrant/minority background*. I begge tilfælde er fokus på at identificere oplevet etnisk profilering af politiet, og Institut for Menneskerettigheders brug af denne type spørgsmål afspejler et forsøg på at indfange en form for diskrimination, der ikke dækkes af de øvrige spørgsmål.

Tabel 4.3 Institut for Menneskerettigheders (2023) spørgsmål

Dimension	Overspørgsmål	Under-spørgsmål 1	Under-spørgsmål 2	Under-spørgsmål 3	Under-spørgsmål 4	Under-spørgsmål 5
Oplevet diskrimination	Har du inden for det seneste år en opfattelse af, at du på grund af din etniske baggrund ...	... er blevet nægtet adgang til steder, hvor andre gerne måtte komme ind? (fx til bus, taxa, diskotek eller svømmehal)? ¹	... har fået afslag på en ansøgning? (fx om job, banklån eller bolig)? ¹	... har fået dårlig service eller betjening? (fx i butikker, caféer, på hospitaler, hos lægen, ved kommunen eller ved politiet)? ¹	... er blevet stoppet af politiet uden umiddelbar grund?	...er blevet udsat for vold eller trusler om vold ... (fx at blive spyttet på, skubbet, slået eller udsat for et seksuelt overgreb)? ²
Oplevede fordomme		... er blevet mødt med fornærmende ord eller nedværdigende vittigheder (fysisk og online) ... (chikane)? ¹	... er blevet holdt udenfor? (fx på arbejdspladsen eller i skolen)? ¹	... er blevet mødt med fordomme fra dine omgivelser (fx venner, bekendte, familie eller kolleger)?	... at andre mennesker opfører sig, som om de er bange for dig?	

Anm.: Spørgsmål med fed er nye for denne undersøgelse i forhold til Møller & Togeby (1999), Jensen et al. (2012) og UIM.

Note: ¹Går igen fra Jensen et al. (2012).

²Går også igen fra Jensen et al. (2012), men i en justeret og mere eksPLICIT udgave.

Kilde: Koob et al. (2023).

Andre skalaer fra forskningen

Ud over hvad der netop er blevet gennemgået, så findes der en række mere forskningsorienterede skalaer, der på forskellig vis søger at måle oplevet diskrimination. Disse er ofte udviklet i en amerikansk kontekst. Tabel 4.4 opsummerer fire af de mere anvendte: Perceived Discrimination Scale (PDS), Brief Perceived Ethnic Discrimination Questionnaire – Community Version (Brief PEDQ-CV), General Ethnic Discrimination Scale (GEDS) og Experience of Discrimination (EOD).

- PDS-grundspørgsmålene spørger ind til, hvor mange gange i livet, man er blevet diskrimineret i udvalgte samfundsområder (uddannelse, arbejde, bolig, sundhed, bank, politi mv.), på baggrund af en lang række beskyttede karakteristika (race, etnicitet, religion, fysisk fremtoning eller andet). PDS kombinerer dermed et eksplicit diskriminationsbegreb med en relativ bred vifte af samfundsområder og går meget på at nægte adgang.
- Den korte udgave af PEDQ-CV fokuserer mere snævert på *etnisk* diskrimination og dækker både hændelser mellem mennesker (trusler, vold, mistænkeliggørelse, rygter) og institutioner (uretfærdig behandling i skolesammenhæng, på arbejde, af politi og servicepersonale). Den har også et fokus på frekvens.
- GEDS arbejder med et bredt diskriminationsbegreb ved at arbejde med uretfærdig behandling på baggrund af race eller etnisk gruppetilhørsforhold. I GEDS organiseres spørgsmålene omkring forskellige relationer (lærere, arbejdsgivere, kolleger, naboer, institutioner, venner og fremmede), suppleret med spørgsmål om følelsesmæssige reaktioner og andre afledte handlinger, som fx at sige fra eller anmelde.
- EOD kombinerer igen spørgsmål, der er specifikke til bestemte områder af samfundet (skole, job, bolig, sundhed, service, politi og domstole) med vurderinger af, hvor ofte det er sket, samt hvor meget man, som barn/ung og som voksen, har bekymret sig om diskrimination, både rettet mod en selv og den gruppe, som man tilhører.

Tabel 4.4 PDS-, PEDQ-CV-, GEDS- og EOD-skalaerne

	Perceived Discrimination Scale (PDS)	Brief Perceived Ethnic Discrimination Questionnaire-Community Version (Brief PEDQ-CV)	The General Ethnic Discrimination Scale (GEDS)	Experience of Discrimination (EOD)
Overspørgsmål	How many times in your life have you been discriminated against in each of the following ways because of such things as your race, ethnicity, gender, age, religion, physical appearance, sexual orientation, or other characteristics?	How often have any of the things listed below ever happened to you, because of your ethnicity?	How often in the past year/in your entire life have you been treated unfairly by ... [group] ... because of your race/ethnic group?	Have you ever experienced discrimination, been prevented from doing something, or been hassled or made to feel inferior in any of the following situations because of your race, ethnicity, or color?
Underspørgsmål	You were discouraged by a teacher or advisor from seeking higher education. You were denied a scholarship You were not hired for a job. You were not given a promotion You were fired You were prevented from renting or buying a home in the neighborhood you wanted. You were prevented from remaining in a neighborhood because neighbors made life so uncomfortable. You were hassled by the police. You were denied a bank loan You were denied or provided inferior medical care. You were denied or provided inferior service by a plumber, car mechanic, or other service provider.	Have you been treated unfairly by teachers, principals, or other staff at school? Have others thought you couldn't do things or handle a job? Have others threatened to hurt you (ex: said they would hit you)? Have others actually hurt you or tried to hurt you (ex: kicked or hit you)? Have policeman or security officers been unfair to you? Have others threatened to damage your property? Have others actually damaged your property? Have others made you feel like an outsider who doesn't fit in because of your dress, speech, or other characteristics related to your ethnicity? Have you been treated unfairly by co-workers or classmates? Have others hinted that you are dishonest or can't be trusted?	... teachers or professors employers, bosses or supervisors co-workers, fellow students or colleagues people in service jobs (clerks, waiters, bank tellers)people in helping jobs (doctors, nurses, social workers, counsellors) neighbours institutions people you thought were your friends ...	At school? Getting hired or getting a job? At work? Getting housing? Getting medical care? Getting service in a store or restaurant? Getting credit, bank loans, or a mortgage? On the street or in a public setting? From the police or in the courts?

Perceived Discrimination Scale (PDS)		Brief Perceived Ethnic Discrimination Questionnaire-Community Version (Brief PEDQ-CV)	The General Ethnic Discrimination Scale (GEDS)	Experience of Discrimination (EOD)
		Have people been nice to your face, but said bad things about you behind your back? Have people who speak a different language made you feel like an outsider? Have others ignored you or not paid attention to you? Has your boss or supervisor been unfair to you? Have others hinted that you must not be clean Have people not trusted you? Has it been hinted that you must be lazy?		

Anm.: Percieved Discrimination Scale bliver suppleret af spørgsmål fra EDS.

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

En central metodisk overvejelse ved brug af disse ovenstående instrumenter er, at de i flere tilfælde er udviklet som skalaer, hvor besvarelsener på alle spørgsmål typisk samles til en samlet score/et indeks (og nogle gange delskalaer). Det betyder, at rækken af spørgsmål som udgangspunkt er konstrueret til at fungere som en helhed, og at enkeltspørgsmål er udvalgt nøje, for at de tilsammen er dækkende for en bred vifte af typer af hændelser og samfundsområder. Når man bruger skalaerne, bør man derfor have for øje, at det ofte er mest hensigtsmæssigt at anvende hele batteriet eller i hvert fald en sammenhængende del (fx en delskala) frem for at plukke enkelte spørgsmål ud. Ellers risikerer man at miste bredden i det fænomen, der måles samlet med skalaen, og at gøre målingen mindre sammenlignelig med den forskning, der ellers anvender skalaerne.

Negative erfaringer i hverdagen

Institut for Menneskerettigheders undersøgelse inkluderer også spørgsmål om, hvorvidt *andre mennesker opfører sig, som om de er bange for dig* og et, om man er blevet *mødt med fordomme*. Spørgsmålet adskiller sig fra kernen af spørgsmål om oplevet diskrimination og bevæger sig mere i retningen af hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner, hvor oplevelsen i mindre grad knytter sig til en konkret diskriminerende handling i retlig forstand, men til mere subtile signaler, der måske kun opfattes af dem, der er involveret. Spørgsmålet peger dermed ind i en bredere diskussion af, hvad der kan og *bør* måles i spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination, herunder om og hvordan øvrige negative erfaringer, der kan være relateret til ens etniske baggrund, skal operationaliseres som en særskilt kategori.

Spørgsmålet om, hvorvidt *andre mennesker opfører sig, som om de er bange for dig*, der anvendes af Institut for Menneskerettigheder, peger ind i en bredere kategori af negative oplevelser, der i forskningen kan betegnes som 'everyday discrimination' eller mikroaggressioner. Denne form for krænkende adfærd er kendetegnet ved subtile, gentagne og ofte tvetydige hændelser, der ikke nødvendigvis indebærer en konkret handling, der kan påklages, som fx et direkte afslag eller åbenlys fjendtlig adfærd, men som opfattes af den enkelte som krænkende, og som alligevel kan akkumuleres og påvirke individets trivsel, tilhørsforhold og mentale sundhed.

En udbredt tilgang til at måle disse erfaringer på i international litteratur er 'Everyday Discrimination Scale (EDS)', som består af en række generelle udsagn om negative erfaringer i hverdagen, hvor respondenter angiver, hvor ofte situationerne forekommer. Forskningsstiftelsen Fafo har i en norsk kontekst taget udgangspunkt i EDS, oversat og tilpasset den, og suppleret med to spørgsmål om sprog (Dalen et al., 2024).

De centrale spørgsmål i den oprindelige EDS-skala (Richter & Menold, 2025) er:

- You are treated with less courtesy than other people are
- You are treated with less respect than other people are
- You receive poorer service than other people at restaurants or stores
- People act as if they think you are not smart
- **People act as if they are afraid of you¹⁵**
- People act as if they think you are dishonest
- People act as if they're better than you are
- You are called names or insulted
- You are threatened or harassed.

Disse spørgsmål er et bud på, hvordan man kan adressere netop den type subtil forskelsbehandling, som i begrebsafgrænsningen diskuteres under mikroaggressioner, hverdagsdiskrimination og selektiv uhøflighed. Skalaen er et forsøg at indfange oplevelser med mindre håndgribelige oplevelser, der kan falde under radaren, når man kun ser på det, der i retlig forstand skal forstås som diskrimination. Disse erfaringer kan være væsentlige at indkredse i tillæg til spørgsmål om oplevet diskrimination, fordi disse også kan være forbundet med social eksklusion og marginalisering.

Disse spørgsmål rejser imidlertid et mere grundlæggende metodisk spørgsmål om, hvad spørgeskemaundersøgelser egner sig til at indfange. Hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner er ofte situationsafhængige og fortolkningskrævende. Forståelsen af oplevelsen må forventes i høj grad at afhænge af respondentens position i samfundet, herunder tidligere erfaringer, den bredere offentlige debat og tilstanden af den generelle relation mellem minoritets- og majoritetsgrupper. Samtidig kan negative interaktioner i hverdagen også skyldes andre forhold end etnicitet (fx generel uhøflighed, konflikter, misforståelse eller sociale hierarkier). Dermed kan survey-spørgsmål give et vigtigt mål for ulighed i fordeling af negative hverdagsoplevelser på tværs af grupper, men har igen begrænset mulighed for at afdække, *hvorfor* respondenterne forstår situationen som hægtet op på ens etniske baggrund, og hvilke tankeprocesser der ligger bag handlingen fra udøvers side, hvis overhovedet. Her kan kvalitative interviews eller observationsstudier være bedre egnede til at udfolde de tvetydige situationer, undersøge fortolkningerne og identificere de signaler og praksisser, der har ophæng til etnisk baggrund.

Metodisk er det imidlertid centralt at have for øje, at EDS ikke eksplicit forbinder oplevelserne med etnisk oprindelse eller andre beskyttede karakteristika. En høj score kan derfor være udtryk for, at respondenterne har været udsat for etnisk diskrimination, men kan i lige så høj grad være udtryk for anden social eksklusion. Hvor andre

¹⁵ Også anvendt af IMR (Koob et al., 2023).

undersøgelser arbejder med spørgerammer, der direkte spørger ind til hændelser, der sker på grund af din etniske baggrund, arbejder EDS uden denne kobling.

Det placerer disse EDS-inspirerede spørgsmål i metodisk spændingsfelt. På den ene side er de velegnede til at belyse netop disse mindre åbenlyse former for forskelsbehandling, vi i begrebsafklaringen pegede på, som teoretisk interessante bidrag til forståelsen af diskrimination. På den anden side risikerer man, hvis skalaen anvendes ukritisk som indikator for etnisk diskrimination, at udvande diskriminationsbegrebet, fordi negative hverdagsoplevelser med uklare årsager trækkes ind under samme kategori som usaglig forskelsbehandling på grund af etnisk baggrund.

En anvendelse af EDS-lignede spørgsmål i en dansk spørgeskemaundersøgelse kræver derfor en eksplicit beslutning om, hvad man ønsker at måle. Om det er snævert fokus på oplevet diskrimination på grund af etnisk baggrund, sådan som den er defineret i begrebsafklaringen, eller bredere negative erfaringer i hverdagen, som kan være relateret til, men ikke entydigt kan tilskrives, etnicitet. Uden denne afklaring, kan det blive uklart, hvilket fænomen resultaterne faktisk siger noget om. Der kan dog alligevel være en analytisk kvalitet ved spørgsmålene, og de kan sige noget om, særligt hvis der sammenlignes med andre grupper, en form for ulighed i negative oplevelser i hverdagen. De kan også pege på en trivselsudfordring blandt bestemte befolkningsgrupper, som det kan være relevant at adressere, og som efterfølgende kan undersøges nærmere med kvalitative metoder eller observationsstudier.

Et alternativ, der kobler spørgsmålene mere eksplicit op på etnicitet (race) er REMS (Tabel 4.5), som netop er udviklet til at måle mikroaggressioner, og hvor der knyttes til race/eticitet i selve spørgsmålsformuleringen. REMS er langt mere omfattende end EDS, og den dækker flere typer af mekanismer gennem seks komponenter:

1. Ydmygelse
2. Andenrangsbehandling og mistænkeliggørelse
3. Mikroinvalidering
4. Eksotisering/stereotypificering
5. Strukturelle mikroaggressioner
6. Mikroaggressioner på arbejdet og i skolen.

Valget mellem EDS og REMS beror derfor på, hvad der ønskes belyst. EDS egner sig til at beskrive ulighed i negative hverdagsoplevelser, men kræver en bevidst analytisk håndtering af, om oplevelsen er med relation til ens etniske baggrund. REMS er udviklet i en amerikansk kontekst og giver et bud på en mere direkte måling af etnisk relaterede mikroaggressioner, men er til gengæld omfangsrig og kan være

vanskelig at implementere i fuld længde i en bred spørgeskemaundersøgelse, der også har andre blokke af spørgsmål.

Tabel 4.5 The Racial and Ethnic Microaggressions Scale (REMS)

The Racial and Ethnic Microaggressions Scale (REMS)
Component 1: Assumptions of Inferiority
Someone assumed that I would have a lower education because of my race.
Someone assumed that I was poor because of my race.
Someone assumed that I would not be educated because of my race.
Someone acted surprised at my scholastic or professional success because of my race.
Someone assumed that I would not be intelligent because of my race.
Someone assumed that I held a lower paying job because of my race.
Someone assumed that I grew up in a particular neighborhood because of my race.
Someone told me that I was "articulate" after she/he assumed I wouldn't be.
Component 2: Second-Class Citizen and Assumptions of Criminality
Someone avoided walking near me on the street because of my race.
Someone clenched her/his purse or wallet upon seeing me because of my race.
Someone avoided sitting next to me in a public space (e.g., restaurants, movie theaters, subways, buses) because of my race.
Someone avoided eye contact with me because of my race.
Someone's body language showed they were scared of me, because of my race.
Someone assumed that I would physically hurt them because of my race.
I received substandard service in stores compared to customers of other racial groups.
Component 3: Microinvalidations
Someone told me that they "don't see color."
Someone told me that they do not see race.
Someone told me that people should not think about race anymore.
Someone told me that she or he was color-blind.
I was told that people of color do not experience racism anymore.
Someone of a different racial group has stated that there is no difference between the two of us.
I was told that I should not complain about race.
I was told that people of all racial groups experience the same obstacles.
I was told that I complain about race too much.
Someone told me that they "don't see color."
Component 4: Exoticization/Assumptions of Similarity
Someone assumed that I spoke a language other than English.
Someone asked me to teach them words in my "native language."
Someone assumed that I speak similar languages to other people in my race.

The Racial and Ethnic Microaggressions Scale (REMS)
Someone assumed that I ate foods associated with my race/culture every day.
Someone told me that all people in my racial group look alike.
Someone told me that all people in my racial group are all the same.
Someone wanted to date me only because of my race.
Someone did not believe me when I told them I was born in the U.S.
Someone objectified one of my physical features because of my race.
Component 5: Environmental Microaggressions
I observed people of my race portrayed positively in movies.
I observed people of my race portrayed positively in magazines.
I observed people of my race portrayed positively on television.
I read popular books or magazines in which a majority of contributions featured people from my racial group.
I observed that people of my race were the CEOs of major corporations.
I observed that someone of my race is a government official in my state.
I observed people of my race in prominent positions at my workplace or school.
Component 6: Workplace and School Microaggressions
An employer or co-worker was unfriendly or unwelcoming toward me because of my race.
My opinion was overlooked in a group discussion because of my race.
I was ignored at school or at work because of my race.
Someone assumed that my work would be inferior to people of other racial groups.
An employer or co-worker treated me differently than White co-workers.

Kilde: Nadal (2011).

Institut for Menneskerettigheder har i deres undersøgelse placeret deres ene spørgsmål af denne karakter (*'andre mennesker opfører sig, som om de er bange for dig på grund af din etniske baggrund.'*) under kategorien af spørgsmål 'oplevede fordomme' og dermed uden for deres operationalisering af 'oplevet diskrimination'. Det illustrerer en mulig løsning, hvor 'hverdagsdiskrimination' måles som et beslægtet, men analytisk adskilt, fænomen med ophæng til etnisk baggrund.

På tværs af de netop gennemgåede undersøgelser og skalaer ser vi tre centrale variationer, som er relevante i en dansk kontekst:

1. Hvor eksplicit diskriminationsbegrebet er operationaliseret, samt om det eksplicit kobles op på etnicitet
2. Hvilke samfundsområder der spørges ind til
3. Tidsdimension.

Disse skalaer illustrerer, at spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination ikke kun varierer på *typer* af oplevelser, der spørges ind til, men også om, hvordan de *indrammes*, som fx frekvens, tidsdimension og sted, men også andre opfølgende spørgsmål om, hvem det er rettet mod, intentioner og baggrund på udøver og konsekvenser for den, det går ud over.

I det følgende afsnit omsættes disse indsigter til en gennemgang af forskellige måder at gribe disse opfølgende/rammesættende spørgsmål an, og hvordan forskellige valg åbner for forskellige analytiske snit i det endelige data og afrapportering.

4.3.2 Kontekstualisering af diskriminationserfaringer

Samfundsområder

En central metodisk variation i spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination handler om, hvordan samfundsområder indgår i spørgerammen – og dermed hvor tæt på og konkret spørgsmålet bliver om den pågældende situation. Overordnet kan der skelnes mellem to hovedtilgange: En todelte tilgang, hvor man først spørger ind til typen af hændelse og derefter følger op med spørgsmål, hvor den fandt sted, og en tilgang, hvor samfundsområdet er direkte indlejret i selve spørgsmålet.

I den todelte tilgang, som kendes fra Jensen et al. (2012), Medborgerskabsundersøgelserne (UIM) og Institut for Menneskerettigheders undersøgelse, tager spørgerammen udgangspunkt i bestemte typer af oplevelser, såsom at være blevet nægtet adgang, have fået dårligere service, være blevet chikaneret eller udsat for vold. Respondenter, der bekræfter en sådan oplevelse, bliver herefter spurgt ind til, hvor hændelsen fandt sted (fx på arbejdspladsen, i uddannelse, i mødet med offentlige myndigheder eller i det offentlige rum). Denne opbygning adskiller selve hændelsestypen fra konteksten og giver analytisk mulighed for at undersøge, hvilke former for diskrimination der forekommer på tværs af forskellige samfundsområder, og om bestemte hændelsestyper er særligt koncentrerede i bestemte kontekster. Samtidig reduceres spørgeskemaets længde, idet ikke alle respondenter skal forholde sig til alle samfundsområder særskilt for alle hændelsestyper.

En anden tilgang findes i FRA's omfattende EU-MIDIS-undersøgelser, hvor der er plads til både overordnede og mere sektorspecifikke spørgsmål. I den første del af spørgeskemaet anvender de et eksplicit diskriminationsspørgsmål, der gentages på en lang række samfundsområder:

When [SITUATION¹⁶] in the past 5 years/since you have been in [COUNTRY], have you ever felt discriminated against for any of the following reasons?

Her bliver samfundsområdet (fx arbejde, bolig, sundhed, uddannelse, kontakt med det offentlige, butik og udeliv) indlejret direkte i spørgsmålet, og respondenterne bliver systematisk ført gennem alle samfundsområder og bedt om at angive, om de er blevet diskrimineret og på baggrund af hvilket beskyttet karakteristikum (EU-MIDIS II). Som fx ved dette spørgsmål, der spørger ind til diskrimination på arbejdsmarkedet i Danmark.

When at work in the past 5 years in Denmark, have you ever felt discriminated against for any of the following reasons?

På arbejdsmarkedet går de således fx skridtet videre og spørger ind til konkrete oplevelser med forfremmelse, afskedigelse, tildeling af arbejdsopgaver. Dermed bevæger de sig i FRA-undersøgelserne fra et overordnet områdefokus ned til mere detaljerede beskrivelser af konkrete typer af hændelser for udvalgte samfundsområder.

En tredje variant findes i de mere forskningsorienterede skalaer, hvor samfundsområdet er indlejret i hvert enkelt spørgsmål uden et særskilt filterspørgsmål. Det ses fx i Tabel 4.4, hvor man spørger ind til direkte konkrete hændelser knyttet til bestemte samfundsområder eller relationer (fx 'hassled by the police', 'treated unfairly by teachers' eller 'denied a bank loan'). Her bliver spørgsmålene ofte meget situationsnære, hvorimod prisen bliver en lang række af spørgsmål for at dække alle samfundsområder.

Omvendt repræsenterer 'Everyday Discrimination Scale' (EDS) den mest generelle tilgang, hvor spørgsmålene helt er afkoblet fra samfundsområder. EDS spørger fx om at blive behandlet med mindre respekt, eller at andre opfører sig, som om de er bange for én – uden at specificere, hvor det er foregået. Det gør skalaen velegnet til at måle en mere samlet belastning af negative hverdagsoplevelser, men mindre egnet til at pege på, hvilke samfundsområder, hvor disse oplevelser er mest udbredte.

Samlet set viser variationen i, hvordan der arbejdes med kontekst for diskrimination, at samfundsområder ikke blot er en liste af sektorer, men også er en del af selve målingen. Hvor det enten kan være noget, man spørger ind til som et opfølgende spørgsmål, har konkrete uddybende spørgsmål rettet mod bestemte sektorer, eller om det fra start er helt indlejret eller udeladt af spørgsmålet.

¹⁶ Looking for work, at work (either paid work, selfemployment or helping in family business), using any healthcare services, trying to rent or buy an apartment or a house, in contact with anyone from school/ college/university(s) either as a parent/guardian or as a student, in contact with administrative offices or public services, trying to enter a night club, a bar, a restaurant or hotel, using public transport, being in a shop or trying to enter a shop.

Tabel 4.6 Samfundsområder særskilt for undersøgelse/skala

Samfundsområde	Møller & Tøgeby	Jensen	UIM	IMR	EU-MI-DIS I	EU-MI-DIS II	EDS ¹	FAFO	PDS	PEDQ ¹	GEDS	EOD	REMS
Arbejde – jobsøgning	X	X	X	X	X	X		X				X	
Arbejde – på jobbet	X	X	X		X	X		X		X	X	X	X
Arbejde – forfremmelse/fyring	X				X	X			X				X
Uddannelse		X	X	X	X	X			X	X	X	X	X
Praktik	X			X									
Bolig	X	X	X	X	X	X		X	X			X	
Nabolag								X			X		X
Sundhed		X	X	X	X	X		X	X		X	X	
Myndigheder		X	X	X	X	X		X					X
Politi/domstole		X	X	X	X	X		X	X	X		X	
Bank	X	X	X	X	X				X		X	X	
Butik	X	X	X	X	X	X		X			X	X	X
Service		X	X	X					X		X		
Transport	X	X	X	X		X							
Sport og fritid	X	X	X	X									
Kultur				X									X
Socialt											X		
Ude-/natteliv	X	X	X	X	X	X	X				X	X	
Offentligt rum	X	X	X	X	X	X		X				X	X
Online rum				X		X							

Note: ¹Fleere af spørgsmålene i denne skala henviser til mere generelle situationer. Krydserne er sat i de undersøgelser, hvor der eksplicit spørges ind til typer af oplevelser i væsentlig grad.

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

I Tabel 4.6 findes en oversigt over bredden af dækkede samfundsområder. Det fremgår, hvilke områder, som undersøgelserne på den ene eller anden måde berører. Tabellen peger på en tydelig kerne af samfundsområder, som går igen på tværs af næsten alle undersøgelser: arbejde, uddannelse, bolig, sundhed, myndigheder, butik, transport, ude-/natteliv og det offentlige rum. Omvendt er der en række områder, som kun behandles i enkelte undersøgelser eller kun i bestemte varianter: fx nabolag, bank og online rum. Tilsvarende er praktik et eksempel på en snæver institutionsarena, der kun indgår sporadisk. Endelig ses service, sport/fritid, kultur og sociale sammenhænge også sjældnere end de førstnævnte.

Hvem bliver udsat?

Gennemgangen har hidtil primært fokuseret på diskrimination forstået som oplevelser, der retter sig direkte mod den enkelte. En central metodisk dimension i spørgeskemaundersøgelser er imidlertid, hvem der forstås som målet for den krænkende handling. Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination varierer ikke kun i, *hvad* der spørges ind til, men også *hvem*, den krænkende handling går ud over. I den mest snævre forstand handler det om respondentens egne, direkte oplevelser af diskrimination. Flere undersøgelser udvider imidlertid perspektivet til også at omfatte diskrimination rettet mod nære relationer, mod den gruppe, man tilhører som helhed, eller den måde, gruppen fremstilles og omtales i samfundet.

Langt de fleste spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination tager udgangspunkt i individet som det direkte mål for forskelsbehandlingen. Respondenten bliver spurgt, om de selv har oplevet diskrimination, chikane eller ringere behandling på baggrund af deres etniske baggrund i bestemte situationer eller samfundsområder. Dette individfokus er centralt i både de tidlige danske undersøgelser (Møller & Togeby, 1999), i Jensen og kollegaers (2012) operationalisering, og i senere undersøgelser som Medborgerskabsundersøgelserne og Institut for Menneskerettigheders undersøgelse fra 2013, ligesom det også udgør ryggraden i FRA's EU-MIDIS-undersøgelser.

Samtidig viser både international og dansk litteratur, at diskrimination ikke udelukkende opleves som noget, der kun rammer en selv. Flere undersøgelser udvider derfor perspektivet fra individets egne erfaringer til også at omfatte sekundære og gruppebaserede former for diskrimination.

En væsentlig del af oplevelsen kan også være knyttet til, at diskrimination kan ramme andre af ens egne nære relationer, særligt ens børn, eller at den rettes mod den befolkningsgruppe, man opfatter sig selv som en del af. Disse forskellige mål for, hvem diskriminationen går ud over, kan både give et indblik i den enkeltes position i samfundet, men også, hvordan den mere gruppebaserede stigma fortolkes og internaliseres som oplevet diskrimination.

FRA's EU-MIDIS II (2016) giver et tydeligt eksempel på, hvordan diskrimination kan måles indirekte gennem forældres viden om deres børns oplevelser. Her spørges respondenter med børn ind til, fra hvad de ved, om deres barn inden for det seneste år har oplevet en række konkrete hændelser i skolen på grund af deres etniske eller indvandrerbaggrund. Denne type spørgsmål udvider målgruppen for diskrimination fra den enkelte til også at omfatte deres børn og åbner for, hvordan oplevelser med diskrimination kan sive ud fra et familiemedlem til et andet.

Et beslægtet, men analytisk anderledes perspektiv findes i spørgsmål om gruppebaseret diskrimination, hvor fokus ikke er på konkrete hændelser, men på oplevelsen af, hvordan ens gruppe behandles og vurderes i samfundet generelt. Her findes et eksplicit gruppebaseret perspektiv i Jakobsen & Larsen (2014), hvor grønlændere i Danmark bliver spurgt om, hvordan de oplever majoritetsbefolkningens generelle indstilling til grønlændere, og om de opfatter grønlændere som en stigmatiseret gruppe i det danske samfund. Disse spørgsmål adskiller sig fra de spørgsmål, der handler om den enkeltes oplevelser med diskrimination, ved ikke kun at handle om, hvad respondenter selv har været udsat for, men også om gruppens position i samfundet og sociale anerkendelse. Dermed måles der gruppebaseret stigma snarere end omfang af diskrimination mod gruppen.

Andre skalaer arbejder med en mere indirekte tilgang ved at spørge til bekymring for diskrimination, både rettet mod en selv og mod den gruppe, man tilhører. I 'Experience of Discrimination'-skalaen (EOD) spørges der således både bagud i tid og aktuelt ind til, hvor meget respondenter har bekymret sig om, at personer fra ens etniske gruppe udsættes for uretfærdighed behandling. Her er fokus ikke på konkrete hændelser, men på forventninger og forestillinger om diskrimination, hvilket kan forstås som et udtryk for, hvordan den enkelte opfatter den generelle udsathed i den gruppe, de selv tilhører. På den måde kan der være et væsentlig designvalg i, hvad der måles, om der tages udgangspunkt i 1) den individuelle oplevelse, 2) sekundære oplevelser igennem nære relationer eller 3) vurdering af indstilling til den gruppe, man tilhører.

Spørgsmål om egne oplevelser er førstehåndskilder og må derfor forventes at ligge tættest på konkrete hændelser og derfor give det mest direkte mål for oplevet diskrimination. Når undersøgelser også inddrager oplevelser blandt nære relationer, indebærer det, at respondenter i nogen grad formidler andres erfaringer. Metodisk er der imidlertid fortsat tale om respondenterne egne oplevelser – i dette tilfælde oplevelsen af, at personer i ens nære omgangskreds har været udsat for diskrimination.

Samtidig indebærer denne type spørgsmål nogle forbehold. Oplysninger vil ofte være baseret på respondenterne kendskab til hændelsen og kan være påvirket af fortolkninger, selektiv videregivelse af eller manglende kendskab til information om hændelsens præcise omstændigheder. Der kan derfor opstå en vis grad af

informations- og fortolkningstab i overleveringen fra den person, der har oplevet hændelsen, til den respondent, der rapporterer den.

Spørgsmål om andre eller gruppers generelle behandling måler derfor ikke nødvendigvis konkrete diskriminationsoplevelser, men snarere fortolkninger af andres oplevelser, generel opfattelse af stigma, forventninger til diskrimination eller vurdering af gruppers position i samfundet. Disse mål kan give vigtig viden om den kontekst, hvori respondenter ser sig selv, men de kan ikke uden videre fortolkes som mål for forekomsten af diskrimination mod den enkelte.

Tidshorisont

Disse ovenstående variationer i, hvem der skal forstås som mål for diskriminationen, peger samtidig på en anden nærtstående metodiske overvejelse. Nemlig, *hvornår* oplevelserne finder sted, og over hvilket tidsrum de forstås.

Når der spørges ind til egne oplevelser, til børns oplevelser, eller til vurderingen af gruppens position i samfundet, er der forskel på, hvad der overhovedet kan afgrænses som en hændelse inden for en bestemt tidsperiode, og hvad der snarere bliver en samlet vurdering.

Oplevet diskrimination kan knytte sig til konkrete hændelser i en afgrænset periode, men kan også være formet af længerevarende erfaringer eller fortællinger i ens nære omgivelser. En præcis tidsangivelse er afgørende for respondentens mulighed for at svare konsistent og for, at resultater på tværs af spørgsmål og undersøgelser kan sammenlignes.

I det følgende afsnit gennemgås derfor, hvordan tidshorisont typisk operationaliseres i undersøgelsesret af oplevet diskrimination, og hvilke konsekvenser forskellige valg har.

Nogle undersøgelser arbejder med relativt kort og afgrænsede tidsvinduer, typisk 'inden for det seneste år' eller 'de seneste 12 måneder', som det ses hos Jensen et al. (2012), Institut for Menneskerettigheder (2023) og flere runder af medborgerskabsundersøgelserne. Denne tilgang har den fordel, at den reducerer risikoen for 'recall-bias', idet respondenter generelt har lettere ved at huske hændelser, der er sket for nyligt. Samtidig gør en fast, kort tidshorisont igennem et helt spørgeskema det lettere at sammenligne resultater på tværs af spørgsmål.

Andre undersøgelser anvender længere eller mere åbne tidsperspektiver, fx 'inden for de seneste fem år' (Møller & Togeby, 1999), 'siden du kom til landet' (FRA) eller 'nogensinde i dit liv' (PDS). Disse formuleringer åbner for at indfange mere sjældne, potentielt mere alvorlige hændelser, som ikke nødvendigvis forekommer hvert år,

eksempelvis afslag på bolig, fyring eller alvorlig chikane eller hadmotiveret overgreb. Omvendt øges usikkerheden omkring præcis erindring, og svarene kan i højere grad afspejle en samlet vurdering frem for konkrete hændelser.

Tabel 4.7 Framing af tidshorisont

Studie	Møller & Togeby	Jensen	FRA	UIM	IMR	PDS	EoD
Tids-horisont	Har du inden for de seneste 5 år ... Har du inden for det seneste år ...	Har du inden for det sidste år ...	During the last 5 year, [or since you've been in the country if less than 5 years], ... in the last twelve month. ... last time you felt discriminated against ...	Seneste år Seneste 12 måneder	Seneste år	How many times in your life	When you were a child or teenager (up to age 18) In the last year Has ever happened to you

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

Nogle undersøgelser kombinerer flere tidshorisonter. Experience of Discrimination (EOD) spørger eksempelvis både til oplevelser 'nogensinde', 'i det seneste år' og til bekymringer i barndom/ungdom sammenlignet med voksenlivet. Denne tilgang gør det muligt analytisk at skelne mellem aktuelle oplevelser, livsforløb og mere generelle forventninger til udsathed, men stiller med denne kompleksitet også større krav til respondenter i forhold til at genkalde hændelser.

Valget af tidshorisont hænger tæt sammen med, hvordan frekvens operationaliseres i svarmulighederne. Nogle undersøgelser anvender helt simple ja/nej-spørgsmål, som er velegnede til at kortlægge, om en bestemt type hændelse overhovedet er forekommet. Andre anvender fritekstfelter eller kategorier for antal gange (fx én gang, 2-5 gange eller 6-10 gange), som giver et mere konkret mål for gentagelse, men hvor grænserne mellem kategorierne kan fremstå relativt arbitrære.

Endelig anvender flere undersøgelser 3-, 4- eller 5-trins liker-inspirerede frekvens- og gradsskalaer (fx 'aldrig', 'af og til', 'ofte'), som i praksis ofte indfanger respondents samlede oplevelse af belastning snarere end et præcist antal hændelser.¹⁷

Tabel 4.8 **Typer af svarmuligheder**

Studie	Svarmuligheder
Møller & Togeby	3- trin (Flere gange, En enkelt gang, Aldrig, Ikke relevant, Ved ikke, Nægter at svare) 3-trin (Ofte, Af og til, Aldrig, ingen kontakt, ved ikke, nægter) 5-trin (Likert) 3-trin (Mange, få, ingen, ved ikke, nægter) 4-trin (slet ingen, en mindre, en ret stærk, en meget stærk)
Jensen	Ja, én enkelt gang; Ja, 2-5 gange. Ja, 6-10 gange. Ja, mere end 10 gange. Nej.
UIM	Ja Nej Ved ikke Ønsker ikke at svare Næsten altid, Ofte En gang i mellem Sjældent, Næsten aldrig
IMR	"Ja, mange gange", "Ja, et par gange" "Ja, én enkelt gang"
FRA	Never Sometimes Often All the time
EDS	1 = Almost every day 2 = At least once a week 3 = A few times a month 4 = A few times a year 5 = Less than once a year 6 = Never
EOD	Likert Yes, No
GEDS	1 = Never 2 = Once in a while 3 = Sometimes 4 = A lot 5 = Most of the time 6 = Almost all of the time
APRS	Never Rarely Sometimes Fairly often Very often

Anm.: General Ethnic discrimination scale (GEDS), Adapted Perceived Racism Scale (APRS).

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

¹⁷ Der er i litteraturen en diskussion af svarkategorier, fx om der skal være en neutral midterkategori, (se fx Frederiksen et al., 2017).

Metodisk peger dette også på, at der kan være forskel på, hvilke svarformater der egner sig til forskellige typer af spørgsmål. For sjældne, klart afgrænsede hændelser kan ja/nej eller antal gange være hensigtsmæssig, mens mere uhåndgribelige erfaringer eller gentagne hændelser kan være mere meningsfuld at måle gennem forskellige svarmuligheder. Omvendt kan en neutral svarkategori i midten være uhenigtsmæssig, hvis formålet er at få respondenterne til at tage stilling til, om noget opleves som et problem eller ej.

Samlet viser variationerne i tidshorisont og frekvens, at selvom disse valg kan fremstå som en teknisk detalje, så kan det have betydning for, hvilke oplevelser der aktiveres i respondentens hukommelse, og det er faktisk hændelser eller en mere generel vurdering, der rapporteres. Det understreger nødvendigheden for, at eksplicitte design valg i tidsperspektiv og svarformat afstemmes med den type oplevelser, der ønskes belyst.

Møntet karakteristikum og intention

En anden væsentlig analytisk udbygning af spørgsmålet om oplevet diskrimination er at følge op med spørgsmål, der belyser respondentens egen forståelse af, hvad forskelsbehandlingen var rettet mod af synlige markører eller karakteristika, og hvordan de fortolkede udøvers motivation i situationen.

Det kan give analytisk værdi, fordi det gør det muligt at skelne mellem oplevelser, knyttet til forskellige beskyttede karakteristika relateret til etnicitet, hudfarve, religion eller sprog, øvrige beskyttede karakteristika som fx handicap, køn og seksualitet, og oplevelser, der ikke var møntet på et bestemt beskyttet karakteristikum.

Som Tabel 4.9 viser, kan sådanne opfølgende spørgsmål formuleres på forskellige måder. Jensen et al (2012) introducerer en relativt bred liste af mulige markører og forklaringer (fx udseende, navn, religion, kultur, måden, man taler på, mistro om ballade eller kriminelle handlinger) og giver mulighed for mange svar. I EU-MIDIS II (FRA, 2016) ses en beslægtet tilgang, hvor respondenterne – i relation til en konkret oplevelse – bliver bedt om at pege på 'de primære grunde' og mødes her af en række markører, der kombinerer mere umiddelbart synlige karakteristika (hudfarve, navn, accent) med karakteristika, som den enkelte i større eller mindre omfang selv kan afgøre at afsløre (påklædning, omdømme, statsborgerskab og fødeland). I EOD er logikken bygget op omkring en hovedårsag, hvor respondenterne bliver bedt om at prioritere en primær forklaring (fx oprindelse, hudfarve, religion eller andet), hvorimod IMR går mere på brug af de synlige markører (fx hudfarve, hovedbeklædning, fuldskæg og tøj), der illustrerer en omvendt mere afgrænset og observerbar tilgang, hvor fokus er på konkrete fremtrædelsesformer, som respondenterne kan have en fornemmelse af har spillet en rolle i mødet med andre.

Tabel 4.9 Opfølgende spørgsmål på møttet karakteristikum

Undersøgelse	Spørgsmål	Svarmuligheder
Jensen ¹	"Hvad tror du har gjort, at du er blevet ..."	- Dit udseende, fx hår-, hud- og/eller øjenfarve - Dit navn - Din religion - Din kultur - Måden du taler dansk på - Fordi de tror, at du vil lave ballade eller skabe problemer - Fordi de tror, at du er kriminel
IMR	"Er der noget synligt ved dig, der kan udtrykke din religion eller kulturelle baggrund?"	- "Jeg har en hudfarve, der får folk omkring mig til at antage min religiøse eller kulturelle baggrund" - "Jeg har fuldsæg" - "Jeg bærer religiøs hovedbeklædning, fx hijab, niqab, turban, kalot" - "Jeg bærer tøj, der afspejler min religion eller kulturelle baggrund" - "Jeg har synlige tatoveringer, der afspejler min religion eller kulturelle baggrund" - "Jeg bærer synlige smykker, der afspejler min religion eller kulturelle baggrund" - Andet
FRA (2016)	"What were the main reasons for the discrimination you experienced at work?"	- My skin colour/physical appearance - My first or last name - My accent/the way I speak the country language - The way I am dressed (e.g., wearing a headscarf/turban) - The reputation of the neighbourhood where I live (my address) - My citizenship - My country of birth
EOD	"What do you think was the main reason for this experience?"	- Your ancestry or national origins - Your race - Your shade of skin colour - Your religion - Your gender, age, height/weight, sexual orientation, education/income, physical disability ...

Note: ¹Også anvendt i medborgerskabsundersøgelserne.

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

Ud over markører kan der også være gode metodisk og analytiske grunde til at spørge ind til intention. Hvis man ønsker at forstå diskrimination som en social erfaring og ikke kun som en registrering af hændelser, så er det centrale at se på, om respondenter oplevede episoden som en bevidst ekskluderende, etnisk begrundet eller direkte hadefuld handling, eller om den blev forstået mere tvetydig, misforstået eller som resultat af bestemt situation eller kontekst. Et simpelt refleksionsspørgsmål som hos Jensen et al (2012) ("tror du personen havde til hensigt at...") kan derfor give et ekstra lag, ikke ved nødvendigvis at kunne afgøre om, der faktisk forelå racistisk motivation, men ved at gøre det tydeligt, hvilken mening, respondenter

tillægger handlingen, og dermed hvordan oplevelsen har potentiel indvirkning på tillid og tryghed.

Metodisk er begrænsningen ved sådan et spørgsmål dog central og må ikke forveksles med viden om udøvers faktiske motiver, som vi af gode grunde ikke har indsigt i, når vi spørger den, det er gået ud over. Spørgsmål om "hvad det var møntet på" og "om det var intentionelt" kan kun måle respondentens fortolkning af situationen og ikke udøverens faktiske motiver. Fortolkningen her er i sig selv analytisk relevant, men bør ikke læses som et direkte mål for udøverens intentioner. Det peger på et grundvilkår for målinger af oplevet diskrimination gennem spørgeskemaer – nemlig at man kan komme tættere på oplevelsens karakter, som vurderet af den, det er gået ud over, men ikke med sikkerhed kan fastslå årsagskæde eller intention bag handlingen. Derfor kan disse opfølgende spørgsmål forstås som en måde at nuancere offerperspektiver snarere end som en "bevisførelse" for motiv.

Relation og etnicitet på udøver

Opfølgende spørgsmål om udøver kan metodisk opdeles i to beslægtede, men analytisk adskilte dimensioner: 1) udøvers etniske tilhørsforhold og 2) relationen mellem udøver og respondent. På tværs af undersøgelser varierer det, om disse perspektiver er medtaget, og hvor detaljeret disse dimensioner operationaliseres.

Hvad angår udøvers etnicitet, spænder svarkategorierne fra en todelt til en tredelt svarmulighed. Hvor Jensen og FRA giver mulighed for at angive, at udøver har samme baggrund, anden minoritetsbaggrund eller majoritetsbaggrund, så giver medborgerskabsundersøgelsen kun mulighed for en skelnen mellem minoritet og majoritetsbaggrund.

Når det gælder relation til udøver, anvender undersøgelserne forskellige greb. I EU-MIDIS og Institut for Menneskerettigheders undersøgelse spørges der eksplicit ind til relationen gennem en liste over roller eller funktioner (fx fremmed, kollega, arbejdsgiver, politi, myndighed eller servicepersonale). Denne tilgang muliggør en relativt præcis kortlægning af, hvem diskrimination opleves at komme fra på tværs af samfundsområder.

I flere andre danske surveys er relationen således mere implicit indlejret i samfundsområdet, der spørges ind til. Når en hændelse fx placeres i konteksten af job, bolig, politi eller sundhedsvæsen, er relationen til udøver allerede afgrænset gennem domænet, uden at den navngives særskilt. Dette indebærer, at relationen typisk kan udledes på et generelt plan, men uden at man kan skelne mellem forskellige roller inden for det pågældende samfundsområde, så som leder, kollega eller kunde. Dermed opnås en vis analytisk afgrænsning inden for et enkelt spørgsmål, men på bekostning af detaljeringsgrad.

Endelig ses i flere af de mere forskningsanvendte skalaer, at relation og samfunds-område er overlappende, idet udøver defineres gennem rollen i spørgsmålet (fx lærere, arbejdsgivere, kollegaer eller politi). Her fungerer relationen som en integreret del af målingen uden selvstændige opfølgende spørgsmål om relation.

Tabel 4.10 Etnicitet på og relation til udøver

Undersøgelse	Spørgsmål	Svarmuligheder
Etnicitet på udøver		
Jensen	Hvilken etnisk baggrund havde personen/personerne ...	- Samme etniske baggrund som min - Anden etnisk minoritetsbaggrund end min - Etnisk dansk baggrund
FRA (2016)	"Think about the person(s) who did this to you ...	- Were they of the same ethnic or immigrant background as you? ... - of another ethnic minority background than you? - someone who doesn't have an ethnic minority background (i.e. majority population)?"
UIM (2024)	Hvem har udsat dig for denne behandling?	Personer med dansk oprindelse Personer med anden etnisk oprindelse end dansk
Relation til udøver		
FRA (2016)	"Who did this to you?"	- Nabo - Kollega/medstuderende - Ven/bekendt - Fremmed - Politi - Anden offentlig ansat - Butiks-/servicepersonale mv.
IMR (2023)	Hvem var afsenderen?	- En fremmed - Arbejdsgiver/chef/overordnet på arbejdspladsen - En kollega - Kunde/klient/patient eller tilsvarende - Myndighed (politi, læge, kommune eller tilsvarende) - Venner eller bekendte - Familie

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

Respondenters position i samfundet

En del af forskningslitteraturen på området peger på, at afrapportering af oplevet diskrimination ikke alene afspejler faktiske oplevelser med diskriminerende handlinger, men også kan formes af en række individuelle, sociale og kontekstuelle forhold.

Studier af Schaeffer & Kas (2024), 2025) og Simonsen (2016) peger hhv. på, at integration og synlighed som minoritet og samfundets generelle diskurs spiller centrale roller for, om og hvordan diskrimination identificeres og rapporteres.

Indikatorer for integration, særligt uddannelse, er forbundet med højere rapportering af oplevet diskrimination. Indvandrere og efterkommere med højt uddannelsesniveau angiver gennemgående over 42 studier flere diskriminationsoplevelser end personer med lavt uddannelsesniveau, også når der kontrolleres for en lang række baggrundsfaktorer. Dette mønster siges at underbygge det såkaldte *integrationsparadoks*, hvor øget integration i samfundet, især via uddannelse, hænger sammen med en øget sandsynlighed for at lægge mærke til og fortolke handlinger som diskriminerende.

I den forbindelse opstilles der på flere forskellige mulige forklaringer på forbindelsen mellem integration og den øgede rapportering af oplevet diskrimination (Schaeffer & Kas, 2024). Social eksponering gennem arbejde, uddannelse og kontakt med majoritetsbefolkningen kan øge sandsynligheden for at møde forskelsbehandling. Dette argumenteres der for kun kan forklare en mindre del af sammenhængen, hvorimod de tillægger mere vægt på forståelse og fortolkning. Det vil sige, at bedre sproglige færdigheder, kendskab til offentlige debatter og mestring af begreber om ulighed og diskrimination giver redskaber til at identificere og navngive oplevelser som diskriminerende.

Derudover tester Schaeffer & Kas (2025) i et eksperiment, at når personer gøres opmærksomme på udbredt etnisk diskrimination på gruppeniveau, stiger både rapporteret gruppediskrimination og selvrapporterede personlige oplevelser med diskrimination (Schaeffer & Kas, 2025). Det peger på, at der kan være noget om, at rapportering af oplevelser med diskrimination kan være afhængigt af den bredere kontekst, den enkelte indgår i, i forståelse af og kendskab til udbredelse af oplevelser med diskrimination.

Derudover viser Simonsen (2016), at et lands nationale selvforståelse har stor betydning for rapportering af oplevelser med diskrimination. I samfund med en mere snæver og ekskluderende national identitet er sandsynligheden for at angive oplevelser med diskrimination betydeligt højere end i mere inkluderende samfund, selv ved samme integrationsniveau. Derudover er religiøs identifikation, særligt muslimsk tilhørsforhold og høj grad af religiøs praksis, ligeledes forbundet med højere rapportering af oplevelser med diskrimination, men interagerer mindre tydeligt med landets grad af inklusion.

Sammenfattende peger disse fund på, at der i fortolkningen af rapportering af oplevet diskrimination også må inddrages overvejelser om, at angivelse af oplevelser med diskrimination også kan forstås som udtryk i forskelle i opmærksomhed samt krav og forventninger til, hvordan man bliver mødt af det omkringliggende samfund.

4.3.3 Reaktioner og konsekvenser

Ud over at kortlægge forekomsten af oplevet diskrimination anvender flere undersøgelse spørgsmål, der belyser, hvordan personer reagerer på diskrimination, hvilke barrierer de oplever for at anmelde hændelsen, samt hvilke adfærdsmæssige og sociale konsekvenser oplevelserne har. Disse spørgsmål flytter fokus fra selve hændelsen til de efterfølgende processer, det sætter i gang, og gør det muligt at analysere den oplevede diskriminations implikationer for den enkelte.

Reaktioner på oplevelser med diskrimination

Tabel 4.11 viser, at spørgeskemaundersøgelser anvender en bred vifte af spørgsmål til at indfange respondentens efterfølgende reaktioner på oplevelser med diskrimination. I Institut for Menneskerettigheders (IMR) undersøgelse fra 2023 spørges der direkte ind til, hvad respondenterne gjorde i situationen, herunder om vedkommende forholdt sig passivt, konfronterede udøveren, klagede til den pågældendes chef, anmeldte hændelsen eller delte oplevelsen i sit netværk eller på sociale medier. Denne type spørgsmål måler handlemønstre og giver indsigt i, hvordan diskrimination håndteres i praksis efterfølgende.

IMR inkluderer desuden spørgsmål om andres reaktioner, fx om hvorvidt vidner greb ind, konfronterede udøveren eller ydede støtte efterfølgende. Disse spørgsmål belyser den mere sociale kontekst omkring diskriminationshændelsen og kan anvendes analytisk til at undersøge tilskuernes reaktioner og deres støtte for den, det går ud over.

Spørgsmålene fra EOD-skalaen adskiller sig metodisk ved i mindre grad at fokusere på konkrete handlinger og i højere grad på følelsesmæssige belastninger. Disse spørgsmål indfanger diskriminationens affektive konsekvenser for den enkelte, snarere end sociale reaktioner eller anmeldelsesadfærd og -barrierer, og de kan analytisk bruges til at kaste lys over psykisk belastning, stress og følelsesmæssige reaktioner på (gentagne) oplevelser med diskrimination, der kan være vigtige i forhold til at kunne udtale sig om oplevelsernes konsekvenser.

Derudover kan disse reaktionsspørgsmål også bruges til at identificere forskelle mellem grupper i deres måder at håndtere diskrimination på samt til at undersøge sammenhænge mellem oplevelsens karakter, kontekst og efterfølgende handlinger. Her er det dog vigtigt at være opmærksom på, at det er meget individuelt, hvordan en oplevelse fortolkes og efterfølgende reageres på, hvorfor det ikke nødvendigvis siger noget om hændelsens objektive alvor, men derimod mere om respondentens ressourcer og forventninger til andre mennesker.

Tabel 4.11 Reaktioner, klageadfærd, barrierer for ikke at anmelde

Undersøgelse	Spørgsmål	Svarmuligheder
Reaktioner		
IMR (2023)	Hvad gjorde du, da det skete?	- Intet - Jeg konfronterede personen, der nægtede mig adgang - Jeg klagede til pågældendes chef - Jeg meldte det til myndighederne (politiet, Ligebehandlingsnævnet eller tilsvarende) - Jeg delte oplevelsen med mine venner og bekendte - Jeg fortalte om oplevelsen på sociale medier
IMR (2023)	Hvad gjorde andre personer, der overværede chikanen?	- De gjorde intet - Der var ikke andre personer - De talte med mig efterfølgende - De konfronterede personen, der chikanerede mig
EOD	If you feel you have been treated unfairly, do you usually:	- Accept it as a fact of life - Try to do something about it
EOD	If you have been treated unfairly, do you usually:	- Talk to other people about it - Keep it to yourself
Anmeldelse		
Møller & Tøgeby	Har du anmeldt nogle af disse (denne) oplevelser eller søgt hjælp nogen steder?	- Hos politiet - Hos fagforening - Hos advokat - Hos anden retshjælp
IMR	Har du nogensinde meldt eller klaget til en myndighed eller en organisation over den forskelsbehandling, som du har oplevet?	Ja Nej
UIM	Har du nogensinde klaget til en myndighed eller en organisation over den diskrimination, som du har oplevet?	Ja Nej
EU-MIDIS II (FRA 2016)	Når du tænker på den SIDSTE hændelse ... rapporterede du eller nogen anden hændelsen/klagede over den?	Ja Nej
Barrierer for anmeldelse		
Møller & Tøgeby	Hvis du blev fejlagtigt eller uretfærdigt behandlet af en offentlig myndighed, ville du så selv være i stand til at formulere et brev med en klage? Kender du nogen, som du ved, ville kunne hjælpe dig i sådan et tilfælde?	Ja Nej

Undersøgelse	Spørgsmål	Svarmuligheder
Møller & Togeby	Hvorfor ikke?	- Der kommer ikke noget ud af det - Det er for besværligt - Der er ikke nogen, der vil tro på mig - Jeg vidste ikke, det var en mulighed - Det er ikke vigtigt nok - Der er for mange konsekvenser - Det er for følelsesmæssigt overvældende - Jeg har selv løst problemet - Det er for dyrt
UIM	Hvorfor har du ikke klaget?	- Der vil ikke ske noget ved at klage - Det er ikke vigtigt nok - Ved ikke, hvor jeg skal klage - Taler ikke godt nok dansk til at klage* - Negative konsekvenser ved at klage - Besværligt at klage - Har selv løst problemet - Andre årsager
FRA	WHY did you NOT report the incident or make a complaint?	- I was afraid of not being treated properly/of retaliation - I was concerned about negative consequences (such as losing job or not receiving a 'good service' next time when looking for work) - I didn't know how to make a complaint/where to report it - Nothing would happen/change by reporting discrimination - Too trivial/not worth reporting it - It happens all the time - It is a long process/it takes time/money - I dealt with the problem myself/with help from family/friends - Because I don't have papers/residence permit - Because of language difficulties/insecurities - I wasn't aware of my rights/I don't know the laws - I was ashamed/I felt bad - I didn't want to create trouble - I had no proof - I didn't want to go to court

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

Klageadfærd

Flere undersøgelser fokuserer specifikt på, om oplevet diskrimination har ført til en formel klage eller anmeldelse. I Møller & Tgebys undersøgelse spørges der ind til, om respondenterne har anmeldt oplevelser eller søgt hjælp hos politiet, fagforeninger, advokater eller anden retshjælp. Tilsvarende spørger IMR, UIM og FRA direkte ind til, om den seneste hændelse blev rapporteret eller har givet anledning til en klage.

Disse spørgsmål måler klageadfærd og eventuelt, hvor synlige institutioner, der behandler klager/anmeldelser, er. En lav klageadfærd kan derfor ikke tolkes som om,

oplevelserne ikke er grove nok, til at respondenterne selv mener, der er tale om ulovlig diskrimination, men skal i højere grad ses som et kendskab til rettigheder og synlighed af de myndigheder, der kan tage imod anmeldelser og klager.

En væsentlig del af Tabel 4.11 omhandler barrierer for ikke at klage eller anmelde. Her spænder spørgsmålene fra Møller & Tøgebys fokus på kompetencer og social støtte (fx til at formulere en klage og få adgang til hjælp) til mere omfattende lister af årsager til manglende klage i IMR, UIM og FRA's EU-MIDIS. Her indeholder eksempler på barrierer praktiske forhold som manglende viden, sproglige vanskeligheder og oplevelsen af, at det er for besværligt eller tidskrævende, samt mere relationelle eller følelsesmæssige årsager, som fx frygt for negative konsekvenser, manglende tro på systemet, skam og et ønske om ikke at skabe problemer for sig selv.

Konsekvenser

Tabel 4.12 viser, at flere undersøgelser anvender spørgsmål til at belyse mere længerevarende konsekvenser af oplevet diskrimination. I IMR's undersøgelse måles konkrete adfærdsskift i hverdagen, herunder ændret påklædning, undgåelse af at bære religiøse symboler, tilpasning af sprog og fremtoning, brug af et andet navn samt undgåelse af bestemte steder eller tidspunkter i det offentlige rum. Disse spørgsmål indfanger strategier for at beskytte sig selv, og hvordan man tilpasser sin adfærd i samfundet for at undgå negative konfrontationer, og disse kan bruges til at undersøge, hvordan diskrimination kan påvirke bevægelsesfrihed, identitetsudtryk og oplevelsen af tryk i det offentlige rum.

Både IMR og EU-MIDIS inkluderer desuden spørgsmål om overvejelser om at flytte fra Danmark eller bosætte sig i et andet land. I EU-MIDIS uddybes dette med spørgsmål om motiver, herunder ønsket om bedre muligheder, stærkere tilknytning til netværk eller mindre diskrimination. Disse spørgsmål måler intentioner over faktiske handlinger, men kan analytisk anvendes til at belyse diskriminations betydning for tilhørsforhold og langsigtet orientering mod samfundet. EOD-spørgsmålene om bekymring som barn og voksen og om, hvordan livet villet have set ud uden oplevelser med diskrimination, indfanger mere overordnede vurderinger af diskriminations konsekvenser for livsforløb og trivsel. Disse mål er mere åbne, men giver mulighed for at få et indtryk af respondenterens vurdering af deres livskvalitet i relation til diskrimination.

Tabel 4.12 Konsekvenser

Undersøgelse	Spørgsmål	Svarmulighed
IMR (2023)	Hvordan påvirker det din adfærd at tilhøre en etnisk minoritet, når du færdes i det offentlige rum eller blandt andre?	- Jeg klæder mig anderledes end jeg helst ville - Jeg undgår at bære visse religiøse symboler, som jeg egentlig gerne ville bære - Jeg tilpasser, hvordan jeg går, taler eller fremstår (fx smiler mere eller klipper mit skæg) - Jeg taler ikke på min families modersmål i det offentlige rum - Jeg har skiftet navn/jeg bruger et andet navn end mit eget - Jeg undgår af færdes bestemte steder eller på bestemte tidspunkter i det offentlige rum - Jeg er mere mistroisk over for fremmede i det offentlige rum - Andet - Jeg har ikke ændret adfærd - Ved ikke
IMR (2023)	I hvilken grad har dine oplevelser med forskelsbehandling på grund af din etniske baggrund fået dig til at overveje at flytte fra Danmark?	(du bedes svare på en skala fra 0 til 10, hvor 0 er slet ikke, og 10 er i meget høj grad)
FRA (2016)	Do you avoid certain places, such as shops or cafes or public transport, for fear of being treated badly	Yes No
FRA (2016)	Would you consider going to live in another country in the future?	Yes No
FRA (2016)	What are your reasons for wanting to live in another country? Any other reasons?	- Better chances of finding employment - Better pay/better working conditions - Better education for children/possibility to improve own education or qualification - Better living conditions/social and health care system/political situation - To join or accompany parents/family members/spouse/to get married - Friends/neighbours/acquaintances live there - Because I speak the language of that country - More opportunities - Less discrimination/racism
EOD	When you were a child or teenager (up to age 18)/in the last year how much did you worry about you/people in your racial/ethnic group experiencing unfair treatment because of their race, ethnicity, or color?	- Most of the time - Some of the time - Rarely or never

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

Ovenstående spørgsmål om reaktioner, klageadfærd og -barrierer samt konsekvenser bidrager med central viden om, hvordan oplevelser med diskrimination håndteres, udtales og får betydning for den enkelte. Analytisk kan de anvendes til at belyse adfærd, selvregulering og tillid til institutioner og andre mennesker. Samtidig er det centrale at holde disse mål adskilt fra selve målingen af oplevet diskrimination, fordi det ikke siger noget om det egentlige omfang, men som udtryk for afledte virkninger af oplevelser med diskrimination, der formes af den enkeltes fortolkning af situationen og deres tilgængelige ressourcer til at handle.

4.3.4 Øvrige centrale designvalg

Afgrænsning af målgruppe

Afgrænsningen af målgruppen til spørgeskemaundersøgelser kan bygge på registervariable eller selvidentifikation blandt grupper, der har høj sandsynlighed for at identificere sig som minoritet. Denne udvælgelse har betydning for, hvilke grupper der faktisk indgår i undersøgelserne, og dermed hvilke grupper, resultaterne kan generaliseres til.

Tabel 4.13 viser, hvilke forskellige kriterier for identifikation af målgruppen, som er anvendt i udvalgte undersøgelser.

Tabel 4.13 Målgruppe (population)

Møller & Togeby	UIM	IMR	FRA EU-MIDIS
Personer i alderen 18-66 år fra Tyrkiet, Libanon, Somalia og Bosnien, med både dansk og udenlandsk statsborgerskab, der har permanent opholdstilladelse og boet i Danmark i mindst 3 år.	Indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover. Indvandrerne skal have boet i Danmark i mindst 3 år.	Minoritetsetniske personer med opvækst i Danmark (herefter minoritetsetniske personer), svarende til personer på 18 år eller derover, som jf. Danmark Statistik enten kan identificeres som ikke-vestlige efterkommere eller som ikke-vestlige indvandrere, der er indvandret til Danmark første gang, inden de fyldte 13 år.	Respondenter på 16 år eller ældre, der identificerer sig som medlem af en udvalgt immigrantgruppe, nationalt mindretal eller etnisk minoritet for det pågældende EU-medlemsland, der har boet i landet i mindst 12 måneder, (og har tilstrækkelige sprogkunderskaber til at kunne føre en simpel samtale med intervieweren). ¹
For bosnierne gjaldt det yderligere, at de skulle være kommet til Danmark efter 1991.	De senere år har lavet strata på alder og grupper af oprindelseslande (MENAPT/andre ikke-vestlige lande).		

Note: ¹Sprogkrav for respondent er kun ekspliciteret i EU-MIDIS bølge I.

Kilde: Se Tabel 3.3 for referencer.

De tre første undersøgelser afgrænser målgruppen på baggrund af registerdata, men har forskellige målgrupper. I Togeby's undersøgelse er der udvalgte 18-66-

årige fra fire forskellige oprindelseslande. I IMR's undersøgelse afgrænses målgruppen som minoritetsetniske personer med opvækst i Danmark, og populationen udspecificeres som personer på 18 år eller derover, der enten er ikke-vestlige efterkommere eller ikke-vestlige indvandrere, som er indvandret første gang inden det fyldt 13. år. UIM's medborgerundersøgelse afgrænses populationen til indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse i alderen 18 år og derover.

FRA's undersøgelse, EU-MIDIS, adskiller sig metodisk ved at basere afgrænsning af målgruppe på selvidentifikation. Det sker igennem en to-trinsproces. Hvor der først kontaktes udvalgte personer i geografiske områder med høj sandsynlighed for minoritetsgruppetilhørsforhold, hvorefter en endelig inklusion ind i populationen sker efter en screening, hvor respondenterne selv bekræfter, at vedkommende tilhører en af de udvalgte grupper (immigrant, nationalt mindretal eller etnisk minoritet for det pågældende EU-medlemsland). Hertil kommer de øvrige formelle kriterier om alder (16 år eller derover), minimum 12 måneders bopæl i landet, samt i den første bølge tilstrækkelige sprogkundskaber til at kunne gennemføre interviewet.

Hvor de registerbaserede afgrænsninger muliggør tilfældigt udtrukne stikprøver, bortfaldsanalyser og vægtning, indebærer det samtidig, at etnisk tilhørsforhold forstås gennem registerbaserede kategorier som fødeland eller statsborgerskab, der kan være unuancerede over for nationale mindretal og ikke nødvendigvis indfanger, hvordan personer selv forstår deres etniske tilhørsforhold eller minoritetsposition.

Tilgangen med survey-baseret selvidentifikation som den, der anvendes i EU-MIDIS, kan bidrage til at inkludere grupper, der ikke nødvendigvis indfanges af registeroplysninger, men betyder omvendt, at personer, der ikke oplever, at de besidder en minoritetsposition, udgår. Derudover indebærer det også, at populationen, som undersøgelsen ender ud med at kunne generalisere til, afhænger af, hvordan minoritetskategorierne er opstillet, og hvordan respondenter forstår og accepterer dem i interviewsituationen.

Samtidig rejser denne tilgang et metodisk spørgsmål om selvselektion ind i populationen. Når afgrænsningen af målgruppen helt eller delvist baserer sig på selvidentifikation, opstår der et potentielt selektionsproblem, hvor erfaringer med diskrimination og minoritetsidentifikation ikke er uafhængige:

- På den ene side kan personer, der formelt set opfylder kriterier for at tilhøre en etnisk minoritet (fx født i udlandet), men som i praksis *passerer* som en del af majoritetsbefolkningen, have begrænset eller ingen erfaring med etnisk diskrimination. Disse personer kan være tilbøjelige til i mindre grad at identificere sig som minoritet og dermed vælge ikke at indgå i undersøgelsen.

- Omvendt kan personer, der gentagne gange er blevet mødt med forskelsbehandling eller negativ opmærksomhed på baggrund af etnicitet, i højere grad identificere sig som minoritet og opleve undersøgelsen som relevant for dem. For disse personer kan erfaringer med diskrimination være med til at *aktivere* en minoritetsidentitet og øge tilbøjeligheden til at deltage i en undersøgelse om oplevet diskrimination.

Selvidentifikation kan dermed indebære, at erfaringer med diskrimination både er undersøgelsens centrale udfald (outcome) og potentielt afgørende for, hvem der indgår i populationen. Dermed risikerer man, at populationen er overrepræsenteret af personer med stærke eller gentagne diskriminationserfaringer, mens personer med samme formelle baggrundskarakteristika, men færre eller ingen erfaringer, er underrepræsenterede.

Ovenstående betyder ikke, at målinger med selvidentificerede populationer er *forkerte*, men at de skal fortolkes som sådan, netop udtryk for diskriminationserfaringer i en selvselektet gruppe af minoritetspersoner, frem for repræsentativ for alle personer med samme registrerede oprindelse.

Dette selektionsproblem findes ikke i registerbaserede udtræk, hvor målgruppen defineres uafhængigt af selvforståelse og erfaringer. Til gengæld kan disse udtræk (hvis ikke man spørger om det) risikere at overse væsentlige nuancer i etnisk selvforståelse og minoritetsposition. Valget mellem en registerbaseret afgrænsning og en selvidentifikationsstrategi indebærer således en metodisk afvejning mellem kontrol med populationen, mulighed for bortfaldsanalyser og vægtning over for sensitivitet over for subjektive erfaringer og identitet.

Variation inden for målgruppen

Uanset hvordan målgruppen afgrænses, vil der være betydelig variation inden for gruppen. Dette er vigtigt at holde sig for øje i forhold til, om der skulle være relevante subgruppeanalyser at foretage. Erfaringer med diskrimination varierer ikke blot mellem brede oprindelsesgrupper, men også inden for dem afhængigt af faktorer som fx opholdstid, alder på indvandringstidspunktet, køn, religion og andre karakteristika. Eksempelvis kan oplevelser af diskrimination se markant forskelligt ud for personer, der er kommet til landet tidligt i livet, sammenlignet med dem, der er indvandret som voksne.

Tidligere gennemgåede felteksperimenter i afsnit 4.2 peger også på, at diskrimination ikke rammer alle grupper ens. Felteksperimenter fra bl.a. Norge (Larsen & Midtbøen, 2024) og Sverige (Vernby & Dancygier, 2018) viser, at arbejdsmarkedet i praksis er organiseret i et etnisk hierarki, hvor sandsynligheden for at blive indkaldt til jobsamtale varierer systematisk mellem grupper af personer med forskelligt oprindelsesland.

Hvor ansøgere med majoritets- eller europæisk baggrund typisk ligger øverst, ligger grupper fra Mellemøsten/Nordafrika (MENA) og især Somalia nederst. Et andet centralt fund er, at hierarkiet i begrænset omfang påvirkes af forhold, som den enkelte kan påvirke (som fx statsborgerskab og erhvervserfaring), men i stedet tilskrives mere faste karakteristika som oprindelsesland, etnicitet, køn og i visse kontekster – religion. I Norge er fx signaler/symboler om islam forbundet med en betydelig formindsket sandsynlighed for at blive indkaldt til samtale, mens studiet fra Sverige viser, at mænd fra de lavest placerede oprindelsesgrupper rammes hårdere end kvinder fra samme grupper.

Disse resultater og pointer peger på et behov for, at spørgeskemaer om oplevet diskrimination indeholder tilstrækkeligt detaljerede baggrundsundersøgelser til at identificere de mest udsatte grupper, men også foretager analyser, der deler op på, ikke bare på baggrund af oprindelsesland, men også etnicitet, køn og religion, men også øvrige beskyttede karakteristika som handicap, seksuel orientering og kønsidentitet, da der kan være interne variationer, der ellers er sløret på et aggregeret niveau.

Spørgeskemalængde, indsamlingsmetode og tilbøjelighed til at besvare

Svarprocenten er metodisk central i spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination, fordi den har direkte betydning for antallet af besvarelser og dermed muligheden for analytisk snit og sandsynligheden for skævhed i forhold til den population, som undersøgelsen ønsker at sige noget om. Jo flere besvarelser, desto bedre forudsætninger er der for at analysere variationer inden for målgruppen, herunder forskelle mellem undergrupper, og desto mindre er risikoen for, at resultaterne er domineret af særlige ekstreme observationer.

Samtidig peger eksisterende litteratur på en generel nedadgående trend i villigheden til at deltage i spørgeskemaundersøgelser. For eksempel finder en svensk undersøgelse af en række gentagne befolkningsundersøgelser en nedadgående trend til at ville bevare spørgeskemaundersøgelser, herunder at nedgangen er størst for personer født uden for Norden og særligt for personer født uden for Europa (Lundmark & Backström, 2025).

I dette lys bliver længden på spørgeskemaet en hel central praktisk overvejelse i udformningen af et spørgeskema om oplevet diskrimination. En høj detaljeringsgrad i en spørgeskemaundersøgelse, fx gennem brug af mange filtreringsspørgsmål eller komplekse skalaer (som fx FRA), kan i teorien forbedre målingens præcision, men har imidlertid den praktiske konsekvens, at hvert ekstra spørgsmål forlænger spørgeskemaet og øger risikoen for udtrætning af respondenter med frafald til følge. Allerede i rekrutteringsfasen kan det have betydning for, hvem der vælger at åbne invitationen, da oplysning om forventet besvarelsestid i invitationsbrevet kan påvirke, hvem der overhovedet vælger at deltage.

Dette eksemplificerer den praktiske afvejning, der må foretages i udformningen af en spørgeskemaundersøgelse, mellem hvad der i teorien vil give den største præcision i målingen og hensynet til undersøgelsens samlede svarprocent. I værste tilfælde kan delvise besvarelser indgå i analyser eller anvendes som robusthedstjek, men er metodisk mindre ideel end at opnå fulde besvarelser.

Ud over spørgeskemalængde spiller dataindsamlingsmetoden en væsentlig rolle for svarprocenten. Telefonopfølgning er i flere undersøgelser forbundet med en markant højere svarprocent sammenlignet med rene webundersøgelser. En mere ressourcekrævende, men metodisk gunstig tilgang er besøgsinterview, der kan give de højeste svarprocenter og være med til at reducere bortfald forbundet til sprogkulturer og digitale kompetencer forbundet til at besvare websurveys. Disse indsamlingsmetoder har dog betydelige økonomiske ressourcer til følge.

Sammenfattende betyder dette, at det teoretisk optimale omfattende spørgeskema kan blive undermineret af praktiske hensyn; for lang interviewtid, udtrætning af respondenter (survey fatigue) og at der er særlige hensyn at tage i forhold til målgruppens demografiske sammensætning. Ved at balancere omfanget af spørgsmål og eventuelt anvende målrettet opfølgning eller incitamenter (se fx Hyld (2020) og Sandelin & Falk (2024)), kan man forsøge at øge svarprocenten uden at gå på kompromis med datakvaliteten, såfremt projektets ressourcer kan bære det.

Sprog og oversættelse

Afslutningsvist er sprog og oversættelse et centralt metodisk forhold i spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination.

Spørgsmålet, der fungerer på et sprog eller i en kontekst, er ikke nødvendigvis overførbart til et andet sprog eller en anden kontekst. Oversættelse og sproglig tilpasning af spørgsmål kan påvirke både forståelsen af spørgsmålene, og hvilke svar der bliver givet, og dermed den overordnede datakvalitet.

En første udfordring ved oversættelse vedrører semantiske ligheder på tværs af sprog. Centrale begreber som diskrimination, forskelsbehandling, respekt eller chikane kan have forskellige konnotationer og betydninger på tværs af sprog, og selvom der kan findes et tilsvarende ord, så er det ikke nødvendigvis betydende med, at der er et overlap i, hvad det ord dækker over. Det stiller store krav til, at oversættere ikke alene finder sprogligt korrekte oversættelser, men også er afstemt i forhold til, hvad begreberne dækker over. Samtidig kan der være udfordringer forbundet med, at ordforråd og formuleringer kan være mere eller mindre tilgængelige på tværs af sprog, hvilket kan betyde, at visse spørgsmål opleves som unødigt abstrakte eller uklare for dele af målgruppen i en oversat version.

Derudover er det væsentlig at overveje, om spørgsmålene er genkendelige og meningsfulde for målgruppen, også i en oversat form. Spørgsmål, der tager udgangspunkt i institutionelle forhold eller sociale praksisser, som ikke opleves ens på tværs af grupper, kan være svære at relatere til, selv når de er oversat korrekt. Her kan pilottestning af oversatte spørgeskemaer være vigtige redskaber til at afdække misforståelser og kulturelle forskydninger i forståelsen, for at en undersøgelse gennemføres i fuld skala. Her kan der være tilgang som at sammenligne oversættelser på tværs af forskellige oversættere, eller at oversætte til et sprog og så oversætte tilbage til det originale sprog og sammenligne med originalen.

Derudover spiller generelle sprogkunderskaber også en rolle, både for deltagelse og for, om man indfanger det, der ønskes at spørge ind til med det pågældende spørgsmål. Begrænsede sproglige kompetencer kan udgøre en barriere for at deltage i spørgeskemaet og kan samtidig være tæt forbundet med respondentens ud-sathed i samfundet, kontakt til myndigheder, behov for tolkning, risiko for social eksklusion, herunder erfaringer med diskrimination på grund af etnisk baggrund.

Respondenter med begrænsede sproglige kompetencer kan have behov for hjælp fra andre til at udfylde spørgeskemaet, hvilket kan introducere bias, hvis svarene på-virkes af, at en anden person ser med eller formulerer svarene på vegne af respon-denten. Alternativt er konsekvensen, at respondenter falder fra i undersøgelsen, og det gør, at deres perspektiv ikke medtages i den endelige analyse.

Udformningen af svarmuligheder har også betydning i denne sammenhæng. Mulig-heder som 'ved ikke' eller 'ønsker ikke at svare' kan være analytisk nødvendige, men bør anvendes med omtanke. Hvis disse svarmuligheder præsenteres for tidligt, kan de fungere som en let udvej for respondenter, der ikke ved første øjekast forstår spørgsmålet. En metodisk anbefaling er derfor, at sådanne svar først aktiveres, hvis respondenter forsøger at gå videre uden at have afgivet et egentligt svar, så det i højere grad bliver tydeligt, om der er tale om manglende forståelse frem for glemsel eller manglende stillingtagen.

Erfaringer fra FRA's spørgeskemaer målrettet indvandrere og efterkommere peger på, at sproglige forhold spiller en mere nuanceret rolle end ofte antaget (European Union Agency for Fundamental Rights, 2024). Kun et mindre antal deltagende lande anvendte mange alternative sprog i dataindsamlingen, hvis overhovedet, og arabisk viste sig at dække en stor del af behovet blandt minoritetsgrupper. Samtidig viste de i rapporten, at mange misforståelse i besvarelsene i højere grad var relateret til spørgsmålenes formuleringer end til respondenternes sprogkunderskaber. Lange og komplekse spørgsmål eller spørgsmål, der samler mange aktiviteter i et, var forbun-det med risiko for fejlfortolkninger og 'ved ikke'-besvarelser, uanset sprog.

Dette understøttes af et randomiseret eksperiment fra Sverige, som viser, at det at tilbyde besvarelse på 12 sprog ikke øgede svarprocenten sammenlignet med kun at udbyde spørgeskemaet på svensk, og forbedrede heller ikke datakvaliteten i forhold til single item-nonresponse (Lundmark et al., 2023). Kun meget få valgte at gøre brug af de oversatte udgaver af spørgeskemaet til deres besvarelse, mens den flersprogede udgave reducerede frafald marginalt. Resultatet fra dette eksperiment peger på, at flersprogede muligheder kun i begrænset omfang bidrager til at højne svarprocenten, men ikke i sig selv udgør et effektivt greb til at markant at løfte deltagelsen.

Et andet dansk studie undersøger, hvorfor immigranter og efterkommere i langt mindre grad besvarede Danish National Health Survey (DNHS) i 2010 (Ahlmark et al., 2015). Ud fra en regressionsanalyse finder de, at den højeste andel af manglende svar var blandt efterkommere (80,0 %) og indvandrere (72,3 %) med ikke-vestlig baggrund og grundskoleuddannelse. Særligt omfanget af spørgsmål (for mange) blev angivet som årsager til manglende besvarelse.

Samlet set peger litteraturen og de øvrige pointer i dette afsnit på, at sprog og oversættelser er nødvendige, men ikke afgørende, forudsætninger for at sikre høj deltagelse. Oversættelser skal være begrebsligt velovervejede, spørgsmålene skal være klare og ikke unødigt komplekse, og tiltag rettet mod at udvide antallet af sproglige versioneringer af spørgeskemaet bør ses i sammenhæng med andre faktorer, som fx spørgeskemalængde, dataindsamlingsmetode og målgruppens karakteristika. Ellers risikerer man at bruge unødige ressourcer på designvalg, der i sig selv ikke adresserer de mulige underliggende barrierer for deltagelse og forståelse.

4.3.5 Opsamling

Spørgeskemaundersøgelser er en central metode til systematisk at indkredse oplevelser med diskrimination. I modsætning til survey-eksperimenter, der også anvender spørgeskemaer, og som har fokus på udøvers holdninger eller adfærd, har spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination fokus på enkeltpersoners egne erfaringer med oplevelser af diskrimination og fortolkning heraf.

Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination kan bl.a. bruges til at kortlægge, hvor udbredt oplevelser med diskrimination er i forskellige befolkningsgrupper, og i hvilke dele af samfundet og hvor ofte den enkelte oplever diskrimination. Derudover kan metoden også anvendes til at belyse oplevede konsekvenser, herunder hvordan man vælger at handle på baggrund af oplevelser med diskrimination, som fx ændret adfærd og udtryk, ønsker om at flytte ud af landet og generel klageadfærd.

Spørgeskemaundersøgelser om oplevet diskrimination har derfor ikke til formål at fastslå, om der har fundet ulovlig diskrimination sted, men at indkredse oplevet diskrimination, forstået som den enkeltes *opfattelse* af at blive behandlet anderledes eller uretfærdigt på baggrund af sin etniske oprindelse, sit udseende, sin religion, sit sprog eller andre tilknyttede markører, der har forbindelse til oprindelseslandet.

Spørgeskema om oplevet diskrimination er blevet gennemført over en årrække. I Danmark blev den første større spørgeskemaundersøgelse af oplevet etnisk diskrimination gennemført i slutningen af 1990'erne (Møller & Togeby, 1999). Jensen et al. (2012) videreudviklede tilgangen fra Møller & Togeby (1999) og andre samtidige studier ved at forankre deres spørgeramme i en klarere begrebsafgrænsning af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse. De opstillede tre centrale dimensioner, som de mener, et spørgeskema om oplevet diskrimination bør indfange: 1) ringere behandling, 2) nægtelse eller begrænsning af rettigheder og adgang og 3) chikane. Efterfølgende har flere større danske undersøgelser af oplevet diskrimination taget udgangspunkt i denne spørgeramme.

Der har også været en udvikling af spørgsmålsbatterier, der adskiller sig fra kernen af spørgsmål om oplevet diskrimination og bevæger sig mere i retning af hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner. Der spørges ikke til en konkret diskriminerende handling i retlig forstand, der kan påklages, som fx et direkte afslag. I stedet spørges der til mere subtile signaler; ofte gentagne og tvetydige hændelser, som opfattes af den enkelte som krænkende og måske kun opfattes af dem, der er involveret. Et metodisk spørgsmål er dog, hvorvidt spørgeskemaundersøgelser egner sig til at indfange disse subtile og tvetydige hændelser. Men måske kan spørgeskemaer anvendes til at beskrive nogle negative hverdagsoplevelser, som efterfølgende kan undersøges nærmere med kvalitative metoder eller observationsstudier.

Ét dilemma i spørgeskemaundersøgelser er, at der typisk er en negativ sammenhæng mellem længden af spørgeskemaet og svarprocenten. Længden af spørgeskemaet er dermed en hel central praktisk overvejelse i udformningen af et spørgeskema. En høj detaljeringsgrad kan i teorien forbedre målingens præcision, men har samtidig den praktiske konsekvens, at hvert ekstra spørgsmål forlænger spørgeskemaet.

4.4 Digitale metoder

Digitale metoder udgør et relativt nyere og mindre konsolideret felt i målingen af etnisk diskrimination.

Selvom digitale metoder ikke udfoldes i detaljer i rapporten fra 2012, peger Jensen et al. (2012) i deres idékatalog på, at digitale spor og online data rummer et

potentiale for at identificere diskriminerende mønstre i den virtuelle sfære, fx via online boligportaler (Jensen et al., 2012, s. 98-99).

Siden Jensen et al. i 2012 er digitalisering af både sociale relationer, offentlige ydelser, visse beslutningsprocesser blevet udviklet markant, hvilket har åbnet for nye datakilder og arenaer for studiet af diskrimination. Eksempelvis er den samlede data- trafik i Danmark tredoblet fra 1. halvår af 2018 til 2. halvår i 2024, 4,8 millioner borgere er i 2025 tilmeldt digital post, og 3 millioner bruger sundhedskorts-appen (Danmarks Statistik, 2025).

Grundlæggende dækker digitale metoder over tilgange, der udnytter digitale data og teknologier til at observere eller analysere diskrimination. Det kan fx omfatte analyser af store mængder tekst og interaktioner på sociale medier, undersøgelser af bias i algoritmer og automatiserede beslutninger, samt eksperimenter og målinger af opmærksomhed og adfærd, fx vha. digitale værktøjer som 'eye-tracking'.

Digitale metoder adskiller sig fra de mere etablerede målemetoder ved deres skala og tempo. Gennem automatiserede værktøjer, der kan downloade hele kommentarspor og sprogmodeller, er det muligt hurtigt og systematisk at indsamle og analysere store datamængder og afdække mønstre i kommunikation og behandling på tværs af etnisk baggrund.

Samtidig indebærer digitale metoder ofte særlige metodiske og etiske udfordringer knyttet til datatilgængelighed, samtykke og fortolkning af tekst og adfærd.

Inden for denne brede kategori placeres også diskursanalytiske tilgange, der i stigende grad anvender digitale datakilder som avisartikler, sociale medier, politiske debatter og online fora. Her er der ikke tale om enkeltstående diskriminerende handlinger, men om, hvordan bestemte befolkningsgrupper omtales og problematiseres i den offentlige debat. Gennem analyser af framing og narrativer kan disse studier belyse, om og hvordan diskrimination eventuelt legitimeres eller udfordres i den offentlige debat.

Samlet fungerer digitale metoder i denne rapport som et supplement til de mere etablerede målemetoder i forhold til skala og kontekst, men også med indsigter om nye arenaer og processer, hvor diskrimination kan opstå og reproducere. De digitale metoder befinder sig samtidig i et metodisk udviklingsfelt, hvor der lånes fra de øvrige metoder, hvad angår forskningsmæssige standarder, validitetskriterier, men også, hvor spørgsmål om, hvad der er etisk forsvarligt at anvende disse metoder til, stadig er under opbygning.

4.4.1 Automatiserede profileringsmodeller kan risikere at ramme skævt

En del af litteraturen undersøger, hvordan diskrimination er indlejret i automatiserede beslutningsprocesser.

Her ser Desiere & Struyven (2021) eksempelvis på, hvor præcist en AI-baseret profileringsmodel forudsiger langtidsledighed. De ser på forskellen mellem modellen sammenlignet med traditionel sagsbehandling, holdt op imod faktisk beskæftigelsesdata, og finder bl.a., at jobsøgende, der er født uden for Belgien, 2,6 gange så ofte bliver misklassificeret som i højrisikozonen for langtidsledighed end personer født i Belgien.

Et andet eksempel er Lippens (2024), der tager logikken fra korrespondancestudierne (som gennemgået i afsnit 4.2) til at evaluere om, hvorvidt store sprogmodeller (som fx ChatGPT) diskriminerer på baggrund af køn og etnicitet. I deres studie varierer de på jobsøgendes navne (med hensyn til at indikere køn og etnicitet), mens øvrige karakteristika og kvalifikationer holdes konstant. Herefter beder de sprogmodellen/chatbotten til at rangere kandidaterne. Med andre ord undersøger de altså, om der er systematik i, hvem chatbotten vælger af to lige gode kandidater, der varierer på etnicitet, på samme måde, som felteksperimenterne undersøger rekrutteringsmedarbejdere.

Denne tilgang låner således fra de mere etablerede felteksperimenter og bringer det ind i den digitale verden, hvor der drages nytte af den skala, der kan opnås, når man ikke skal tage hensyn til at forstyrre færrest mennesker muligt, men blot kan sætte en computer til at regne. Derudover betyder den store datamængde, at der kan arbejdes med langt flere snit, fx i forhold til at se på, hvordan sprogkrav i jobopslaget interagerer med køn, men også til at komme mere i dybden med andre kontekstafhængige mønstre.

4.4.2 Storskalaanalyser af sociale medier

Digitale metoder kan også gøre det muligt at kortlægge, hvordan diskrimination, hadtale og andre krænkende udsagn optræder i samtalen på offentlige online fora gennem større sprogmodeller, der fx specifikt er trænet til at identificere hadefulde ytringer.

Kasahara et al. (2022) udviklede den første norsksprogede model, der er blevet brugt til at identificere og klassificere hadtale rettet mod muslimer, ved at indsamle over 800.000 kommentarer fra Facebook og Twitter i perioden 2010-2021.

Deres tilgang kombinerede dataindsamling ved hjælp af såkaldte 'web-scrabers', der downloader hele kommentarspor og opsætter det i datasæt. Dette bruges efterfølgende til at identificere tematiske mønstre i de identificerede hadefulde kommentarer. Dette supplerede de med en kvalitativ analyse af multimodale udtryksformer, der er en samlebetegnelse for medier, der bruger en kombination af tekst, billede og symboler.

I en dansk kontekst har Analyse & Tal i flere omgange (Manøe et al., 2021; Ørtoft et al., 2025) brugt en lignende tilgang, hvor de til formålet har udviklet en sprogmodel, der kan identificere sproglige angreb på tværs af 71 millioner opslag, kommentarer og interaktioner fra politikere, medier og offentlige grupper (Ørtoft et al., 2025). Deres to-trinsmetode klassificerer først kommentarer som angreb eller ikke-angreb og skelner herefter mellem angreb i anstødeligt sprog og decideret hadtale møntet på beskyttede karakteristika.

En anden særlig dimension ved deres undersøgelse er, at der også registreres demografiske karakteristika på den, der sender kommentarer, så der kan foretages analyser af, hvem det er, der kommer med udsagnet.

Disse to undersøgelser, der arbejder med kommentarspor på Facebook, deler centrale metodiske udfordringer ved, at algoritmer primært kan indfange tekst og dermed misser nogle signaler, der ligger i symboler (emojis) eller ironi. Derudover så afhænger sprogmodellernes træning af prædefinerede søgeord, der kan risikere at overse nyere, sene udviklinger i sproget. En særlig pointe ved disse studier er, at de også kan se, hvordan kommentatorerne er forbundet på tværs af kommentarsporene. Eksempelvis finder det norske studie, at en lille brugergruppe står for at dele det meste af det hadefulde indhold på tværs af kommentarspor. Ligeledes finder de danske undersøgelser, at ca. 0,2 % står for mere end 30 % af de sproglige angreb (Ørtoft et al., 2025), hvilket er eksempler på, hvordan disse store tekstmængder kan bidrage med indsatser om, hvor skævt det står til med, hvem det er, der producerer hadfuldt indhold på sociale medier.

4.4.3 Eksperimentelle studier, der bruger digitale metoder

Digitale teknologier kan bidrage med nye indsigter i studier, der anvender eksperimentelle designs til at måle diskrimination.

Eksempelvis kombinerer Törngren et al. (2024) et eksperimentelt design, hvor professionelle rekrutteringsmedarbejdere skal vurdere fiktive CV'er på en skærm, hvor der varieres på etnicitet gennem navn og foto, men øvrige kvalifikationer holdes konstante. Her består det digitale bidrag i, at de inddrager såkaldt 'eye-tracking', ved at registrere respondenternes opmærksomhed, i form af, hvor længe de lader

blikket rettet mod en bestemt detalje ved det CV, de skal vurdere, som fx navn, foto, uddannelse, erfaring med videre. Dermed måles ikke kun, om jobsøgeren udvælges, men også, hvor meget opmærksomhed, der bruges på CV'ets forskellige detaljer. Derudover indgår efterfølgende kvalitative interviews til at give nærmere indsigt i rationalet bag beslutningerne.

Et andet eksempel på survey-eksperiment, hvor der inddrages digitale aspekter, er Galos (2024), hvor der undersøges, hvordan forskellig fremtoning i profiler på sociale medier introducerer et lag af diskrimination på baggrund af social klasse i udvælgelse af jobansøgere. Ved at præsentere respondenterne for en profil på et socialt medie, der varierer i markører relateret til kulturforbrug, og et CV, der ellers er konstant med hensyn til kompetencer, forsøger forfatteren at isolere effekten af en jobansøgers digitale identitets betydning for, om man bliver kaldt til samtale. Dette er et eksempel på, hvordan sociale medier kan indtræde som alternativ informationskanal, der bevæger sig ud over det, som ansøgeren stiller til rådighed i sin ansøgning.

4.4.4 Analyse af medier og avisartikler med mere

Digitale metoder kan også anvendes til at håndtere og analysere, hvordan forskellige etniske grupper er repræsenteret i nyhedsmedier, aviser og øvrige hjemmesider. Jacobsen et al. (2013) gennemgår i en afgrænset periode udvalgte danske avisers nyhedsartikler med henblik på at afdække italesættelse og framing af muslimer, islam og racisme. Alle relevante nyhedsindlæg registreres i en database med detaljerede metadata og kodes efter forekomst af diskriminationsrelaterede nøgleord, hvordan problemet i artiklen bliver rammesat, tonen over for minoriteter samt minoritetsstemmens tilstedeværelse og styrke. Analysen viser, at historier om muslimer og islam ofte præsenteres i et negativt lys og primært kobles til emner som ekstremisme, terror og kvindeundertrykkelse, mens racisme og diskrimination sjældent italesættes eksplicit og oftere erstattes af mildere begreber som 'ulighed' eller 'manglende rettigheder'.

I et målingsperspektiv kan studiet anvendes til at belyse etnisk diskrimination på et strukturelt og diskursivt niveau ved at kvantificere mønstre i framing, tone og fravær af repræsentation af minoriteter i den offentlige debat. Metoden måler ikke diskrimination som konkrete handlinger eller beslutninger, men identificerer mønstre i den måde, minoriteter fremstilles på og positioneres i den offentlige debat.

De ovenstående studier og undersøgelser viser, hvordan digitale metoder kan bruges til at undersøge diskrimination. Det gælder både analyse af tekst fra online kommentarspor med sprogmodeller, eksperimenter med jobansøgninger, der måler opmærksomhed, og studier af diskrimination i AI-baserede beslutninger. Tilsammen

giver de nye, skalerbare værktøjer til at opdage og måle etnisk diskrimination på mere nuancerede måder.

Som fællestræk er de digitale metoder velegnet til at måle etnisk diskrimination, når de indeholder systematisk og transparent dataindsamling, validerede klassifikationer og kodemanualer og kombineres med kvalitative analyser, der kan fortolke på nuancer og kontekst. På den måde kan digitale metoder bidrage til at synliggøre diskrimination på nye samfundsområder, mens de fortsat kræver kritisk stillingtagen og refleksion over deres metodiske og etiske begrænsninger.

4.4.5 Opsamling

Digitale metoder udgør et relativt nyere supplement til de klassiske målemetoder. Her er der identificeret en mindre litteratur, der beskæftiger sig med at bearbejde store datamængder og identificere mønstre af den diskrimination, der kan udspille sig online og indlejret i kunstig intelligens (AI). Det er således nærmere en betegnelse for, hvilke værktøjer og fora der behandles, og er koblet op på og låner fra mere etablerede metoder. Det er samtidig et felt, hvor der også rejses større juridiske og etiske spørgsmål om, hvordan vi som samfund indretter vores digitale infrastruktur og rum.

Pointen med at inddrage online fora og nye digitale metoder er, at digitale datakilder kan give adgang til nye typer af adfærdsdata og kommunikation, som enten supplerer traditionelle datakilder eller muliggør analyser af samfundsområder, hvor diskrimination kan udspille sig, uden at det bliver fanget af registerdata eller surveys. Samtidig indebærer digitale metoder ofte særlige metodiske og etiske udfordringer knyttet til datatilgængelighed, samtykke og fortolkning af tekst og adfærd.

4.5 Kvalitative metoder

Kvalitative metoder udgør et væsentligt supplement til de kvantitative tilgange. Hvor spørgeskemaundersøgelser og eksperimentelle designs især er velegnede til at belyse omfang og overordnede mønstre, så giver de kvalitative metoder mulighed for at undersøge, hvordan diskrimination opleves og udspiller sig konkret i hverdagen. De repræsenterer dermed en anden type måling, hvor fokus ikke er på frekvens eller sandsynlighed for diskrimination, men på at identificere og beskrive de former for forskelsbehandling, sådan som mennesker selv oplever, eller som forskere kan observere i sociale interaktioner.

Kvalitative metoder er særligt egnede til at indfange kontekstuelle forhold, sociale interaktioner og mere tvetydige former for diskriminerende adfærd, der kan være vanskelige at operationalisere og måle gennem standardiserede mål. Gennem interviews kan forskere indsamle detaljerede beskrivelser af oplevet diskrimination, mens observationsstudier giver mulighed for, at forskeren selv identificerer forskelsbehandling, der ikke nødvendigvis opfanges af de involverede i konkrete praksisser og interaktioner. På den måde kan kvalitative metoder bidrage til at få øje på og uddybe former for diskrimination på en måde, der ikke nødvendigvis indfanges i administrative opgørelser eller fremgår på baggrund af resultater fra standardiserede survey-spørgsmål.

I en dansk sammenhæng har kvalitative undersøgelser af diskrimination dog været relativt begrænsede. Jensen et al. peger på, at der fra 2012 og før primært findes enkelte observationsstudier på arbejdsmarkedet samt casestudier på uddannelsesområdet, hvor diskrimination ofte kun behandles indirekte (Jensen et al., 2012). I dette afsnit vil vi først gennemgå, hvordan Jensen et al. (2012) behandler denne type metode, og efterfølgende gennemgå de relevante studier, der anvender kvalitative metoder.

4.5.1 Individuelle interview og fokusgrupper

Jensen et al. (2012) fremhæver kvalitative interviews, ofte i semistruktureret form, som særligt velegnede til undersøgelser af oplevet diskrimination, hvor den centrale styrke ligger i, at interviewet giver mulighed for undervejs at forklare og præcisere, hvad der forstås ved diskrimination, og dermed sikrer, at interviewpersonen svarer på de typer hændelser og adfærd, der faktisk ønskes undersøgt. Samtidig giver interviewformen mulighed for at gå i dybden med detaljer om kontekst, men også nærmere indblik i fortolkning og konsekvenser, og dermed belyse hele sammenhængskæden fra hændelse til betydning og håndtering, som kvantitative undersøgelser ofte reducerer til mere enkeltstående indikatorer.

Interviews i fokusgrupper kan betragtes som en beslægtet metode, der kombinerer elementer fra interview med observation af gruppedynamikker. Fokus kan her mere være på, hvordan diskrimination italesættes og forhandles i en social sammenhæng. Hvilke forklaringer der vinder genklang på tværs af deltagerne, hvor opstår der uenigheder, og hvilke normer etableres der. Metoden er derfor brugbar til at forstå kollektive fortolkningsrammer og sociale mekanismer og mindre til at gå i dybden på individuelle erfaringer, men brugbar i forhold til at forstå, hvordan gruppemedlemmerne taler sammen, og hvilke fælles forståelser der opstår i samtalen.

4.5.2 Observationsstudier som kvalitative datakilder

Hvor interviews primært giver adgang til de undersøgte aktører oplevelser og forklaringer, så giver observationsstudier adgang til at beskrive faktisk adfærd og interaktion i "naturlige" situationer. Ved at observere adfærd i konkrete situationer kan disse typer af studier afdække både bevidste og mere ubevidste handlinger og tale-mønstre samt indirekte former for diskrimination, der er sværere at dokumentere, og som ikke nødvendigvis ville kunne blive rapporteret i et spørgeskema. Samtidig kan de give indsigt i, hvordan tilsyneladende neutrale praksisser og procedurer i praksis kan komme til at udgøre diskriminerende adfærd.

Det gør observationsstudier særligt relevante i diskriminationsforskning, fordi forskelsbehandling ofte kan komme til udtryk indirekte gennem tone, kropssprog, afbrydelser, forskelle i, hvordan opmærksomhed rettes, arbitrær anvendelse af regler og vurderingskriterier – snarere end i eksplicite udsagn.

Datakilder i observationsstudier kan bestå af feltnoter fra deltagerobservationer, lyd- eller videooptagelser eller mere strukturerede observationsskemaer. Metodisk spænder observationsstudier fra ustrukturerede deltagerobservationer, hvor formålet er en fyldestgørende beskrivelse af praksisser og normer over tid, til strukturerede observationer, hvor bestemte hændelser eller handlinger registreres systematisk. I sidstnævnte kan observationer efterfølgende kodes og i nogen grad kvantificeres (fx som antal forekomster).

Dog kan man risikere, at deltagere vil overvåge deres egen adfærd, fordi de ved, at de er under observation ('Hawthorne-effekten'), hvorfor der er risiko for, at studiet vil rapportere på en selvcensureret virkelighed.

4.5.3 Eksempler på studier

Idékatalog fra Jensen et al. (2012)

Jensen et al. præsenterer i deres idékatalog en række konkrete eksempler på, hvordan kvalitative metoder kan anvendes til at undersøge diskrimination i forskellige dele af samfundet.

Et centralt eksempel er observationsstudier af jobsamtaler, herunder Iben Jensens (2011) observationsstudie af omkring 100 jobsamtaler, hvor observation af både verbal og nonverbal kommunikation giver mulighed for nærmere at vurdere, om der forekommer faktisk diskrimination i en ansættelsesproces, ved at identificere forskelle i behandlingen af etniske minoritets- og majoritetsansøgere (Jensen et al., 2012). Netop denne type studier eksemplificerer det særlige bidrag, som kvalitative

metoder kan give til forståelsen af diskrimination som en kontekstafhængig forhandling, der påvirkes af gensidige interaktioner. Her vurderes diskrimination som en helhed på baggrund af de samlede observationer frem for enkeltstående udsagn, og fokus er både på direkte og indirekte former for diskrimination.

Et andet eksempel, som Jensen et al. (2012) peger på, er komparative casestudier på skoler og uddannelsesinstitutioner, hvor der undersøges forskelle mellem cases i, hvordan lærere henvender sig til, taler om og italesætter etnisk baggrund. Disse observationer kombineres med interviews med lærere og ledelse og dokumentanalyser af trivsels- og inklusionspolitikker. Tilsvarende foreslås casestudier af sportsaktiviteter i foreningsliv, hvor observationer af træning, kampe og sociale situationer suppleres med interview for at belyse diskrimination og chikane i foreningslivet.

Udvalgte nyere studier

I forlængelse heraf inddrager indeværende rapport tre nyere kvalitative studier fra litteratursøgningen, som på forskellig vis belyser diskrimination i en dansk og nordisk kontekst. Fælles for disse studier er, at de anvender kvalitative datakilder til at analysere diskriminationens mere konkrete udtryk og de sociale og institutionelle mekanismer, hvori forskelsbehandlingen opstår og reproduceres. Samtidig adskiller de sig fra hinanden i både analytisk fokus og datagrundlag: Et studie undersøger minoritetsetniske mænds møder med politiet gennem en narrativt interviewdesign (Haller et al., 2020), et andet anvender et omfattende mixed-methods design, som kombinerer interviews, fokusgrupper og survey-data (Moe & Døving, 2022), hvorimod den sidste kilde, vi gennemgår, anvender semistrukturerede interviews til at kortlægge oplevet diskrimination på tværs af samfundsområder for afrodanskere i Danmark (Stenum, 2017).

Unge minoritetsborgeres fortællinger om politivold og ydmygelse

Haller et al. (2020) tager udgangspunkt i en narrativ kriminologisk ramme, hvor formålet ikke er at afgøre, hvad der "objektivt" set er sket i konkrete hændelser, men at forstå, hvordan de interviewede skaber mening i deres møder med politiet, og hvordan disse erfaringer former deres relation til myndigheder og politiets legitimitet i deres øjne.

Studiet baserer sig på semistrukturerede interviews med 76 unge mænd og 6 unge kvinder (15-26 år) med minoritetsetnisk baggrund, som enten bor i eller er vokset op i et socialt udsat boligområde. Deltagerne er næsten alle selv født i Danmark og har overvejende forældre med oprindelse i Somalia, Palæstina, Libanon eller Irak. Rekrutteringen foregik vha. snowball-sampling og tilstedeværelse i lokale miljøer (gaden, ungdomsklubber og lokale indsatser) som en metodisk konsekvens af, at rekrutteringsadgang til den gruppe kan være svær igennem mere formelle kanaler.

Et særligt metodisk greb i studiet er, at 17 deltagere geninterviewedes både individuelt og i grupper, hvilket gav mulighed for at sammenholde deres personlige fortællinger med indsigter fra fokusgrupper, hvor de kollektive fortolkningsrammer og de sociale processer, der opstår ved, at erfaringer deles, også bidrager til at validere de individuelle fortællinger.

Analysen peger på tre gennemgående træk ved deltagernes beskrivelser af politiets vold mod dem:

1. Unødvendig magtanvendelse
2. Uforudsigelighed i brugen af vold
3. Ydmygelse.

Det centrale bidrag i et diskriminationsperspektiv er, at diskrimination i dette studie ikke alene forstås som forskelsbehandling i, hvem der stoppes af politiet, men som en mere detaljeret erfaring af den interaktion, som de interviewede har med politiet, og om den psykiske vold i form af degradering, der udspiller sig, og hvordan den får konsekvenser for tillid, tilhørsforhold og oplevelsen af retssikkerhed. Dermed bidrager studiet især med indsigter i, hvordan politiets forskelsbehandling af unge minoritetsetniske mænd opleves og fortolkes, og udvider forståelsen af oplevet diskrimination på en måde, der aldrig ville være mulig igennem registerdata.

Mixed-methods om diskrimination mod muslimer, og hvad åbne svarkategorier kan bidrage med

Hvor Haller et al. (2020) går i dybden med en type af kontakt (med politiet), så udvider Moe & Døving (2022) antallet af samfundsområder, som de ser på. De arbejder mere bredt med diskrimination mod muslimer i Norge gennem et mixed-methods design. Studiet kombinerer en kvalitativ del bestående af 47 interviews, både individuelle og i fokusgrupper med muslimer, som er rekrutteret netop på baggrund af deres erfaringer med diskrimination, med analyser af to større befolkningsundersøgelser fra 2017 og 2022, der baserer sig på en repræsentativ stikprøve, der er udtrukket på baggrund af oplysninger fra folkeregisteret.

Et væsentligt metodisk bidrag i dette studie er, at der eksplicit arbejdes intersektionelt. Det vil sige, at de undersøger, hvordan diskriminationserfaringer varierer med fx køn, alder og graden af synlighed (herunder religiøse markører), og at forskellige kombinationer af positioner kan forme både deres sandsynlighed for og karakteren af diskriminationserfaringer. Derudover inddrages spørgeskemaundersøgelsernes åbne svarfelter systematisk i analysen. Det er metodisk interessant, i forhold til at lade åbne svar fungere som et bindeled mellem rent kvantitative besvarelser og kvalitative interviews, ved, at de giver respondenterne mulighed for at uddybe

hændelser, kontekst og konsekvenser i et spørgeskemadesign uden at skifte til et fuldt interview.

Indholdsmæssigt viser Moe & Døving (2022), at arbejdsmarkedet fremstår som et centralt samfundsområde for erfaringer med diskrimination, bl.a. i rekruttering, forfremmelse og daglige interaktioner (både internt mellem kollegaer og eksternt med kunder). Studiet identificerer også diskriminationserfaringer i det offentlige rum (transport, butikker og i gadebilledet). Metodisk skal studiet fremhæves for dets måde at koble frekvens og kontekst for diskriminationserfaringer fra spørgeskemaerne med mere detaljerede beskrivelser af, hvordan det skete, og hvilke konsekvenser, det har haft for den enkelte, som det er beskrevet igennem interviews og de åbne svarkategorier, hvilket kan inspirere til analyser, hvor man ønsker både at gå i bredden og i dybden af at belyse diskriminationserfaringer.

Oplevet diskrimination blandt afrodanskere på tværs af samfundsområder

Stenum (2017) arbejder udelukkende kvalitativt og med et eksplicit fokus på oplevet diskrimination blandt afro-danskere i Danmark. Datagrundlaget består af 25 semi-strukturerede individuelle interviews med spredning på køn, alder, bopæl, social situation og oprindelsesland. Derudover indgår baggrundsinterviews med civilsamfund, som skal hjælpe med at kvalificere forståelse af de sociale og institutionelle sammenhænge, som interviewpersonerne beskriver.

Studiets analytiske greb er at identificere mønstre og gentagelser på tværs af personlige beretninger inden for en række samfundsområder: arbejde, skole og uddannelse, natteliv, butiksliv, offentlige rum og i mødet med politiet. Metodisk ligger styrken i denne undersøgelse i, at designet gør det muligt at sammenligne erfaringer på tværs af samfundsområder og dermed synliggøre, hvordan diskrimination kan tage forskellige former alt efter område.

Studiet ligger vægt på interviewpersonernes fortællinger ved synliggørelse af omfattende citater med henblik på at beskrive karakteren af oplevelserne – ikke som et repræsentativt mål for omfang, men som en dokumentation af mønstre i, hvordan diskrimination beskrives og erfares. Dermed bidrager Stenum (2017) især med et tværgående hverdagsperspektiv, hvor diskrimination ikke reduceres til enkelte alvorlige hændelser, men fremstår som noget, der kan akkumuleres på tværs af gentagne oplevelser.

Tilsammen illustrerer de tre studier, hvordan kvalitative designs kan belyse dimensioner af diskrimination, som andre metoder typisk har vanskeligere ved at indfange. Det gælder særligt fortolkningsprocesser, følelsesmæssige og sociale konsekvenser samt de former for negative erfaringer, hvor forskelsbehandling kan være subtil, tvetydig eller så indlejret i vaner, at det kan være svært at få øje på. Samtidig viser

de, at kvalitative bidrag kan være organiseret meget forskelligt – lige fra dybdegående narrative analyser af en type af kontakt med det offentlige, over kombinationer af kvalitative og kvantitative datakilder til en bredere kortlægning af diskriminationserfaringer på tværs af samfundsområder for en specifik befolkningsgruppe. Dette viser bredden i, hvordan kvalitative metoder kan bidrage til en måling af etnisk diskrimination, og hvordan de kan kombineres med de øvrige metodetyper, der er blevet fremlagt i kapitlet.

4.5.4 Opsamling

Kvalitative metoder (interviews, fokusgrupper og caseobservationer) kan anvendes til at identificere og beskrive former for forskelsbehandling, sådan som mennesker selv oplever det, eller som forskere kan observere i sociale interaktioner. Det er en metode, der er velegnet til at undersøge kontekst, fortolkning, mening og konsekvenser på en måde, som kvantitative designs ofte ikke kan indfange i samme grad. Kvalitative studier er særligt velegnede til at belyse mere subtile former for diskrimination (hverdagsdiskrimination og mikroaggressioner) og institutionelle indlejrede praksisser, men er samtidig begrænset i deres generaliserbarhed og kan ikke anvendes til at opgøre omfang i samfundet.

Kvalitative interviews er velegnede til undersøgelser af oplevet diskrimination, mens observationsstudier giver adgang til at beskrive faktisk adfærd og interaktion i "naturlige" situationer. Observationsstudier kan bl.a. afdække handlinger og talemønstre og indirekte former for diskrimination, der ellers er sværere at dokumentere.

> Dokumentation

Litteratur

- Adair, J.G. (1984). The Hawthorne effect: A reconsideration of the methodological artifact. *Journal of Applied Psychology*, 69(2), 334-345.
- Ahlmark, N., Algren, M.H., Holmberg, T., Norredam, M.L., Nielsen, S.S., Blom, A.B., Bo, A. & Juel, K. (2015). Survey nonresponse among ethnic minorities in a national health survey – a mixed-method study of participation, barriers, and potentials. *Ethnicity & Health*, 20(6), 611-632.
- Andersen, S.H. & Justesen, P. (2017). *Hvornår må man lave positiv særbehandling? Personer med etnisk minoritetsbaggrund på arbejdsmarkedet*. Institut for Menne-skerettigheder.
- Anklagemyndigheden (2025a, 9. jan). *Hadforbrydelser (straffelovens § 266 b) – praksisoversigt*. <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/d6c024c3-0d1e-45d0-8c0d-769d04172466?showExact=true>
- Anklagemyndigheden (2025b, 19. maj). *Hadforbrydelser (strafskærpelsen i straffelovens § 81, nr. 6) – praksisoversigt*. Retrieved 22-01-2026, from <https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd07bc15ec0/VB/c59b058e-758f-41f1-87f3-71dca7e335e7>
- (2025). *Befolkningens oplevede udsathed for vold og andre former for kriminalitet og overgreb i samfundet: Offerundersøgelserne 2005-2024*. Justitsministeriet.
- Barrera, D., Gërxhani, K., Kittel, B., Miller, L. & Wolbring, T. (2024). Experiments and causality. *Experimental Sociology: Outline of a Scientific Field* (pp. 40-51). Cambridge University Press.
- Beskæftigelsesministeriet (2024). *LBK nr 399 af 05/04/2024. Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven)*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/399>
- Bhopal, R. (2004). Glossary of terms relating to ethnicity and race: for reflection and debate. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 58(6), 441-445.
- Brondolo, E., Kelly, K.P., Coakley, V., Gordon, T., Thompson, S., Levy, E. & Contrada, R.J. (2005). The perceived ethnic discrimination questionnaire: development and preliminary validation of a community version 1. *Journal of Applied Social Psychology*, 2(35), 335-365.

- Carlsson, M. & Eriksson, S. (2017). Do attitudes expressed in surveys predict ethnic discrimination? *Ethnic and Racial Studies*, 40(10), 1739-1757.
- Clausen, T., Rugulies, R. & Li, J. (2022). Workplace discrimination and onset of depressive disorders in the Danish workforce: A prospective study. *Journal of Affective Disorders*, 319, 79-82.
- Dahl, M. (2022). Alike but different: How cultural distinctiveness shapes immigrant-origin minorities' access to the labour market. *Journal of International Migration and Integration*, 23(4), 2269-2287.
- Dahl, M. & Krog, N. (2018). Experimental evidence of discrimination in the labour market: intersections between ethnicity, gender, and socio-economic status. *European Sociological Review*, 34(4), 402-417.
- Dalen, K., Flatø, H., Friberg, J.H. & Braanen Sterri, E. (2024). *Hverdagsliv og integrering: Deltakelse, tillit, tilhørighet og diskriminering blant personer med innvandrerbakgrunn*. Forskningsstiftelsen Fafo.
- Danmarks Statistik (2025). *Digitalisering*. <https://www.dst.dk/da/Statistik/temaer/digitalisering>
- De Forenede Nationer (1948). Verdenserklæring om Menneskerettighederne. https://www.ohchr.org/en/UDHR/Documents/UDHR_Translations/dns.pdf
- Degn, S.S. (2025). Can minorities discriminate against majorities? An analysis of academic and ordinary usage. *Philosophical Psychology*, 38(6), 2713-2738.
- DOM AF 18.12.2025 – SAG C-417/23, 2025). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:62023CJ0417>
- Desiere, S. & Struyven, L. (2021). Using artificial intelligence to classify jobseekers: The accuracy-equity trade-off. *Journal of Social Policy*, 50(2), 367-385.
- Devakumar, D., Selvarajah, S., Abubakar, I., Kim, S., McKee, M., Sabharwal, N.S., Saini, A., Shannon, G., White, A.I.R. & Achiume, E.T. (2022). Racism, xenophobia, discrimination, and the determination of health. *The Lancet*, 400(10368), 2097-2108.
- Dinesen, P.T., Dahl, M. & Schiøler, M. (2021). When are legislators responsive to ethnic minorities? Testing the role of electoral incentives and candidate selection for mitigating ethnocentric responsiveness. *American Political Science Review*, 115(2), 450-466.

- Ensher, E., Grant-Vallone, E. & Donaldson, S. (2001). Effects of perceived discrimination on job satisfaction, organizational commitment, organizational citizenship behavior, and grievances. *Human Resource Development Quarterly*, 12(1), 53-72.
- Esmark, A. & Liengaard, M.B. (2022). Does ethnicity affect allocation of unemployment-related benefits to job center clients? A survey-experimental study of representative bureaucracy in Denmark. *Journal of Social Policy*, 53(1), 107-128.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2010). *European Union Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDIS): Main Results Report*. Publications Office of the European Union.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2020). *Second European Union Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDIS II)*. Publications Office of the European Union.
- European Union Agency for Fundamental Rights (2024). *EU Survey on Immigrants and Descendants of Immigrants: Technical and Quality Report*. Publications Office of the European Union.
- Fibbi, R., Midtbøen, A.H. & Simon, P. (2021). Methods of Measurement. In R. Fibbi, A. H. Midtbøen & P. Simon (Eds.), *Migration and Discrimination: IMISCOE Short Reader* (pp. 43-54). Springer International Publishing.
- Frederiksen, M., Gundelach, P., Nielsen, R.S. & (red.). (2017). *Survey: Design, stikprøve, spørgeskema, analyse*. Hans Reitzels Forlag.
- Galos, D.R. (2024). Social media and hiring: A survey experiment on discrimination based on online social class cues. *European Sociological Review*, 40, 116-128.
- Green, E.G.T., Visintin, E.P., Sarrasin, O. & Hewstone, M. (2020). When integration policies shape the impact of intergroup contact on threat perceptions: a multi-level study across 20 European countries. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 46(3), 631-648.
- Guryan, J. & Charles, K.K. (2013). Taste-based or statistical discrimination: The Economics of discrimination return to its roots. *The Economic Journal*, 123(572), F417-F432.
- Haller, M.B., Kolind, T., Hunt, G. & Søgaaard, T.F. (2020). Experiencing police violence and insults: Narratives from ethnic minority men in Denmark. *Nordic Journal of Criminology*, 21(2), 170-185.

- Hansen, K.G. (2026, 11. marts). *Fødestedskriteriet – Grønland*. <https://lex.dk/fødestedskriteriet - Grønland>
- Hansen, S.B. & Pedersen, M.L. (2022). *Anmeldelsestilbøjelighed i sager om vold og seksualforbrydelser: En undersøgelse af omfanget af og årsager til at borgere undlader at anmelde kriminalitet*. Justitsministeriet.
- Hedegaard, M.S. & Tyran, J. (2018). The price of prejudice. *American Economic Journal: Applied Economics*, 10(1), 40-63.
- Herby, J. & Nielsen, U.H. (2015). *Omfanget af forskelsbehandling af nydanskere: Et felteksperiment på lejemarkedet*. Ankestyrelsen.
- Hyld, J. (2020). The effect of monetary incentive on survey response for vulnerable children and youths: A randomized controlled trial. *Plos One*, 15(5), 1-12.
- Jacobsen, S.J., Jensen, T.G., Vitus, K. & Weibel, K. (2013). *Analysis of Danish Media setting and framing of Muslims, Islam and racism (SFI Working Paper 10:2013)*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Jakobsen, V. & Larsen, M.R. (2014). *En kvantitativ delundersøgelse af grønlænderes møde med offentlige myndigheder og institutioner*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Jensen, T.G., Weibel, K., Tørslev, M.K., Knudsen, L.L. & Jacobsen, S.J. (2012). *Måling af diskrimination på baggrund af etnisk oprindelse (SFI 12:22)*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Justitsministeriet (2025). *LBK nr 1294 af 07/11/2025. Bekendtgørelse af straffeloven (Straffeloven)*. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2025/1294>
- Kalengayi, F.K.N., Baroudi, M. & Hurtig, A. (2024). Prevalence of perceived discrimination, determinants and associations with self-rated general and sexual health, healthcare utilization and self-perceived integration: a cross-sectional survey of migrants in Sweden. *BMC Public Health*, 24(1), 1-13.
- Kasahara, Y., Liodden, T., Yazidi, A., Lid, S., Upreti, R., Abolpour Mofrad, A. & Nilsen, A.B. (2022). *Kartlegging av omfanget av hatefulle ytringer og diskriminerende ytringer mot muslimer*. OsloMet – storbyuniversitetet.
- Khawaja, I. (2023). Minoritetsstress: Begrebet, dets anvendelighed og potentiale. *Kvinder, Køn & Forskning*, 34(2), 91-107.

- Koob, S.A., Skibsted, M., Brygger, R., Manili, S. & Andreasen, M. (2023). *Oplevet etnisk diskrimination i Danmark*. Institut for Menneskerettigheder.
- Krieger, N., Smith, K., Naishadham, D., Hartman, C. & Barbeau, E.M. (2005). Experiences of discrimination: Validity and reliability of a self-report measure for population health research on racism and health. *Social Science & Medicine*, 61(7), 1576-1596.
- Krumpal, I. (2013). Determinants of social desirability bias in sensitive surveys: a literature review. *Quality & Quantity*, 47(4), 2025-2047.
- Landrine, H., Klonoff, E.A., Corral, I., Fernandez, S. & Roesch, S. (2006). Conceptualizing and measuring ethnic discrimination in health research. *Journal of Behavioral Medicine*, 29(1), 79-94.
- Larsen, E.N. & Midtbøen, A.H. (2024). Det etniske hierarkiet: Diskriminering på grunnlag av landbakgrunn, religion og hudfarge i det norske arbeidsmarkedet. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 65(4), 207-226.
- Larsen, M.H. & Schaeffer, M. (2020). Healthcare chauvinism during the COVID-19 pandemic. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 47(7), 1455-1473.
- Laustsen, L. & Gothreau, C. (2023). Diskriminerer danske vælgere kvindelige og etniske minoritetskandidater? Resultater fra et surveyeksperiment. *Politica Online*, 55(4), 333. <https://tidsskrift.dk/politica/article/view/141535/185383> <https://tidsskrift.dk/politica/issue/view/10414/2045>
- Ligebehandlingsnævnet (2021). *Ligebehandlingsnævnets årsberetning 2020*. Ankestyrelsen.
- Ligebehandlingsnævnet (2022). *Ligebehandlingsnævnets årsberetning 2021*. Ankestyrelsen.
- Ligebehandlingsnævnet (2023). *Ligebehandlingsnævnets årsberetning 2022*. Ankestyrelsen.
- Ligebehandlingsnævnet (2024). *Ligebehandlingsnævnets årsberetning 2023*. Ankestyrelsen.
- Ligebehandlingsnævnet (2025). *Ligebehandlingsnævnets årsberetning 2024*. Ankestyrelsen.
- Lippens, L. (2024). Computer says 'no': Exploring systemic bias in ChatGPT using an audit approach. *Computers in Human Behavior: Artificial Humans*, 2(1), 1-13.

- Lundmark, S. & Backström, K. (2025). Predicting survey nonresponse with registry data in Sweden between 1993 and 2023: cohort replacement or a deteriorating survey climate. *Survey Research Methods*, 19(3), 247-265.
- Lundmark, S., Sandelin, F. & Rönnerstrand, B. (2023). *The implications of offering questionnaires in multiple languages*. The SOM Institute's Notes on Survey Methodology – 2023:5.
- Manøe, I.M., Enevoldsen, J., Christensen, N.M. & Nielsen, N.B. (2021). *Angreb i den offentlige debat på Facebook*. Analyse & Tal.
- Marchiondo, L., Ran, S. & Cortina, L. (2018). Modern Discrimination. In A. J. Colella, & E. B. King (Eds.), *The Oxford Handbook of Workplace Discrimination* (pp. 217-234). Oxford University Press.
- Meyer, I.H. (1995). Minority stress and mental health in gay men. *Journal of Health and Social Behavior*, 36(1), 38-56.
- Meyer, I.H. (2003). Prejudice, social stress, and mental health in lesbian, gay, and bisexual populations: Conceptual issues and research evidence. *Psychological Bulletin*, 129(5), 674-697.
- Moe, V. & Døving, C.A. (Eds.). (2022). *Diskriminerings erfaringer blant muslimer i Norge*. HL-senteret – Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter.
- Møller, B. & Togeby, L. (1999). *Oplevet diskrimination: En undersøgelse blandt etniske minoriteter*. Nævnet for Etnisk Ligestilling.
- Nadal, K.L. (2011). The Racial and Ethnic Microaggressions Scale (REMS): construction, reliability, and validity. *Journal of Counseling Psychology*, 58(4), 470-480.
- Nobis, T., Gomez-Gonzalez, C., Nesseler, C. & Dietl, H. (2022). (Not) being granted the right to belong—Amateur football clubs in Germany. *International Review for the Sociology of Sport*, 57(7), 1157-1174.
- Nødtvedt, K.B., Sjøstad, H., Skard, S.R., Thorbjørnsen, H. & Van Bavel, J.J. (2021). Racial bias in the sharing economy and the role of trust and self-congruence. *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 27(3), 508-528.
- Olsen, A L., Kyhse-Andersen, J. & Moynihan, D. (2022). The unequal distribution of opportunity: A national audit study of bureaucratic discrimination in primary school access. *American Journal of Political Science*, 66(3), 587-603.

- Pedersen, M.J. & Nielsen, V.L. (2024). Understanding discrimination: Outcome-relevant information does not mitigate discrimination. *Social Problems*, 71(1), 77-105.
- Pedersen, M.J., Stritch, J.M. & Thuesen, F. (2018). Punishment on the frontlines of public service delivery: Client ethnicity and caseworker sanctioning decisions in a Scandinavian welfare state. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 28(3), 339-354.
- Quillian, L., Heath, A., Pager, D., Midtbøen, A.H., Fleischmann, F. & Hexel, O. (2019). Do some countries discriminate more than others? Evidence from 97 field experiments of racial discrimination in hiring. *Sociological Science*, 6(8), 467-496.
- Rangvid, B.S. (2015). Systematic differences across evaluation schemes and educational choice. *Economics of Education Review*, 48, 41-55.
- Richter, L. & Menold, N. (2025). Adapted German, Arabic and Dari Everyday Discrimination Scale. *Zusammenstellung Sozialwissenschaftlicher Items Und Skalen (ZIS)*.
- Rigspolitiet (2016). *Hadforbrydelser i 2015: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2017). *Hadforbrydelser i 2016: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2018). *Hadforbrydelser i 2017: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2019). *Hadforbrydelser i 2018: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2020). *Hadforbrydelser i 2019: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2021). *Hadforbrydelser i 2020: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Nationalt Forebyggelsescenter.
- Rigspolitiet (2023a). *Hadforbrydelser 2022: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Center for Politifaglig Styring.
- Rigspolitiet (2023b). *Hadforbrydelser i 2021: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet.

Rigspolitiet (2024). *Hadforbrydelser 2023: Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser*. Rigspolitiet, Center for Politifaglig Styring.

Rigspolitiet (2025). *Hadforbrydelser 2024: Rigspolitiets opgørelse over hadforbrydelser*. Rigspolitiet.

Sandelin, F. & Falk, E. (2024). *Reassessing incentive effects: Further exploring the role of diversified incentives on persons aged 18-39 and persons born outside the Nordics*. The SOM Institute's Notes on Survey Methodology – 2024:1.

Schaeffer, M. & Kas, J. (2024). The integration paradox: a review and meta-analysis of the complex relationship between integration and reports of discrimination. *International Migration Review*, 58(3), 1384-1409.

Schaeffer, M. & Kas, J. (2025). The integration paradox: does awareness of the extent of ethno-racial discrimination increase reports of discrimination? *Political Psychology*, 46(3), 623-636.

Schlueter, E., Meuleman, B. & Davidov, E. (2013). Immigrant integration policies and perceived group threat: A multilevel study of 27 Western and Eastern European countries. *Social Science Research*, 42(3), 670-682.

Selvarajah, S., Corona Maioli, S., Deivanayagam, T.A., de Moraes Sato, P., Devakumar, D., Kim, S., Wells, J.C., Yoseph, M., Abubakar, I. & Paradies, Y. (2022). Racism, xenophobia, and discrimination: mapping pathways to health outcomes. *The Lancet*, 400(10368), 2109-2124.

Simonsen, K.B. (2016). Ripple effects: An exclusive host national context produces more perceived discrimination among immigrants. *European Journal of Political Research*, 55(2), 374-390.

Stenum, H. (2017). *Afro-danskeres oplevelse af diskrimination i Danmark*. Institut for Menneskerettigheder.

Terum, L.I., Torsvik, G. & Øverbye, E. (2018). Discrimination against ethnic minorities in activation programme? Evidence from a vignette experiment. *Journal of Social Policy*, 47(1), 39-56.

Thuesen, F. (2022). *Måling af integration i Danmark: Historik, kritik og perspektiver*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Törngren, S.O., Schütze, C., Van Belle, E. & Nyström, M. (2024). "We choose this CV because we choose diversity" - What do eye movements say about the choices recruiters make? *Frontiers in Sociology*, 9, 1-18.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2011). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2011*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2012). *LBK nr 438 af 16/05/2012. Bekendtgørelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven)*. <https://www.retsinformation.dk/api/pdf/141404>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2013). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2013*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministerie. (2014). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2014*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2016). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2016*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2017). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2017*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2018). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2018*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2019*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2020). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2020*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2021*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2022). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2022*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2023). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2023*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.
- Udlændinge- og Integrationsministeriet (2024). *Baggrundstabeller fra Medborger-skabsundersøgelsen 2024*. Udlændinge- og Integrationsministeriet.

- Varker, T., Forbes, D., Dell, L., Weston, A., Merlin, T., Hodson, S. & O'Donnell, M. (2015). Rapid evidence assessment: increasing the transparency of an emerging methodology. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 21(6), 1199-1204.
- Veenman, J. (2010). Measuring labor market discrimination: An overview of methods and their characteristics. *American Behavioral Scientist*, 53(12), 1806-1823.
- Vergani, M., Perry, B., Freilich, J., Chermak, S., Scrivens, R., Link, R., Kleinsman, D., Betts, J. & Iqbal, M. (2024). Mapping the scientific knowledge and approaches to defining and measuring hate crime, hate speech, and hate incidents: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 20(2), e1397.
- Vernby, K. & Dancygier, R. (2018). *Etniska hierarkier och diskriminering på arbetsmarknaden: Resultat från ett faktoriellt fältexperiment (IFAU rapport 2018:2)*. IFAU - Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering.
- Villadsen, A.R. & Wulff, J.N. (2018). Is the public sector a fairer employer? Ethnic employment discrimination in the public and private sectors. *Academy of Management Discoveries*, 4(4), 429-448.
- Wamala, S., Merlo, J., Boström, G. & Hogstedt, C. (2007). Perceived discrimination, socioeconomic disadvantage and refraining from seeking medical treatment in Sweden. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 61(5), 409-415.
- Williams, D.R., YU, Y., Jackson, J.S. & Anderson, N.B. (1997). Racial differences in physical and mental health: Socioeconomic status, stress and discrimination. *Journal of Health Psychology*, (2), 335-351.
- Wollscheid, S., Lynnebakke, B., Bergene, A.C., Karlstrøm, H. & Fossum, L.W. (2022). *Konsekvenser av rasisme og diskriminering for deltakelse i sivilsamfunnet: En kunnskapsoversikt (NIFU-rapport 2022:27)*. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning NIFU.
- Zarreparvar, M. & Nour, S. (2011). *Etnisk profilering i Danmark: Dansk retsbeskyttelse inden for politiets arbejdsområde*. Institut for Menneskerettigheder.
- Ørtoft, A., Neesgaard, A., Rosen, M., Thomsen, S.M., Mørch, T. & Jepsen, Y. (2025). *Angreb & had i den offentlige debat på Facebook*. Analyse & Tal.

Bilag 1 Lovtekster

Dansk lov

Uddrag af Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (Forskelsbehandlingsloven)¹⁸

§ 1. Ved forskelsbehandling forstås i denne lov enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse.

Stk. 2. Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Stk. 3. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, når en bestemmelse, et kriterium eller en praksis, der tilsyneladende er neutral, vil stille personer af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika eller national, social eller etnisk oprindelse eller med en bestemt alder eller med handicap ringere end andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige, jf. dog § 2 a.

Stk. 4. Chikane skal betragtes som forskelsbehandling, når en uønsket optræden i relation til en persons race, hudfarve, religion eller tro, politiske anskuelse, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller nationale, sociale eller etniske oprindelse finder sted med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for den pågældende.

Stk. 5. En instruktion om at forskelsbehandle en person på grund af race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering,

¹⁸ Beskæftigelsesministeriet (2024).

kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, alder, handicap eller national, social eller etnisk oprindelse betragtes som forskelsbehandling.

Uddrag af Lov om etnisk ligebehandling (Den etniske ligebehandlingslov)¹⁹

§ 1. Loven har til formål at forhindre forskelsbehandling og at fremme ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse.

§ 2. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder for al offentlig og privat virksomhed, for så vidt angår social beskyttelse, herunder social sikring og sundhedspleje, sociale goder, uddannelse samt adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig, der er tilgængelige for offentligheden. Forbuddet mod forskelsbehandling gælder endvidere for medlemskab af og deltagelse i en organisation, hvis medlemmer udøver et bestemt erhverv, samt de fordele, sådanne organisationer giver medlemmerne.

Stk. 2. Denne lov finder ikke anvendelse på områder, der er omfattet af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.

Stk. 3. Loven gælder ikke for udøvelse af aktiviteter af rent privat karakter.

§ 3. Ingen må udsætte en anden person for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af vedkommendes eller en tredjemands race eller etniske oprindelse.

Stk. 2. Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af race eller etnisk oprindelse behandles ringere, end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Stk. 3. Der foreligger indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer af en bestemt race eller etnisk oprindelse ringere end andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige.

Stk. 4. Chikane skal betragtes som forskelsbehandling, når en optræden i relation til race eller etnisk oprindelse finder sted med det formål eller den

¹⁹ Udlændinge- og Integrationsministeriet (2012).

virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtligt, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima for den pågældende.

Stk. 5. En instruktion om at forskelsbehandle en person på grund af race eller etnisk oprindelse betragtes som forskelsbehandling.

§ 4. Loven er ikke til hinder for, at specifikke foranstaltninger, der har til formål at forebygge eller opveje ulemper knyttet til race eller etnisk oprindelse, opretholdes eller vedtages.

Uddrag af Straffeloven²⁰

§ 81, nr. 6. Det skal ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som skærpende omstændighed, at gerningen helt eller delvis har baggrund i andres etniske oprindelse, tro, handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika eller lignende.

(Racismeparagraffen) § 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Internationale juridiske kilder

Uddrag af FN's Verdenserklæring om Menneskerettighederne (UDHR)²¹

Artikel 2.

Enhver har krav på alle de rettigheder og friheder, som nævnes i denne erklæring, uden forskelsbehandling af nogen art, f.eks. på grund af race, farve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden samfundsmæssig stilling. Der skal heller ikke gøres nogen forskel på grund af det lands eller områdes jurisdiktionsforhold eller politiske eller internationale stilling, til hvilket en person hører, hvad enten dette område er uafhængigt,

²⁰ Justitsministeriet (2025).

²¹ De Forenede Nationer (1948).

under formynderskab eller er et ikke selvstyrende område, eller dets suverænitet på anden måde er begrænset

Uddrag af FN's konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination (CERD)²²

Artikel 1.

I denne konvention betyder udtrykket »racediskrimination« enhver forskel, udelukkelse, begrænsning eller fortrinsstilling på grundlag af race, hudfarve, afstamning eller national eller etnisk oprindelse, hvis formål eller virkning er at ophæve eller svække den ligelige anerkendelse, nydelse eller udøvelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på det politiske, økonomiske sociale, kulturelle eller et hvilket som helst andet område af samfundslivet.

Uddrag af FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder (ICCPR)²³

Artikel 2.

Enhver i denne konvention deltagende stat forpligter sig til at respektere og tilsikre alle personer, der befinder sig inden for dens område og er undergivet dens jurisdiktion, de i denne konvention anerkendte rettigheder uden forskelsbehandling af nogen art, herunder som følge af race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formueforhold, fødsel eller anden

Uddrag af FN's konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (ØSKR)

Artikel 2, Punkt 2.

De i denne konvention deltagende stater forpligter sig til at garantere, at de i konventionen anførte rettigheder gennemføres uden forskelsbehandling af nogen art i henseende til race, hudfarve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social herkomst, formueforhold, fødsel eller anden stilling.

²² <https://menneskeret.dk/monitorering-0/internationale-rapporter/menneskerettighedskonventioner-0>

²³ <https://menneskeret.dk/monitorering-0/internationale-rapporter/menneskerettighedskonventioner/fns-konvention-borgerlige>

Uddrag af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)²⁴

Artikel 14 (Forbud mod diskriminering).

Nydelsen af de i denne Konvention anerkendte rettigheder og friheder skal sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørighed til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold

Uddrag af 12. tillægsprotokol til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK)²⁵

Artikel 1 (Generelt forbud mod diskrimination).

Nydelsen af enhver i loven forudset ret skal sikres uden nogen diskrimination, navnlig på grund af køn, race, hudfarve, sprog, religion, politiske meninger eller enhver anden mening, national eller social herkomst, tilhørighed til et nationalt mindretal, formue, fødsel eller enhver anden situation.

2. Ingen kan blive til genstand for diskrimination fra en offentlig myndighed, uanset hvilken, navnlig på grund af de i paragraf 1 nævnte motiver.

Uddrag af Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder²⁶

Artikel 21.

Enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, farve, etnisk eller social oprindelse, genetiske anlæg, sprog, religion eller tro, politiske eller andre anskuelser, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel, handicap, alder, seksuel orientering eller ethvert andet forhold er forbudt

Uddrag af Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (EUF-traktaten)²⁷

Artikel 18 EUF: Forbud mod forskelsbehandling på grundlag af nationalitet

Inden for traktaternes anvendelsesområde og med forbehold af disses særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt. Efter den almindelige lovgivningsprocedure kan

²⁴ https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_dan

²⁵ https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_dan

²⁶ <https://fra.europa.eu/da/eu-charter/article/21-ikke-forskelsbehandling>

²⁷ <https://www.eu.dk/da/dokumenter/traktater/traktaten-euf/anden-del/artikel-18>

Europa-Parlamentet og Rådet give forskrifter med henblik på at forbyde sådan forskelsbehandling.

Uddrag af Direktiv om etnisk ligebehandling (2000/43/EF)²⁸

Artikel 2 (Begrebet forskelsbehandling)

1. I dette direktiv betyder princippet om ligebehandling, at ingen må udsættes for direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse.

2. I henhold til stk. 1 a) foreligger der direkte forskelsbehandling, når en person på grund af race eller etnisk oprindelse behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation b) foreligger der indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille personer af en bestemt race eller etnisk oprindelse særlig ufordelagtigt i forhold til andre personer, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et legitimt mål, og midlerne til at opfylde det er hensigtsmæssige og nødvendige.

3. Chikane skal betragtes som forskelsbehandling som defineret i stk. 1, når en uønsket optræden i relation til race eller etnisk oprindelse finder sted med det formål eller den virkning at krænke en persons værdighed og skabe et truende, fjendtlig, nedværdigende, ydmygende eller ubehageligt klima. I den forbindelse kan begrebet chikane defineres i overensstemmelse med medlemsstaternes nationale lovgivning og praksis.

4. En instruktion om at forskelsbehandle en person på grund af race eller etnisk oprindelse betragtes som forskelsbehandling som defineret i stk. 1.

²⁸ Er ratificeret som dansk lov ved Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. (forskelsbehandlingsloven). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0043>

Bilag 2 Eksempler på søgeord

Bilagstabel 2.1 Eksempler på anvendte søgeord

Kategori	Søgeord
Målgruppen	"Etniske minoriteter", "minoriteter", "minoritetsbaggrund", "minoritetsgruppe*", "indvandrere", "flygtninge", "migranter", "immigranter", "udlændinge", "minoritetsetnisk*", "anden etnisk op-rindelse", "etnisk minoritetsgruppe*", "minoritetsdansker"
Fænomen	"racisme", "racediskrimin*", "forskelsbehandling", "diskrimination", "hade fuld tale", "hadtale", "hadforbrydelser", "islamofobi", "usaglig forskelsbehandling", "etnisk diskrimination", "etnisk forskelsbehandling", "etnisk profilering", "chikane*", "chikanøs*", "hadmotiveret", "krænkende", "nedværdigende", "forhåne"
Metode	"metodologi", "metode", "forskningsmetodik", "forskningsdesign", "målemetoder", "måling", "undersøgelsesmetodik", "survey*", "spørgeskema*", "analysemetoder", "kvalitative metoder", "kvalitative data", "kvantitativ metode", "dataanalyse"

Anm.: Søgeordene er blevet oversat og anvendt på engelsk, norsk og svensk. Ovenstående er et udpluk af alle anvendte søgeord.

Note: * indikerer, at alle endelser inkluderes i søgningen.

